

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 105. ÉVFOLYAMA

1970. MÁJUS * XIX. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

T A R T A L O M

<i>Földes László</i> : A természet és az ember kapcsolata	193
<i>Dr. Keresztesi Béla</i> : A mezőgazdaság és a természetvédelem	203
<i>Dr. Tóth Sándor</i> : Nemzetközi Vadbiológiai Kongresszus	208
<i>Dr. Reischl Antal</i> : Hazai lombosfa termékek az építészetben	212
<i>Barcsay László</i> : Korszerű törekvések erdészeti építészetünkben	214
<i>Varga Imre</i> : Természetvédelmünk erdészeti feladatairól	219
<i>Dr. Csapody István—dr. Szodfridt István</i> : Természetes erdőtípusok védelme	222
<i>Dr. Csapody István</i> : Megemlékezés Blattny Tiborról	227
<i>Benedek Attila</i> : Az erdei torna	232
<i>Várnai Tivadar</i> : Élettényezők, az erdő	233

Irodalmi Szemle:

Balogh A.: Magyarország nevezetes fái (<i>Dr. Mátyás V.</i>)	235
Természetvédelem az Amerikai Egyesült Államokban (<i>Harsay Gy.</i>)	236
<i>Címkép</i> : Barátposzta (<i>dr. Tildy Zoltán</i> felvétele)	
<i>Háttárgy</i> : Tavasz erdőben (<i>Kletz Károly</i> felvétele — az OEE fényképpályázatán díjazott kép)	

СО Д Е Р Ж А Н И Е

<i>Фельдем Л.</i> : Основная мысль Всемирной Охотничьей Выставки, Будапешт 1971 г. — связь между человеком и природой	193
<i>Д-р Керестеши Б.</i> : Сельское хозяйство и защита природы	203
<i>Д-р Том Ш.</i> : Международный конгресс по биологии диких животных	208
<i>Д-р Решил А.</i> : Продукция отечественной лиственной древесины в строительстве	212
<i>Барцаи Л.</i> : Современные устремления в наших лесных постройках	214
<i>Варга, И.</i> : О лесохозяйственных задачах нашей охраны природы	219
<i>Д-р Чапади И., д-р Содрфидт И.</i> : Несколько соображений об охране природы	222
<i>Д-р Чапади И.</i> : Вспоминание о Блатти Тиборе	227
<i>Варцаи Т.</i> : Лес — это жизненное пространство человека	232
<i>Бенедек, А.</i> : Гимнастика в лесу	233

C O N T E N T S

<i>Földes, L.</i> : Nature and man	193
<i>Dr. Tóth, S.</i> : International Congress on Game Biology	203
<i>Dr. Keresztesi, B.</i> : Agriculture and nature protection	208
<i>Dr. Reischl, A.</i> : The utilization of indigenous hardwood products in the architecture	212
<i>Barcsay, L.</i> : Modern tendencies in our forestry architecture	214
<i>Varga, I.</i> : The forestry problems of nature protection	219
<i>Dr. Csapody, I.—Dr. Szodfridt, I.</i> : Some remarks on our nature protection activity	222
<i>Dr. Csapody, I.</i> : In remembrance of Tibor Blattny	227
<i>Benedek, A.</i> : Gymnastics in forest	233
<i>Várnai, T.</i> : Woods, our vital conditions for life	232

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Barcsay László tervező mérnök, Erdészeti és Faipari Tervező Iroda, Budapest; *Benedek Attila* társzékvezető egyetemi docens, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron; *dr. Csapody István* erdőmérnök, Tanulmányi Erdőgazdaság, Sopron; *Földes László* miniszter-helyettes, Mezőgazdasági és Élelmizésügyi Minisztérium, Budapest; *dr. Keresztesi Béla*, az Erdészeti Tudományos Intézet igazgatója, Budapest; *dr. Reischl Antal* egyetemi tanár, Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem, Budapest; *dr. Szodfridt István* tudományos főmunkatárs, Erdészeti Tudományos Intézet Duna—Tisza-közi állomásának vezetője, Kecskemét; *dr. Tóth Sándor*, a MÉM Vadászati és Vadgazdasági Főosztályának vezetője, Budapest; *Varga Imre* erdőmérnök, Országos Természetvédelmi Hivatal, Budapest; *Várnai Tivadar* erdőmérnök, e. ü. főmérnök, Városi KÖJÁL, Pécs.

A természet és az ember kapcsolata

A Vadászati Világkiállítás, Budapest 1971. alap gondolata *

FÖLDES LÁSZLÓ

Vadászok vagyunk itt együtt: a természet tanításainak hűséges hallgatói. A természet és az ember kapcsolata számunkra nem elvont eszme, nem szólam, hanem élő valóság: ezernyi élményünk és örömünk forrása.

Kell-e egyáltalán beszélnünk róla?

Úgy gondolom, — kell. Már csak azért is, mert az emberiség nem csupán vadászokból áll.

Mint vadászok, igen szerény kisebbség vagyunk a nem-vadászok százmillióinak hatalmas tömegéhez képest. De mint a természet kedvelői, az emberi nem többségéhez tartozunk.

Minden kisebbség alapvető joga, hogy hű maradjon önmagához. Mi sem akarjuk megtagadni soha vadászvoltunkat, de elzárkózni sem szeretnénk a nem-vadászoktól. Keresnünk kell, hogy mi köt össze velük és hogyan tudnánk több megértést ébreszteni bennük a vadászat, a vadgazdálkodás, a vadvédelem iránt.

Ezt a megértést kívánja szolgálni a budapesti Vadászati Világkiállítás is, amelyet 1971-ben, az első magyar trófeakiállítás 100. évfordulóján rendezünk, s amely nemcsak méreteivel, de elsősorban mondanivalójával érdemli ki a világkiállítás nevet.

A kiállítás a hagyományos bemutatókon túlmenően előremutató eszmei célt szolgál, mindenekelőtt *a természet és az ember kapcsolatát*.

Meghatározza *nemcsak a vadászat, de a természetvédelem helyét* az emberi kultúrán és civilizáción belül, érzékelteti az ember és a természet állandó kölcsönhatását, szerves kapcsolatának szükségszerűségét.

A kiállítás látogatóinak nagyrésze előreláthatólag nem-vadász lesz. Nemzetközi visszhangja bizonyára a nem-vadászok igen széles körében is elterjed, elsősorban a tömegkommunikációs eszközökön keresztül. Olyan alkalom ez, amely sok-sok barátot szerezhet világszerte a vadászat ügyének.

Ehhez azonban az kell, hogy a bemutatók nagy része a természetkedvelő ember szemében is vonzó és értékes legyen. Egy ilyen világkiállítás hatalmas propagandaeszköz lehet a természetvédelem érdekében. A nagyközönség végtelenül fogékony a természettel kapcsolatban, s úgy kap maradandó élményt, amely helyes irányba tereli érdeklődését, *ha nemcsak a szakemberek számára érdekes*, de a laikusnak fárasztó trófeatömeggel találja magát szemben, hanem a vadászat és természetvédelem egészéről kap átfogó képet.

Az ember és a természet sokoldalú kapcsolatának bemutatásával nem az egyszerű demonstráció célja vezet bennünket, hanem *szeretnénk felhívni az emberek figyelmét a pusztuló természeti értékeinkre*, megértetni velük a természetvédelem szükségességét.

Az átlagember, ha olvassa, hogy Tanzániában, Alaszkában, vagy bárhol a világon kipusztul egy állatfaj, képtelen felfogni annak tragédiáját.

* Tavalý ósszel tartott „Nemzetközi Vadász Napok”-on elhangzott előadás.

Leteszi a könyvet és rágyújt egy cigarettára. Ha azonban személyes kapcsolatot teremtünk közötté és a természet egy-egy adott része között, a személyes viszony folytán szorosabb érzelmi kapcsolatot alakít ki és mélyebben érinti a hozzá közelálló pusztulása.

Ebben az egyszerű lélektani tényben rejlik a valójában nagy természetfilmek és az igazán jó vadászkönyvek sikere is.

A Vadászati Világkiállítás az ember és a természet kapcsolatának kialakítását szolgálva, a természettudományos ismeretterjesztés fóruma.

Ha az emberekben sikerül felelősséget ébresztenünk a természet jelenlegi állagának fenntartásáért, megtettük azt, amit megtehetünk.

A természet védelme egyet jelent az emberi társadalom védelmével, mert a természeti javak okos és kíméletes felhasználása nélkül a társadalom egészének létfeltétele forog veszélyben.

A kiállítás egésze pedig azt az *alapgondolatot* fejezze ki: *minél közelebb kerülünk a természethez, annál közelebb jutunk önmagunkhoz.*

Tudjuk, hogy ez nem új gondolat. De egyre aktuálisabb. Minél jobban kifejlődik Földünkön a modern technikai civilizáció, annál nagyobb szomjúság támad az emberekben a természet iránt.

Városokat építünk, megrakjuk azokat korunk minden vívmányával, ellátjuk minden kényelmével, — s alig várjuk, hogy megszökhessünk belőlük. Tüdünk tiszta levegőre vágyik, szemünk a szabad természet szűzi szépségeire, fülünk az erdők zúgására, patakok csörgedezésére, hullámok verésére, madarak énekére, ágak recsegésére, szarvasok bögésére . . . mindenre, ami zaklatott idegeinket megnyugtatja és eltompult érzekeinket felüdítheti.

A civilizációs környezet állandó védekezésbe szorít mindnyájunkat: görcsösen magunkba kell zárkozzunk, hogy megóvjuk személyiségünket az agresszív fényektől, hangoktól, szagoktól, emberektől, minden fenyegető inzultustól.

A természetben azonban görcseink maguktól oldódni kezdenek, lépten-nyomon új látnivalókra csodálkozunk rá, finom neszekre figyelünk fel: érzekeink felszabadultan, vidáman működnek. Kezdünk ismét magunkra találni: teljes emberré válni.

Korunk méltán büszkélkedik a „technika százada” névvel. Ha a megelőző korok technikai fejlődését lépcsőzetesen emelkedőnek tudjuk, korunk technikaiját a robbanásszerűen, szédült iramban gyorsuló, száguldó fejlődés jellemzi.

Híszén alig fél évszázada, hogy az első üzembiztos repülőgépek felemelkedtek a földről, hogy megszólalt az első rádió, hogy az elektromos áramot végképp igájába fogta az ember.

Ezek a technikai csodák ma már annyira hétköznapiak, hogy csak a hiányukat vesszük észre, beletartoznak mindennapi életünkbe, melyet — legyünk őszinték — el sem igen képzelhetnénk már nélkülük.

Ami húsz-huszonöt éve beláthatatlan idők utópiája volt csupán, az ma valóság.

A világot többsávos autóutak fonják át meg át, mint a pókháló, a levegőben hangnál sebesebb repülőök dübörögnek. Az elmúlt század utolsó negyedében elméletben is nyolcvan nap kellett a Föld megkerüléséhez. Ma, alig két emberöltővel később, tizedannyi óra is bőségesen elegendő.

És amikor *Gagarin* először száguldotta körbe úrhajójával földgolyónkat, mertünk-e arra gondolni, hogy belátható időn belül Holdra lép az első ember?

Nem túlzott az az állítás tehát, hogy *az emberi technika a kerék feltalálása óta együttvéve nem fejlődött annyit az évezredek során, mint századunk néhány évtizedében.*

Jogosan büszke tehát korunk embere az elért eredményekre?

Igen, — jogosan.

Méltán mondhatja magáról, hogy új korszakot nyitott az emberiség történetében, ura lett a környező világnak és közel az idő, amikor kedvére alakíthatja azt.

A technika embere azonban mintha kicsit megfélekedett volna arról, hogy honnan is jött.

Szomorú tény, hogy *századunk városlakó embere elvesztette kapcsolatát a természettel.*

Új környezetet teremtettünk magunknak, s bár ez a környezet igényeink kiszolgálására teremtődött, mégsem természetes, sőt idegen az ember biológiája számára.

A mai embert sorozatban érik olyan hatások, amelyekre a szervezet nem készült fel az évezredek során, s ezek most ugyanolyan dübörgő iramban, ahogyan a technika fejlődik, reánk szakadnak és ellenük nincs védekezés. Szervezetünk képtelen ellenállni a sorozatos, káros behatásoknak.

Az emberiség egyelőre büszke és boldog abban a tudatban, hogy lassacskán végérvényesen a természet erői fölé kerekedik, kényére-kedvére alakíthatja azt.

Megfélekedzik azonban arról, hogy a természetet — az ember biológiáját is beleértve — alakítani, sőt átalakítani lehet, de erőszakot tenni rajta nem.

Az emberi szervezet egy bizonyos határon túl már képtelen alkalmazkodni a megváltozott környezeti tényezőkhöz, s ha nem törődik megpihenésével, felújulásával, — kimerül, összeroppan.

A zöld mező és erdő, a benne levő csodás állatvilág a kikapcsolódás forrása az ember számára, ahol lecsitulhatnak zaklatott idegei, megtisztul tüdeje a hét-közben beszívott rengeteg salakanyagtól.

Ha megteremtenénk korunk ritmusának és a természetben való kikapcsolódásnak egészséges összhangját, csökkenthetnénk a civilizációs betegségek gyakoriságát.

Orvosi és szociológiai közlemények ezrei foglalkoznak a civilizációs ártalmak kérdéseivel és egyöntetű az a megállapítás, hogy az idegrendszeri bántalmak zöme, az érlelmeszesedés, a rák, az idegi-hormonális rendszer kóros elváltozásának jelentős része éppen az egészségtelen, a túlhajtott nagyvárosi életmód számájára írható.

Az embernek szüksége van tehát a természetre, századunk és az eljövendő idők emberének sokkal inkább, mint ezt megelőzően bármikor.

Az újkori közgondolkodás *Rousseautól* származtatja a jelszót: „*Vissza a természethez!*” Ő csakugyan lelkes természetrajongó volt, szeretett nagyokat gyakorolni, csak úgy jókedvéből, látszólag cél nélkül, de valójában testi-lelki felüdülésül.

Akkoriban ez még olyan szokatlan volt, hogy sokan bolondnak tartották érte.

Az ember természeti állapotát dicsőítő írásaiért nemkülönben. Nagy ellenfele, *Voltaire* is azzal csúfolta: „Ha az Ön könyvét olvassa az ember, szeretne mindjárt négykézláb járni.”

Holott *Rousseau* — ha egyik-másik megállapítását utólag kissé naivnak érezzük is — nagy igazságra tapintott rá.

Arra, hogy az emberi élet belső harmóniája feltételezi az ember és a természet harmonikus kapcsolatát.

Igaz, hogy ő ezt a kapcsolatot még inkább csak az ember szempontjából vizsgálta. Azt vallotta: az embernek, hogy harmónikusan élhessen, szüksége van a természetre.

A dolog másik oldala, vagyis az, hogy mire volna szüksége a természetnek a maga megbomlott harmóniájának helyreállításához, — nem foglalkoztatta őt.

Ezt a problémát a természettudósok kezdték bogozgatni. Sokszor valóságos vádbeszédeket írtak a civilizált emberiség ellen, amiért rövidlátó módon megzavarta a természet eredeti rendjét, s kutatták, mit lehetne ez ellen tenni.

Cuvier, Humboldt, Darwin, Brehm neve fémjelzi a zoológia fejlődésének útját, s a fennmaradt állatvilág kimondhatatlan szerencséjére ezek a tudósok, illetve követők idejében felismerték, hogy az ésszerűtlen emberi tevékenység végveszélybe sodorhatja az állatvilágot. Így azután, ha nem is tudták megelőzni a nagy állat-pusztításokat, de minden erejüket latbavetve sikerült megmenteni egyes állatfajokat a kipusztulástól. A természettudósok és tudományosan felkészült vadászok elavulhatatlan érdeme, hogy századunk elején az egész világon komoly munka indult meg a természetvédelem érdekében.

Ahhoz azonban, hogy a rohamosan tért hódító civilizáció körülményei között is teret biztosítsunk az állatoknak, az élővilág alapos ismeretére, az összefüggések meglátására, az emberi tevékenység és következményeinek felismerésére van szükség.

Az állatvilág a véglényektől a leghatalmasabb emlősállatokig *egyetlen hatalmas összefüggő láncolatot alkot, s ha egyetlen láncszem kihullik, szétesik a lánc*. A biológiai egyensúly fenntartására törekvés szükségszerű, s csak komoly tudományos felkészültség birtokában lehet ma már az élővilággal foglalkozni.

A tudományos természetvédelem célkitűzése egyáltalán nem ellentétes az emberi civilizáció fejlődésének érdekével, hanem arra törekszik, hogy összhangban a fejlődés-adta lehetőségekkel, új alapokra helyezze az ember és természet kapcsolatát.

Az ember kapcsolata az őt körülvevő élővilággal, forradalmi változásokon ment keresztül, s jelenleg erjedő stádiumban, az útkeresés idejét éli.

A biológiai műveltség fokozódásával egyre több emberben tudatosul a természettel való kapcsolat teremtésének igénye.

Éppen ezért a természet és az ember jövőbeni kapcsolatának kialakításában igen nagy feladat vár *a biológiai ismeretterjesztésre és az intézményes biológiaoiktatásra*.

Amikor sikerül széles körű és megalapozott természettudományos szemléletet kialakítani az emberiségben, sikerül felelős gazdájává tenni annak a páratlan értékű kincsnek, amit a természet világának nevezünk.

Ma ott tartunk, hogy az iparilag fejlett országok lakossága körében a természet-kultusz valóságos *tömegmozgalommá* vált.

Közben világszerte tovább fogynak azok a területek, amelyek többé-kevésbé háborítatlanul őrzik a maguk természetes állapotát. Az emberi tevékenység végtelenül beszűkítette a vad életterét. A civilizáció egyre nagyobb területekre tart igényt, s ezekben megszűnik a vad fennmaradásának lehetősége. A vad érdekében új területek szerzésére igen kevés remény van.

Ez azonban nem is mindig baj.

Nem lehet a természet védelmét az ésszerű határokon túl, önmagáért, az emberi fejlődés útjába akadálynak állítva erőszakolnunk. Bele kell nyugodnunk abba, hogy a különféle kontinensek vagy éghajlati övek sok évezredes növény- és állatvilága óhatatlanul kisebb-nagyobb *rezervátumokba* szorul vissza.

A többi területet a termelő ember, a *Homo producens* alakítja át, a világ gyorsan szaporodó népességének igényei szerint.

Van azonban egy másik irányú folyamat is.

Igaza van *Horatius* híres sorának: „*Naturam expelles furca, tamen usque recurret*” (ha vasvillával űzöd is el a természetet, mégis visszatér).

Korunkban nemcsak a természet elűzésének, hanem visszatérésének is tanúi vagyunk.

Hogy értsük ezt?

Úgy, ahogyan Horatius értette. Vagyis, visszatér az elűzött természet, de közben maga is megváltozik.

Szeretném ezt egy kissé bővebben kifejteni.

„*Nempe inter varias nutrintur silva columnas*” — írja például a költő, idézett episztolájában. (Lám, a tarkamárvány oszlopok között is erdőket nevel az ember.) Ha ezt olvassuk, nyilván nem azokra a rombadólt, lakatlan régi indiai és mexikói városokra gondolunk, amelyeket a dzsungel fái és liánjai nőttek be, hódítottak vissza az emberi civilizációtól. Hanem Róma fénykorának oszlopcsarnokaira, amelyekben gondozott kis erdőcskék, valójában parkocskák, üdítették fel az ott sétáló, üldögélő gazdag polgárokat.

A különbség nyilvánvaló: azt a természetet, amely Horatius szerint „visszatér”, már az ember veti a maga uralma alá, és használja fel a maga céljaira.

Tudom, hogy ez így kereken kimondva sokakat ellentmondásra készíthet.

Hiszen szívünk szerint mindnyájan azokat az egyre ritkuló területeket érezzük a természet igazi otthonának, ahol az ember úgyszólván még semmit sem változtatott az eredeti környezetben.

Hogy jön ezekhez egy oszlopcsarnokba telepített parkocskák?

A minőségi különbségek valóban igen nagyok lehetnek.

Hogy mai példát vegyünk: a londoni Hyde-Park és Kenya ngorongói nemzeti parkja közötti különbség.

De ezek is megegyeznek abban, hogy vitathatatlanul az ember uralma alatt állnak és az ő céljait szolgálják.

Az elvi egyezés pedig legalább annyira fontos, mint a minőségi különbségek.

Hogy világosabban megértsük ezt, gondoljunk a magunk terrénumára, a vadászatra, illetve a vadgazdálkodásra.

Itt is lényeges különbségek vannak, mondjuk a fácán magyarországi mesterseges tenyésztése és a kelet-afrikai elefántok számának szabályozása között.

De elvileg mindkét esetben arról van szó, hogy az ember igyekszik a maga eszközeivel egy-egy terület kívánatos vadsűrűségét biztosítani.

Vagy nézzük a szarvastenyésztésnek a legutóbbi évszázadban kialakult korszerű módszereit. Nem a vadaskerti tenyészetekre gondolok, hanem a szabadon élő szarvasállomány kedvező létfeltételeinek megteremtésére, a vadlétszám és az ivararány tervszerű szabályozására, a vér-felfrissítés, a minőségi selejtezés, a vadbúvók, a vadföldek létesítése, szók kihelyezése, a mesterséges téli etetés és egyebek révén.

Az így kialakuló állomány már nem tekinthető teljes mértékben a természet produktumának, bár az ember produktumának sem.

A szociológia ma oly divatos szavával élve úgy mondhatnánk: *manipuláltuk a természet-adta szarvasállományt.*

A *manipuláció* — a természet spontán folyamatainak az emberi beavatkozás útján való módosítása — valójában persze jóval hamarabb kezdődött, mint a többé-kevésbé tervszerű vadgazdálkodás.

Emlékezzünk csak például a szarvasokat, szarvasborjakat veszélyeztető nagy ragadozók, a medvék, a farkasok, hiúzok Közép-Európából való csaknem teljes kiirtására.

Már maga ez is alapvetően megváltoztatta az itt élő szarvasok létkörülményeit.

De amerre csak nézünk a világon, azt látjuk, hogy az ember mindinkább manipulálja a természetet, hol kisebb, hol nagyobb mértékben, ahogy az céljainak és lehetőségeinek legjobban megfelel.

Többnyire még a féltve őrzött rezervátumok sem teljesen mentesek minden emberi beavatkozástól.

Sok helyen pedig szinte már nyoma sincs az egykori érintetlen természetnek. Ismerjük az ebből adódó veszedelmeket, így többek között az iparosodott területek levegőjének, vizeinek szennyeződését, az erdők gyakori degradációját, a hatalmas méretű talajeróziót, az árvizek fokozódó fenyegetését némely vidékeken, egyes növényi és állati károsítók tömeges elszaporodását és másokat.

Mégsem mondhatjuk, hogy alapvetően negatív folyamatról van szó. Kivált ha nagyobb távlatokban gondolkodunk.

Valamikor, a kezdet kezdetén, az ember a természet integráns része volt. Mondhatnánk, az állatvilág egy szerény tagja. De amint kezdett kinőni az állatok közül, dialektikus ellentétbe került az eddig őt is mindenestől magába foglaló természettel. Hogy saját létfeltételeit megjavíthassa, túllépett a természet eddigi spontán folyamatain és egyre inkább a tudatos cselekvés útjára tért.

Új erő jelent meg Földünk színterén: az emberi intelligencia, — de egy természeti lény testébe ágyazva. Eleinte még jócskán ki is szolgáltatta a természet vak játékainak.

Azóta ez az új erő, a kollektív emberi intelligencia, a földkerekség legfőbb hatalmává lett, már a földi szférákon túl is kezdi kifejteni hatását. Sok mindent elpusztított maga körül, sokszor magát az emberiséget is segített irtani, de kezdetől mostanáig mindig többet teremtett, mint amennyit pusztított. Ha nem így volna, emberi haladásról egyáltalán nem beszélhetnénk, régen visszasüllyedtünk volna az állati létbe.

De még ha ezt elismerjük, akkor is felvetődhet az a kérdés, hogy a teremtés folyamata pótolhatja-e maradéktalanul mindazt, amit az ember elpusztított?

A kérdés teljesen jogos.

Az ember, fejlődése során, meglehetősen gondatlanul gazdálkodott a természet kincseivel. A kezdeti időkben, amíg kevés ember élt a földön, de a mérhetetlen erdőkben, hatalmas sztyeppéken megszámlálhatatlan csordában nyüzsögött a vad, az ember pusztító szerepe a természet egészében elenyészően jelentéktelen volt.

A technika előretörése, a vadászfegyverek tökéletesedése, de elsősorban az üzleti szellem uralomra jutása, számtalan állatfaj halálos ítéletét megírta.

Ahogy a vadászat, a gyűjtögetés megszűnt kizárólagos nyersanyagforrás lenni, vagyis az ember egyre kevésbé volt rászorulva a természet-nyújtotta javakra, hanem szükségleteit akár a földművelés, akár az állattenyésztés, kézműipar vagy bányászat útján teremtette elő, amikor megkezdődött a kereskedelem korszaka, elkezdte pusztítani környezetét.

A hajóépítéshez, kohászathoz fa kellett, kipusztította Libanon cédrusait, Dal-mácia erdeit. Főúri ivótülköket készítettek az őstulok szarvából, királyi vadászok százai szegődtek hát az őstulok nyomába és kipusztították még a középkorban.

Az igazi vad- és természetpusztítást azonban alig egy évszázad, sőt talán még rövidebb idő alatt hajtotta végre az ember. Az 1860-as évek bizony-állományát még mintegy 13 millió példányra becsülték az észak-amerikai prérin s a századfordulóra írmagja is alig maradt. Hogy ma ismét szaporodóban vannak, azt első-sorban néhány lelkes természettudósnak köszönhetik.

A sok százezres európai bölénytömegek maradéka a bielovezsi vadonban talált menedéket és ugyancsak óriási anyagi és erkölcsi erőfeszítésbe kerül a fajta megmentése.

A dávidszarvas csak állatkertekben található már, a *Schombukgh*-féle szarvas kipusztult.

A végtelen argentin pampákat hajdanán ezrével benépesítő pampaszarvasokból csak itt-ott kóborol néhány egység.

Dél-Afrikában a búrok, hogy nyolcas ökörfogataikat végigérő ostoruk legyen, kiirtották a zsiráfot. De kiirtották az elefántfókákat és a tengeri vidrát úgy, hogy ha a Szovjetunió északi tengereiben nem maradt volna egy egészen csekély maradvány-állomány, ma ez a két faj is a kivszett állatok listáján szerepelne, mint az értékes prémjéért kiirtott európai hód és coboly.

„Sportvadászok” Dél-Amerikában a vadlúd-falkákat repülőgéppel felzavarva, a tenger fölé hajtották s addig üldözték és üldözik, amíg azok kimerülten a vízbe vesznek.

Ez a melegvérűeknél kirívó eset azonban szinte mindennapos az alacsonyrendűek, kételtűek, puhatestűek világában.

Az európai éticsiga végveszélyben van, anélkül, hogy bármiféle védelmet élvezne; gyűjtögeti mindenki, mert jó piaca van és az ehétő merevmellű békák állománya is napról napra fogy anélkül, hogy az érdekében szólók meghallgatásra találnának. Eddig 79 emlős, 139 madárfaj, — végleg kipusztult. 300 emlős és mintegy 120 madárfaj a kipusztulás határára sodródott, az emberi kapzsiság, elvakultság, butaság és nemtörődömség következtében. *A kipusztított állatfajok pótolhatatlanok.*

Magyarországon is élt valamikor nemcsak bölény, hanem őstulok, — *Bos primigenius* — is. A XII. századból még vannak rá adataink. A jövőben sok mindent alkothat magának az ember, de az már bizonyos, hogy az őstulkot soha nem támaszthatja fel.

És nagy veszedeje például a Földközi tenger környékének sokmillió hektárnyi elpusztított erdeje, amelynek helyén ma Spanyolországtól Libanonig csupaszsziklaormok meredeznek, s az Atlasz hegységtől a Peloponnézoszig terméketlen hegyoldalak szomorítják az ember szemét.

A természetvédelem kérdése ma sem teljesen megoldott, de a megoldás el nem odázható, mert az idő múlásával egyre nehezebb lesz ezzel a feladattal megbirkózni. A jelenkor vadászati szakembere és természet-vizsgálója kezében tartja a jövőt.

A mi jelenkori munkánk gyakorlatilag hosszú időre eldönti a Föld élővilágának alakulását.

A jelenleg kialakuló vadgazdálkodás, természetvédelmi körzetek, rezervátumok jelentik a jövő vadfenntartásának alapját.

A jövő vad- és természetvédelmi formációi ma már adottak. Adottak azok a körülmények is, amelyek között az ember találkozhat az állatvilággal. Az azonban elsősorban rajtunk múlik, hogy milyen mértékben találnak majd egymásra.

Feladatunk tehát kettős: *egyrészt gondoskodnunk kell a vadállomány fennmaradásáról és minőségi javításáról, másrészt utat kell mutatnunk az emberi ségnek a természettel való kapcsolat kialakításában.*

Mi, vadászok, tudjuk, hogy vadászélmények csak addig lehetnek, amíg van vadászható vad a világon. Tudjuk, hogy dedunokáink is szeretnék majd megismerni azt a fenséges érzést, páratlan gyönyörűséget, amit a vadászat jelent.

Éppen ezért felelősnek érezzük magunkat a vad fennmaradásáért, az utókor-nak való megőrzéséért. Szeretnénk elkerülni azt a vádat az utókor részéről, hogy a mi korosztályunk lelket egyetlen vadfaj kivészése is terheli.

Mindenképpen jogos törekvés tehát a természet maradék kincsének védelme. Mentsük, ami még menthető.

A modern civilizáció bűvöletében is tanuljuk meg tisztelni és óvni mindazt, ami nem az ember műve, hanem az anyagi világ — s ezen belül a tudattalan élővilág — öntörvényű organizációs képességének eredménye, illetve terméke.

Ennél azonban többet is tehetünk és kell is tennünk. A rezerváció nem elég. Szükség van új hódításra is: arra, hogy több teret adjunk a *humanizált természetnek*.

Humanizált természet? Nem ellentmondás ez?

Semmi esetre sem. Mint már említettem, az állati sorból kinövő ember dialektikus ellentétbe került a természettel. A dialektikus ellentéttel pedig mindig együtt jár a dialektikus kölcsönhatás.

Ember és természet között nincs egymást kizáró, feloldhatatlan ellentét. Nem mondhatjuk, hogy ahol a természet világa végetér, ott kezdődik az emberé.

Vannak végletek.

Egyik felől az Amazonas völgyének ősrengetegei, ahol veszedelmes ragadozók, mérges pókok és kígyók fenyegetik ma is az emberi létet, másik felől meg világvárosok vasbetonból és üvegből készült felhőkarcolói. De e végletek között annyi tere és megnyilvánulása van a természet és az ember kölcsönhatásának!

Az ilyen jélszavak, mint „Vissza a természethez”, vagy „Közelebb a természethez”, — soha nem értendők egészen szó szerint.

Az ősember kétségtelenül sokkal inkább benne élt a természetben, mint mi. De kinek volna kedve táplálkozásban, ruházkozásban, életmódban ötven- vagy százezer évvel ezelőtti őseinket követni?

Vagy akár az Ausztrália rezervátumaiban ma is élő bennszülötteket, akik a fákon talált hernyókat, a földből kikapart álcákat is nyugodtan megeszik. Vagy melyik vadásznak volna kedve visszatérni a kőkorszakbeli fegyverek használatához, s kőhegyű dárdákkal, nyilakkal teríteni le a medvét, jávorszarvast?

Okosabb, ha őszintén bevalljuk: mi is jobban szeretünk modern, távcsöves puskával a vállunkon kószálni az előttünk megnyíló vadászterületeken s a vadászcipőt vagy csizmát se rúgnánk le szívesen a lábunkról, csak hogy jobban hasonlítsunk barlanglakó őseinkhez.

Ha rajongunk is a természetért, nem kívánunk sem kobra, sem tigrisek, sem cápák védtelen áldozatává lenni.

A Maugli- vagy Tarzan-romantika éretlen kamaszoknak való. Felnőtt ésszel senki sem akarhat félállatként térni vissza a természetbe, s az egyszer már megszélesített természetet sem akarhatja ismét farkascordákkal és más ragadozók segítségével benépesíteni.

Nem a romantikus értelemben „érintetlen természetet” kívánjuk fenntartani, hiszen ez korunkban elképzelhetetlen, hanem a korszerű tudomány, az állattenyésztés, a genetika, az állategészségügy, a környezet- és viselkedéstan vívmányainak igénybevételével egyrészt meg akarjuk őrizni a jelenleg élő állatfajokat, másrészt fel akarjuk deríteni mindazt, ami hasznos hajt az eljövendőben az embernek.

Amit akarhatunk, amire törekedhetünk, az a civilizált emberi élet és az ember szándékai szerint alakított, humanizált természet minél szorosabb kapcsolata, sőt szintézise.

Ezzel összefüggésben egy percre még hadd térjek ki arra, hogy mit értek manipulált és mit humanizált természetten.

A két fogalom sok tekintetben egybeesik, de mégsem fedik egymást teljesen.

A manipuláció — az emberi beavatkozás a természet spontán folyamataiba — mint már említettem, káros következményekkel is járhat.

Humanizáción olyan beavatkozást értek, amely egyértelműen pozitív hatású, nemcsak olyan értelemben, hogy az ember igényeinek a lehető legjobban megfelel, hanem olyan értelemben is, hogy az ember eszközeivel hoz létre új összhangot, stabil egyensúlyt az élő és az élettelen természet különféle erői között.

Ilyen értelemben beszélhetünk arról, hogy több teret kell adnunk a humanizált természetnek.

A modern építészet például már együtt tervezi egy-egy új város, vagy városnegyed épületeit és zöld területeit. A városból kivezető utakat is erdősávval szegélyezi. A környező erdőket sétautakkal tárja fel és a kirándulók kényelmét szolgáló egyéb létesítményekkel látja el.

A távolabbi, de gépkocsival még egy-két óra alatt elérhető erdőkben parkolóhelyek, letelepedőhelyek, kempingek várják az autós turisták tömegeit.

És így tovább: mindez ma már az *urbanisztikai feladatok körébe tartozik*.

A városoktól távolabb eső erdők szolgálják a fatermelés, illetve a vadgazdálkodás céljait. De gyakran a turisztika, a vízgazdálkodás, a talajvédelem igényeivel is számolni kell bennük.

A *sokoldalú hasznosítás összehangolása* is az emberre vár. Az így kialakuló erdők nagyon kevésbé hasonlítanak az ősrenetegekre.

Ha a beavatkozás valóban sikeres: nyugodtan beszélhetünk humanizált erőről.

A legtöbb ember észre sem veszi, hogy ezek már nem természetes, legfeljebb *természetszerű* erdők. Úgy gondolja és érzi, hogy a hatalmas szálfák vagy a fiatal növendékfák közt járva-keelve, az igazi természettel találkozik.

Ha véletlenül meglát egy szarvas-csapatot, arról sem tudja, hogy az tervszerűen fejlesztett, gondozott, táplált vadállományhoz tartozik.

De mindez talán nem is baj. Ennyi illúzió igazán nem árt senkinek.

Vizont éppen a természetesség illúziója érdekében óvakodni kell az olyan fák telepítésétől, amelyek idegenszerűen hatnak egy adott környezetben. A közép-európai lombos erdőkben például kirívóak a Tuja-nemzetség képviselői.

A természet- és állatvédelem törvényszerű összefüggésekből, konkrét, reális gazdasági szükségességből fakad.

A tisztán elvi szempontok alapján módosított természetvédelem nagyon is szűk kis rezervátumokra korlátozná a vad életterét, míg gazdasági alapot teremtve a vadvédelemnek, szinte beláthatatlan távlatok nyílnak meg előtte.

Ésszerű, gondosan megtervezett gazdálkodásra van szükség mind a természetvédelem, mind a vadászat szempontjából.

Ahhoz, hogy egy terület élővilágát meghatározzuk, pontosan ismernünk kell a terület sajátosságait, eltartó képességét, minden fajra kivetítve, éppen úgy, mint a fajok összességének arányaiban.

A vadgazdálkodás szigorú és az egész országra kiterjedő tervszerűsége, a vadászati kutatások fellendülése, a kutatás és a gyakorlati élet összhangja vezetett el bennünket eddigi eredményeinkhez.

Vannak államok, köztük hazánk a többi szocialista állammal egyetemben, amelyek jó úton haladnak. Törvényekkel, egyértelmű rendeletekkel segítik a vadászat, a gazdasági élet és a természetvédelem összhangjának megteremtését.

Magától értetődően vannak még nehézségek, mert magas vadászati kultúrával rendelkező államokban is sok az olyan vadász, aki nem érti célunkat.

Kialakult azonban a vadászoknak egy olyan előremutató és egységes törekvése, amely a vad fenntartását, ápolását, vadászatát hajlandó alárendelni a természet védelmének, — ez a munka az egyes országok vadászszövetségei között a C. I. C. — a *Nemzetközi Vadászati Tanács* — keretein belül koordinálva folyik.

Magyarországon hosszú időre biztosítottuk, hogy egyetlen vadfaj egyedszáma se csökkenjen annyira, hogy kipusztulásának veszélye fenyegetne.

Azt a vadat, legyen az madár vagy emlős, hasznos vagy káros az emberi gazdálkodás szempontjából, amelynek fenntartása veszélyeztetett, nemcsak foko-

zott passzív védelem alá vonjuk, hanem komoly áldozatok árán is szaporításukra törekszünk.

Jelenleg a túzok szaporítása már a megoldás felé halad, és ez biztosítja ennek a gyönyörű ősmadárnak a fennmaradását. Kísérletek folynak legnagyobb bagolyfajtánk, az uhu szaporítására is.

Nem akarom tovább sorolni a példákat. Gondolom, így is teljesen világos, milyen határok között tekinthetjük helytállónak azt a gondolatot, amelyet a Budapesten tervezett Vadászati Világkiállítás milliányi látogató számára igyekszik evidenssé tenni: „Minél közelebb kerülünk a természethez, annál közelebb jutunk önmagunkhoz.” Ez a gondolat, bár kimondatlanul, kettős közeledést feltételez: nemcsak az ember közeledik a természethez, hanem a természet is közeledik az emberhez.

A velünk ellenséges, az emberi létet a Föld bármely táján megnehezítő természetet továbbra is humanizálni igyekszünk. A humanizált természetet viszont igyekszünk egyre inkább életünk szerves részévé tenni. Ez a dolgok lényege!

Фельден Л.: ОСНОВНАЯ МЫСЛЬ ВСЕМИРНОЙ ОХОТНИЧЬЕЙ ВЫСТАВКИ, БУДАПЕШТ 1971 Г. — СВЯЗЬ МЕЖДУ ЧЕЛОВЕКОМ И ПРИРОДОЙ.

Выставка сверх традиционного показа желает пропагандировать тесную связь между человеком и природой. Желает обратить внимание на гибель сокровищ природы и дать понятие на необходимость охраны природы. Охрана природы служит охране человеческого общества, потому что без разумного и бережливого использования природы условия жизни всего общества находятся в опасности. Вопрос охраны природы и сегодня не полностью разрешен, но его решение нельзя затягивать, потому что с истечением времени ещё труднее будет с ним справиться. Задача двойная: с одной стороны надо заботиться о сохранении ценностей природы и улучшении её качества, с другой — нужно указать пути человечеству к созданию связи с природой. Недостаточна резервация, нужно создавать гуманную природу, в которой человек своими средствами может создавать новое согласие между силами природы.

Földes, L.: „NATURE AND MAN”, THE BASIC PRINCIPLE OF THE BUDAPEST INTERNATIONAL HUNTING EXHIBITION IN 1971

The exhibition wishes to make propaganda for the close relation between nature and man, more than the former traditional shows. It is meant to call the attention to our perishing natural values, and to make the public understand the importance of nature protection. The protection of nature is equal to the protection of human society, since insensible and unsparring exploitation of natural goods endangers the existence of the whole society. The problem of nature protection is far from being solved, but its solution is rather pressing and becoming more and more difficult, as time is going on. The task is on the one hand to maintain and develop natural values qualitatively, and on the other hand to show the way to mankind of establishing a close relation with nature. Reservation is not sufficient, humanized nature should be created by using human means to harmonize natural forces.

Az Erdőgazdasági és Faipari Tervező Iroda jubileumi ülészsaka

Hazánk felszabadulásának 25 éves évfordulója tiszteletére a MÉM Termelés és Műszaki Fejlesztési Főosztálya, az Országos Erdészeti Egyesület, a Faipari Tudományos Egyesület, valamint az Erdőgazdasági és Faipari Tervező Iroda közös rendezésében 1970. március 31-én jubileumi ülészsakot tartott. *Dr. Lőrincz József*, a MÉM Termelés és Műszaki Fejlesztési Főosztályának vezetője megnyitó előadásában méltatta felszabadulásunk jellegét, s azon belül a műszaki fejlődés eredményeit és további feladatait a fagazdaságban. *Bedő Tibor*, az ERDŐTERV igazgatója elnökletével az ülészsakon a következők tartottak előadást: *Riedl Gyula*: „Tervezői munka társadalmi szerepe a fagazdaságban”, *Kiss János*: „Beruházások előkészítésével és tervezésével kapcsolatos kérdések”, *Dámosy Zoltán*: „A faipari beruházások néhány gazdaságossági kérdése”, *dr. Lugosi Armand*: „Továbbfeldolgozó üzemek kilakítása”, *dr. Vass Dénes*: „Előregyártott és típusépület szerkezetek”, *Ercsényi István*: „Az energiaellátás egyes kérdései”, *Ollinger Kornél*: „Faipari géptervezés”, *Koroly Vilmos*: „Füstgázzárítás”, *Cornides György*: „Korszerű fejlesztési tervek a fagazdaság szolgálatában” címmel.

Az ülészsak *Lonkai Jánosnak*, a MÉM Termelés és Műszaki Fejlesztési Főosztály fagazdasági osztálya vezetőjének zárószavával ért véget.

A mezőgazdaság és természetvédelem

DR. KERESZTESI BÉLA

Ez évben a MÉM küldöttségében módomban volt részt venni a Párizsi Nemzetközi Mezőgazdasági Kiállításon. A kialakult szokás szerint a kiállítás bevezetőjeként nemzetközi kollokviumot szerveztek, amelynek témájává az idén a természetvédelmet tették, a mezőgazdaságnak, a falu világának a szerepét kívánták tisztázni a természetvédelemben. Az UNESCO* palotájában március 4—6 napján rendezett kollokviumon 45 külföldi ország képviseltette magát, hat szakülésen 137 előadást tartottak és a vitában 950 személyt vett részt.

Mielőtt az egyes szakülésekkel kapcsolatos néhány tapasztalatunkra kitérnék, szeretnék rámutatni a természetvédelem fogalmának korszerű értelmezésére, amely számos előadás visszatérő témája volt.

A klasszikus értelemben vett természetvédelemnek az európai kultúrtájakon mind kevesebb területe marad. A természetvédelem itt mindinkább természetfenntartássá alakul át, amely a védett tájban, területen emberi jelenlétet és gazdálkodást is feltételez. A természetfenntartás a falusi világ, a mező, az erdő és a vizek világának megőrzését, ápolását jelenti, és mint ilyen elsősorban a földművelők, erdészek és vízgazdák feladata. A természetet nálunk Európában az ember aktív közreműködése nélkül ma már nem lehet védeni: a természetes környezet, a természeti erőforrások, az állat- és növényvilág fenntartásában a mozgató elem az ember. Nem természetvédelem például egyes erdei vadfajoknak olyan óvása, amelynek folytán úgy elszaporodnak, hogy tönkreteszik természetes élőhelyüket az erdőt, megsemmisítik saját létalapjukat.

Most pedig lássuk röviden a szakülések néhány kérdését, megállapítását.

1. szakülés: *A természetes környezet annál értékesebb, minél jobban veszélyeztetett*

A gyors népszaporodás, az ipar hihetetlen fejlődése és az urbanizáció következtében az ember mind nagyobb természeti erőforrásokat vesz igénybe és használ fel sokszor irracionálisan. Az általánosan elterjedt nyitott termelési ciklus kihatásaként sok hulladék, káros melléktermék halmozódik fel, vagy szennyezi el a vizet, a levegőt, a talajt. Az egyik előadó rámutatott, hogy *ma szerte a világon a leggyorsabban a hulladék és káros melléktermékek termelése növekszik*. A sűrűn lakott tájakon összezsúfolt emberek tömege nagy nyomást fejt ki környezetének amúgyis törékeny dinamikus egyensúlyára. Ugyanakkor a technika fejlődése mindinkább lehetővé teszi a fizikai munka csökkentését, sőt, az elektromosság ma már nemcsak az izomerőt, hanem az emberi érzet is kezdi helyettesíteni. Az életszínvonal általános növekedése, a gyors és kényelmes utazási lehetőségek, a nagyvárosi környezetből való kiszakadás vágya a szabad természetben való üdülés féktelen keresését eredményezi. Mindennek következtében a természetes környezet megőrzése az ember számára ma termelési és jóléti szempontból egyaránt fontos. A természet világa ma a legértékesebb tőke.

A kollokvium hangsúlyozta, nem arról van szó, hogy természetes környezetünkben a növekvő számú népesség, valamint a műszaki és gazdasági előrehaladás befolyását megakadályozzuk, hanem ezt a környezetet ennek a fejlődésnek káros kihatásaitól megvédjük és úgy alakítsuk, ahogy az ember mai és jövőbeni igényeinek a legmesszebbmenőikig megfelel. Az ezzel kapcsolatos leg-

* Az UNESCO az ENSZ Nevelésügyi Tudományos és Kulturális Szervezete.

sürgősebb teendőket igyekeztek meghatározni nemzetközi és országos szinten egyaránt. Mindenekelőtt hangsúlyozták, hogy *a természetes környezet racionális felhasználása, a víz, a talaj, a levegő elszennyeződésének meggátlása a kormányok fontos feladata*. Európai szinten normákat kell erre vonatkozólag elfogadtatni. Általában integrált és koordinált tevékenységet sürgettek a megoldásokkal kapcsolatosan. Javasolták *nemzetközi jogszabályba* foglaltatni, hogy minden embernek joga van egészséges környezethez, tiszta levegőhöz, jó vízhez, a tengerpart, a szép tájak, a hegyvidékek szabad felkereséséhez, valamint a túlzott lárma és más káros hatások elleni védelemre. A francia természetvédelmi szövetség képviselője elmondotta, hogy ha a folyópartokat, tópartokat, erdőket nem teszik az üdülni vágyó emberek számára szabadon hozzáférhetővé, azok forradalmi módon veszik majd őket hatalmukba. Felvetették, hogy a természetes környezet óvása az elszennyeződéstől drága ugyan, de ha nem most kezdik el, néhány év múlva kétszeresébe, még később háromszorosába kerülhet. A horgászok szószólója, — akik ötmillióan vannak Franciaországban, — előadta, hogy ha nem történik döntő lépés a vizek szennyeződésének a megakadályozására, a folyamat nem lesz megállítható. Először a halak mennek tönkre, utána az emberek következnek.

2. szakülés: *A falusi környezet szemben az urbanizációval és az iparosítással*

Bettencourt francia területrendezési miniszter szerint jó területrendezési politika nem lehetséges, ha az urbanizációval és mezőgazdasági területrendezéssel nem emelik azonos rangra a természetvédelmet.

Franciaországban négy zónát különböztetnek meg: a városok, az ipar, az intenzív mezőgazdálkodás és az erdők zónáját. A városok zónája az ország területének 10⁰/₀-a. 2000-re a városi lakosság száma megkétszereződik, ekkor az összlakosság 80⁰/₀-a él majd városokban. A falvakból a városokba való özőnlés tehát tovább folytatódik. A zajsint a nagyvárosokban 10 év alatt kétszereződik meg.

A modern városfejlesztés a nagyvárost városok együttesének tekinti. A város-terület növelésében, megosztott terjeszkedési modellt tart szem előtt, amely zöldövezeteket által elkülönített városokból álló nagyvárost eredményez. A modern városstervezetnek tehát a zöldövezetek elválaszthatatlan részei, a városokat ezekkel együtt tervezik meg. A zöldövezetek üdülésre szolgálnak, de rendelkezésre állnak mezőgazdasági és erdészeti célokra is.

A jugoszlávok pozitív korrelációt mutattak ki a zöldterületek nagysága és a városi lakosság egészségi állapota között. Adatokat hoztak fel arra vonatkozólag is, hogy a modern lakásokban élőknek nagyobb az igényük a nemzeti parkokba való kirándulás iránt, mint a régi negyedekben lakóknak. Összefüggést találtak az üdülésre fordított idő és a város nagysága között, ahonnan az üdülők jöttek. Kimutatták, hogy a diákok közül azok, akik zöldövezetben laknak jobb tanulók, mint a sűrűn lakott negyedekben élők.

A városba özőnléssel ellentétes folyamat a városiakok falusi környezetbe való visszatérése. Ennek a gyorsulását mutatja az ún. második lakóházak, a vikendházak nagyarányú építése, az ilyen célra alkalmas vidéki telkek iránt mutatkozó nagy kereslet. Különösen fontos az életkörnyezet ilyen változása a nyugdíjasok számára. Az átlagos életkor 80 év körül van, ebből 20 év nyugdíjas időszak. A nyugdíjasok előszeretettel vásárolnak telket, és mintegy visszavedlenek falusi lakossá. Svédországban 2000-ben a telkek 15 000 km²-t foglalnak majd el, ami az ország szántóterülete felének felel meg.

3. szakülés: *A biológiai egyensúly figyelembevétele a területrendezésben és a mezőgazdasági gyakorlatban*

A modern fogyasztói társadalom sikereinek az ára a levegő, a talaj, a folyók, tavak, tengerek elszennyezése, a különböző természetes ökoszisztémák biológiai egyensúlyának a felbomlása, a tájak elcsúfítása és elárasztása el nem bomló hulladékokkal. Egy lökhajtásos repülőgép átrepülve az Atlanti-óceánt 8 óra alatt annyi oxigént fogyaszt, amennyit ugyanazon idő alatt 25 000 ha erdő termel. A fosszilis tüzelőanyagok (szén, olaj) fokozott felhasználása következtében a Föld légkörének széndioxidtartalma még századunkban 15⁰/₀-ra is növekedhet, a légkör gázösszetételének az egyensúlya megváltozhat s az ún. meglegházi effektus következtében a Föld túlmelegedhet.

A mezőgazdaságban nagy terméshozamokat ma már csak úgy érhetnek el, ha a természetes növények kártevőinek és a gyomnövényeknek az irtására a vegyszerek egész arsenálját veszik igénybe. A vegyszerek azonban károsan megváltoztathatják adott ökoszisztémák biológiai egyensúlyát. Igen gyakran ugyanis számottevő mérgező hatásuk is lehet. Ezért a fejlett államok legalább annyit költenek a vegyszerek mérgező hatásának a kutatására, mint a növénytermesztés szempontjából hasznos tulajdonságaik tisztázására.

A vizes területekkel, mocsarakkal, lápokkal kapcsolatban kifejtették, hogy ezeket ma már nem helyes csak azért lecsapolni, kiszárítani, hogy növeljék a megművelhető területet. A vízmérleg egyensúlya, víztartalékok képzése végett célszerű lehet ilyen területeket fenntartani, de óvni kell őket, mint a vízi madarak élőhelyeit is. Sok ilyen terület festőien szép és sok lehetőséget kínál horgászatra, halászátra, vadászatra. Természetes útjaik felhasználásával és új vízi-utak létesítésével vonzó üdülő lehetőségeket lehet rajtuk kialakítani.

4. szakülés: *A felhagyott vagy felhagyásra kerülő mezőgazdasági földek védelme és hasznosítása*

A negyedik szakülés valójában az erdészek fóruma volt. Elnöke W. Towel az USA Erdészeti Egyesületének az alelnöke volt, a főreferátumot pedig L. Velay a francia erdészeti főigazgató tartotta.

Nyugat-Európában a XIX. század közepétől főleg a magas életszínvonalat elért országokban az iparosodással és urbanizációval párhuzamosan egyre gyorsuló mértékben jelentkezett a mezőgazdasági földek és legelők felhagyása. Olyan világ paradox jelensége ez, amely nem volt képes legyőzni az éhséget, nem tudta kielégíteni a század végén jelentkező hatalmas élelmiszer szükségleteket. Ennek ellenére a földfelhagyás műszaki, gazdasági és társadalmi okok miatt ezután is elkerülhetetlen. Az általánosan elterjedt véleménnyel ellentétben a természetes mechanizmusok nem mindig biztosítják az elhagyott földek jó állapotban való megmaradását. Ellenkezőleg a művelés megszűnése degradációjukra, pusztulásukra vezethet. Védeni kell őket az ipari és városi hulladék felhalmozása, a különböző szennyeződések ellen is. Ezeknek a földeknek három alapvető hasznosítási módja: az extenzív állattenyésztés, a fatermesztés és a turizmus. Európában még legalább 5—6 évig évi 1 millió tonna húshiánnyal számolnak. Az elhagyott földeket ezért az állattenyésztés számára engedik át elsősorban. Főképpen szarvasmarha- és juhtenyésztésre nyílnak rajtuk lehetőség. (Az európai húshiány felszámolásában számítanak a kelet-európai országokra!) A fatermesztés útján való hasznosítással kapcsolatban hangsúlyozták, hogy ez csak magával a beerdősítéssel nem oldható meg, az erdő nem nő magától, állandó ápolást, törődést igényel. Ami a turizmus révén való hasznosítást illeti, az elhagyott vidék a kirándulók számára nem vonzó. A kultúrtáj embe-

rek nélkül halott. Idegenforgalmi táj, üdülőterület csak emberi jelenléttel, mező- és erdőgazdálkodással képzelhető el. Mindhárom megoldás feltételezi tehát minimális falusi lakosság visszamaradását a fölhagyott földeken. Ennek érdekében a visszamaradók számára, — ha szükséges, állami támogatással — megfelelő anyagi és szociális életfeltételeket kell biztosítani.

Ezen a szakülésen ismertettem a vonatkozó hazai tapasztalatokat. Többek között kifejtettem, hogy nálunk a mezőgazdasági terület 1935-től 1965-ig 617 000 ha-ral csökkent, amelyből 322 000 ha került az erdő művelési ágba, 290 000 ha pedig a művelés alól kivett területekhez. Különösen sok új erdőt hoztunk létre az Alföldön, aminek következtében ennek az országrésznek az erdősültsége megkétszereződött. A nagyarányú erdőtelepítés és fásítás ma már nagymértékben érezteti hatását a fagazdaságban is. A hazai fakitermelés az elmúlt 50 év (1920—1970) átlagában 3 365 000 m³ nettó fatömeg volt, ezen belül azonban a 3. ötéves terv (1966—1970) évi átlaga már elérte a 4 644 000 m³-t, 1980-ban pedig a rendelkezésre álló üzemetvi adatok szerint 6 235 000 m³-t termelünk ki. Ezek a felhagyott, illetőleg mezőgazdasági termelésre gazdaságosan nem hasznosítható területek beerdősítésének a célszerűségét meggyőzően mutató számok, nagy érdeklődést váltottak ki. Ráműtattam arra is, hogy a nagyarányú erdőtelepítés és fásítás, valamint a mezőgazdaság szocialista átszervezése sok tekintetben megváltozott környezetet teremtett a vadállomány számára is. A kollektivizálás után a korábbi, több mint másfél millió egyéni kisparaszt gazdaság helyébe alig több, mint 3,5 ezer nagygazdaság lépett. A mezőgazdasági dolgozók száma is csökkent 32%-kal. Ennek a hatása a vadállományra elsősorban a terület zavartságának a csökkenésében jelentkezik. A zavartalan, nyugodt környezet különösen előnyösen hat a nagyvadra. A korábban elsősorban az erdőkben élő őz a mezőgazdasági vidékeken úgyszólván a szemünk előtt gyorsan elszaporodott, de megjelent a szarvas és a vaddisznó is olyan vidékeken, ahol azelőtt nem is látták. Ezeket a tapasztalatokat L. Velay összefoglalójában külön kiemelte. Általános érdeklődést keltett azon bejelentésünk, hogy a Gazdasági Bizottság határozata alapján az állami gazdaságok, erdőgazdaságok, vízügyi szervek olcsó áron eladhatnak nagyüzemileg gazdaságosan nem hasznosítható területeket a lakosság számára üdülőterületeknek. Előreláthatóan rövidesen közel 30 000 ha ilyen föld értékesítésére kerül sor. Az értekezlet során ezzel kapcsolatban ismételtlen kérdéseket kaptunk.

5. szakülés: *A turizmus térhódítása és fejlődése különös tekintettel a falun való üdülésre*

A falu szerepe a turizmusban sok országban már ez idő szerint is számotvető, a jövőben pedig mindenütt növekszik. A kiskeresetű polgárok, a sokgyermekes családok és a nyugdíjasok, általában azok, akiknek üdülésre kevés pénzük van, szívesen töltik szabadságukat falun, szerény életkörülmények között.

A falun való üdülés különösen elterjedt Ausztriában, ahol a parasztko vendégszobák kiadása révén számottevő kiegészítő jövedelemre tesznek szert. Ez összefügg azzal, hogy a mai üdülésnek a célja, a testi és lelki reharmonizálás, másként mondva a csend, a tiszta levegő, a harmonikus táj, a kedves vendéglátó, amely Ausztriában elsősorban a kis falukban, a parasztházakban, a tanyaikon lelhető fel. Ngyon fontos az üdülő számára a kapcsolat a növényekkel, az állatokkal, a szabad természetben úzható sport stb. Népszerű a parasztházakban való üdülés azért is, mert lehetővé teszi a vendég egyéniségének a figyelembevételét (nem szálloda- vagy turistaiárszerű). Lehetőséget ad a vidékkel, paraszti munkával, ősi életformákkal való megismerkedésre. Természetesen azonban a falusi üdülés a városiaknak nyújt kedvezőtlen dolgokat is. A városi

ember a falun is a városi kényelmet kívánja: folyóvizet, pasztörözött tejet stb., ugyanakkor gyakran primitív viszonyokat talál, sok helyütt nincs elég szórakozási lehetőség. A városlakók és falusiak között azonban rendszerint mégis jó emberi kapcsolatok alakulnak ki. A városiak szórakozásból szívesen résztvesznek a paraszti munkában, amely a számukra kikapcsolódás. Igényeik serkentőleg hatnak a falu fejlődésére, a parasztnak szépítik a lakásukat, a portájukat, fokozottabban ügyelnek a higiéniára.

Ausztriában 200 üdülőfalut tartanak nyilván. Franciaországban jelenleg 120 van, további 110-nek a kiépítése most folyik. Az ilyen hasznosítás lehetősége hegy- és dombvidéki falvainkban nálunk is előtérbe kerülhet. Ezekben sok helyütt nem életképes, tartósan rossz eredménnyel gazdálkodó termelészövetkezetek működnek, ugyanakkor a vonzó táj, a népszokások, a népviselet stb. predestinálhatják őket üdülőfaluk kifejlesztésére. Célszerűnek mutatkozhat szép és egészséges környezettel rendelkező elnéptelenedő falvak ilyen célra való kiépítése is. Sok esetben ez gazdaságosabb lesz, mint telekakiadás keretében új üdülőtelep létesítése olyan helyen, amely nincs úttal feltárva, vízzel, villanyval ellátva.

6. szakülés: Az öntudatra ébredés előmozdítása

Az előző üléseken tárgyalt kérdéskomplexumnak fő jellemvonása az ember és a természet között korábban fennállt mélyreható kapcsolat eltűnése. A fogyasztási javak rendkívüli és gyorsan tovább növekvő bőségétől elvakult ember elvesztette azoknak az organikus alapkötélékeknek a tudatát, amelyek a földhöz kapcsolják. Pedig egyedül a föld tudja biztosítani számára a nélkülözhetetlen élelmet és tudja nyújtani lelki egyensúlya fenntartásához a nyugalmas és derűs környezetet.

Valamennyien többé-kevésbé halványan érezzük, hogy a túlnépesedésnek, a rossz táplálkozásnak és a környezet elszennyeződésének a problémái mindinkább törekeny egyensúlyt teremtenek és mind gyakoribb katasztrófákat okoznak, *ennek világos tudatára kell ébrednünk*. Egyedül ez lesz képes korlátok közé szorítani a *Homo technicus* önzése által okozott csapásokat, amely ember mindent a természetnek köszönhet, de ma már ezt nem tudja, vagy nem akarja tudni. Hogy meggyőződjünk róla, mennyire ki vannak szolgáltatva egyes népek a nem kielégítő ökológiai egyensúlynak, elég ha figyelmünket a súlyos éhínségek felé fordítjuk, amelyek időnként a krónikusan rosszul táplált harmadik világ jelentős részét sújtják. És hogy meggyőződjünk róla, milyen közel jutott a nagyvárosok lakossága a határhoz, ahol az idegkimerülés az embereket hatalmába keríti, elég rámutatni arra a parancsoló szükségességre, amely hétvégeken a városlakók hatalmas tömegeit a városok elhagyására készíti. Az ember számára — hogy lehetővé tegye harmonikus fennmaradását a földön, amelytől nem tud elszakadni — az egyetlen megoldás az, hogy ellenőrzi a népesség szaporodását, valamint szigorúan szabályozza létfenntartása és környezete alapelemeinek a földnek, a tengernek és a levegőnek a használatát.

Az eszközök közül, amelyek alkalmasak arra, hogy ezt a jobb öntudatra ébredést elősegítsék és lehetővé tegyék az ember és környezete közötti egyensúly helyreállítását, a legfontosabb: a) *a közvélemény és a felelős vezetők tájékoztatása*, b) *a falusi és a városi lakosság nevelése*, c) *iskolai és iskolán kívüli oktatás és d) a nemzetközi együttműködés*.

A nemzetközi és nemzetiifjúsági szervezetek, valamint a francia és külföldi egyetemek képviselői elmondották, hogy a természetszeretet többé nem szentimentalizmus, hanem a holnap világának a teremtése. Az emberiség a kollektív öngyilkosság felé halad. Itt az idő, hogy az ifjúság harcoljon a termé-

szet védelméért. Nagy meglepetés volt ezen az értekezleten a fiatalok friss hangja, sokat ígérő volt manifesztációjuk, akaratnyilvánításuk. Rámutatták, hogy a művészetben a zenéhez, a festészethez tehetség kell, a természet mindenki számára adott.

Duhamel földművelésügyi miniszter záróbeszédében hangsúlyozta, hogy a politikának a kutatási eredmények realizálása a feladata. Utalt a francia elnök amerikai látogatása idején Nixonnak és Pompidounak a tárgyalt problémákkal kapcsolatos chicágói beszédére. Bejelentette, hogy a kollokvium napjaiban Franciaországban megszüntették az Erdészeti Hivatalt és helyette Természetvédelmi Hivatalt szerveztek, s ezzel hivatali keretet hoztak létre a probléma megoldása érdekében. Az illetékes kormányzervek ezt a hivatalt messzemenően támogatják, anyagi eszközeiket nem sajnálják tőle. Ha például erdőt irtanak ki, közérdekből állami segítséggel be kell erdősíteni valahol másutt ugyanakkora területet. Az ipari szennyeződés okozta károk kiiktatását a beruházási, illetőleg a termelési költségekbe kötelező bekalkulálni. A mezőgazdaságban a vegyszerek mérgező hatását a minimálisra kell csökkenteni. Ő is utalt az ifjúság szerepére. Milyen világot akarnak maguknak a fiatalok, most kell eldöntésük. A mostani gyerekek zömükben már nem faluról jönnek városba, hanem városi gyerekek, ebből kifolyólag újfajta kapcsolatokat kell találniuk a természettel. Új módon kell felkelteni érdeklődésüket a falu iránt. A tiszta levegő, a víz, a termékeny föld ma a legértékesebb természeti elemek. A levegő, a vizek tisztaságának az óvása drága, de megoldható, a szükséges technikai eszközök rendelkezésre állnak. Nixon említett beszéde után az ilyen berendezéseket gyártó cégek részvényeinek az árfolyama felszökött. A miniszter közönte, hogy a világ legkülönbözőbb országaiból jött küldöttek a francia kezdeményezést támogatták.

A felvetett problémák jelentős része nálunk még nem időszerű, de a sűrűbben lakott és erősen iparosodott nyugati országoknak ilyen tapasztalatai hasznosak lehetnek számunkra, mert az iparosítás, a gyors fejlődés során, ha időben figyelmet fordítunk az ezekkel járó veszélyekre, megelőzhetjük azokat a problémákat, amelyeknek a megoldása ott már csak igen nagy anyagi ráfordítással lehetséges vagy sokszor az okozott károk teljesen ki sem iktathatók.

Nemzetközi Vadbiológiai Kongresszus

DR. TÓTH SÁNDOR

1969. IX. 14—18. között Moszkvában tartotta IX. ülését a Vadbiológusok Nemzetközi Kongresszusa. A különböző országok vadbiológusainak elhatározásából született fórumnak nincs állandó székhelye, nincs összefogó szerve. Mindig a rendező ország látja el a kongresszus ügyvitelét, gondoskodik a kifizetett munkafeladatok végrehajtásáról, a kongresszuson elhangzott előadások publikálásáról. A kongresszus határozza meg a következő ülés helyéről és átadja az ügyvitelt a soron következő országnak. A kongresszus kétvétenként ülésezik.

A moszkvai összejövetel témája a vadászterületek biológiai hozamának növelése volt. A soron következő ülés 1971 tavaszán lesz Párizsban. Témája: a mezőgazdasági gépesítés és a vegyszerek hatása a vadgazdálkodásra. A kongresszuson 34 ország képviseltette magát. Mintegy háromszáz külföldi és ötszáz szovjet tudós és gyakorlati vadgazda vett részt a munkában.

A plenáris ülésen és hat szimpóziumon mintegy 150 előadás hangzott el több fontos témakörben, mint a vadtenyésztés és biotechnika, vadszámlálás, a raga-

dozó—áldozat probléma, fertőző és járványos vadbetegségek, a vadgazdálkodás hozamának növelése stb.

Az ismertetés módjául nem az egyes szimpóziumok anyagának leírását választom. Ehelyett kiemelem a hazai vonatkozásban is figyelemre méltó gondolatokat, amelyek egyben képet is adnak a vadbiológusokat legjobban foglalkoztató kérdésekről.

A vadászati és természetvédelmi kultúra egysége. Sok vita hangzott el már arról, hogy a vadászat és természetvédelem nem ellentétes-e egymással. A tudományos eredmények hatásaként ma már mind többen vallják, hogy a vadászat az ésszerű vadgazdálkodással egybekapcsolva biztosítja az állatvilág fennmaradását, a vadon tenyésző állatok minőségének javulását. A jövő az aktív természetvédelemé, s ez feltételezi a hatékony, gazdaságilag célszerű és tudományosan megalapozott beavatkozást a természet ügyeibe az ember kedvező természeti környezetének védelme érdekében.

Alapjaiban törvények, rendeletek szabályozzák a természet védelmét, hasonlóképpen a vadászat és vadgazdálkodás feltételeit. De nem old meg mindent a védett területek, a nemzeti parkok, a rezervátumok kijelölése, a vadállomány kötelező védelme. A természetben alig van érintetlen terület. Az emberi beavatkozások hatása a föld minden területén fokozódik. A vadon élő állatok antropogén nyomás alatt álló populációi csak céltudatos beavatkozással védhetők, fejleszthetők. E munkában kiemelkedő szerepet kap a vadgazdálkodás. Figyelemreméltó megállapítás, hogy a vadgazdálkodást ma már nem tekinthetjük önálló ágazatnak, hanem a *biogeocönózisok* védelme, gazdagítása és ésszerű hasznosítása egyik formájának. A vadgazdálkodást a biogeocönózisok sajátosságait, szerkezetét figyelembevéve kell folytatni, mert csak így lehet hatékony. Figyelembe kell venni, hogy az ember által létrehozott mesterséges biogeocönózisok korlátozottabb lehetőséget jelentenek, mint amit magukban hordoznak a viszonylag érintetlen, kevésbé feltárt erdők. Más a síkvidék és más az erdős dombvidék vagy hegyvidék vadgazdálkodási lehetősége. Ez így magyarázatra nem szoruló alapigazság, e szerint különítettük el az apró- és nagyvadas területeket, túztuk ki gazdálkodási céljainkat. A gond abban jelentkezik, hogy sokszor féltett rezervátumainkban is megfelelkezünk a biogeocönózisok szerkezetéről, az antropogén hatásokról — még a magunk gyakorolta pozitív hatásokról is. Az eredmény lehet kultúrterületeinken az apróvad visszaszorulása, de ugyanúgy a nagyvad erőteljes elszaporodása. Magyarországon a szarvas, a vaddisznó, az őz túlzott létszámnövekedése jelenti a gondot, a biogeocönózis egyensúlyának felbomlását, veszélyeztetve a természetes környezet állapotát, gazdasági céljaink megvalósítását, és nem utolsósorban a vadállomány minőségét is. Itt már azzal a problémával állunk szemben, amikor a passzív szemlélet veszélyezteti a természetvédelem érdekeit is. A vadgazdálkodás alapvető feladata tehát, hogy alkalmazkodjék a biogeocönózisok sajátosságaihoz, úgy kapcsolódjék annak struktúrájához, hogy ne sértse a főbb komponensek kölcsönös kapcsolatának összhangját, hogy biztosítsa annak új elemekkel való gazdagodását.

Egyik fontos téma a vadászterületek értékelése, a vadtenyésztés lehetőségeinek feltárása, a tenyésző vadállomány pontos számbavétele.

A vadszámlálás módszereinek és a területen élő vadállomány nagyságának ismerete a vadgazdálkodás alapja. A felületen becslés a már említett egyensúlyi és minőségi problémákhoz vezet és az 1969/70-es év telének tapasztalatai alapján nem kis takarmányozási gondokat okoz. A becslési módszerek közt egyaránt helyet kap a földi megfigyelés az észlelt nyomok alapján, a hajtással végzett, egész területre kiterjedő becslés, a sávos és mintavételes becslés, ha a vad elterjedése viszonylag egyenletes és a vizuális légi vadszámlálás, valamint a

légi fényképezés, sőt a képmagnós felvételezés is — minden esetben az adottságokhoz alkalmazkodva.

A légifelvételes becslés első próbálkozásai meglepő pozitív eredménnyel jártak. Hasonló eredményt adtak a hajtással kombinált, gondosan végrehajtott földi becslések is, amelyek közel ötven százalékkal népesebb állományt mutattak ki, mint a gyakorlatilag mintavételesnek számító becslések az etetők körül.

A vadlétszám 10⁰/₀-on belüli pontosságú ismerete a hatékony gazdálkodás elengedhetetlen feltétele, de fontos a vadállomány dinamikájának, környezettel való kapcsolatának feltárásához is.

A vadállomány pontos ismerete ad alapot a vadászterületek osztályozásához. Különböző lehet a megoldás: pl. Magyarországon a szarvas és őzpopulációk minősége alapján végzett táji sorolás, vagy a kisebb igényű kategorizálás a terület feltártóságának és vadászati lehetőségeinek egybevetésével, amit a vadászterületek bérbeadásánál alkalmaztunk (A—C kategória), de lehet pl. az üzeltervezésnél alkalmazott részletes értékelés, amely a vadeltartóképesség tanulmányozásán alapszik. Ilyen értékelés lehet a mezőgazdasági kultúrák szerepének értékelése a mezőn élő vad biológiájában (kukorica, gabonafélék, répa, gyümölcsösök szerepe stb.).

Bármilyen osztályozást is válasszunk, az adott osztálynak tükröznie kell a környezeti tényezők összességét, amelyek meghatározzák a vadsűrűséget és a tenyésző vad minőségét.

A környezeti adottságok, a vadállomány sűrűsége, nagyban befolyásolják a vad viselkedését. Különösen fontos szerepet kap az *etológia* — a vad viselkedésével foglalkozó tudomány — a mesterséges tenyésztés elterjedésével és az antropogén hatások fokozódásával. Az egyed tanulmányozása feltárja a viselkedés normális megnyilvánulásait, de a gyakorlati vadgazdálkodás számára fontosabb a viselkedésnek populáció szinten történő tanulmányozása. A *populáció* a faj létezésének elemi, a környezet változásaihoz alkalmazkodó formája. A populáció szintjén a közösségen belüli viselkedés az információközlés és az egyedek összefogásának eszköze, amit a közösség szervezettsége biztosít. A közösség szervezettségének megnyilvánulása (territoriális viselkedés, hierarchia a populáción belül) és funkciói szorosan kapcsolódnak a különböző ökológiai tényezőkhez, így jelentőségük igen nagy a vadgazdálkodásban. Csak néhány kérdést emelek ki az etológiai problémák közül.

A *viselkedés: tradíciók* a populáción belül biztosítják az információközlést az élőhely sajátosságairól és az adott vadfaj egyedi mozgási körzetéről. Az idős egyedek túlzott kilövése sértheti az információközlés áramlását, nemzedékről nemzedékre történő továbbadását.

A *territoriális viselkedés* (mozgási körzet) elősegíti a populáció egyenletes megoszlását az adott élőhelyen, megakadályozva vagy csökkentve a takarmánykészletek túlzott kihasználását az egyik vagy másik helyen. Ezenkívül a vad bizonyos területhez kötöttsége úgy szabályozza a populáció sűrűségét, hogy a felesleges egyedek kitelepülnek a szomszédos területekre. A vad biológiájának ismerete tehát felhívja a figyelmet arra — és ez teljesen egybeesik a vadlétszámbecslésnél mondottakkal —, hogy nagyvadas területeink körül a vadkár fokozódása, a vad kiáramlása a mezőgazdasági területekre a terület túlnépeseedésének eredménye. Nem egyszerűen kiszokik a vad a károsított területre, hanem kiszorul.

A *vadállomány hierarchiája* közel azonos ökológiai hatást eredményez, mint a területiség. Ide sorolható például az aktív hím egyedek felülkerekedése, aminek eredményeként a gyenge egyedek nem vesznek részt a szaporításban.

Közismert a vad viselkedése a pázás idején és ennek hatása a szaporodásra

(bőség, üzekedés, dürgés alatti viselkedés). A szaporodás sikere függ a populáció szerkezetétől. Gondoljunk csak a sok tehénre a szarvasnál, a túl fiatal bikákra, a fácánkakasok magas számára. Dr. Horváth László bugaci nyúl-kísérletét hadd említsem meg, mint érdekességet. Körülkerített fás mezőgazdasági területen 100 nőstény és 20 kan nyulat helyezett el zárttéri tenyésztés céljából. Szép tavaszi szaporulat után 350 nőstényt és néhány kan nyulat fogott be. A konkurencia a hímek pusztulásával járt. Önkéntelenül vetődik fel a kérdés, hogy a stráfolás után, amikor főleg a nőstény nyulak kerülnek terítékre, nem áll-e fenn fokozottan a hímek közötti ellentmondás, ami a nyúl populációjának csökkenéséhez vezet. Érdemes lenne ilyen vonatkozásban is vizsgálni a kérdést.

Ezt a jelenséget úgy is fel lehet fogni, mint az etológia sajátos problémáját — a közösség szervezettségének a felbomlását.

Őznél, szarvasnál is beállhat egy sajátos stressz állapot a populáció számának és sűrűségének növekedésével. Ekkor kell erőteljesen belenyúlni az állományba és selejtezni azokat az egyedeket, vagy csoportokat, amelyek alárendelt szerepet játszanak a populációban.

Nem kevésbé izgalmas probléma a vadászterületek hozamfokozása. Abból kell kiindulni, hogy a biogeocönózisok potenciális lehetősége igen nagy és ennek kihasználása a vadgazdálkodás feladata is. A domináló természetes biogeocönózisok jellege nagymértékben meghatározza, hogy a vadgazdálkodás milyen irányba optimális a különböző viszonyok között. A cél: olyan vadfajok telepítése, amelyek optimálisan hasznosítják a rendelkezésre álló takarmánykészleteket, jelenlétükkel nem okoznak jövátéhetetlen károkat, — az erdei növényzet, a talajtakaró pusztulását, új paraziták, betegségek stb. megjelenését. A vadászterületek hozamfokozása tehát a vadászható vad számszerű növelését és fajtagazdagságát is jelenti.

Figyelemreméltó törekvés a különböző országokban az idegenből hozott vadfajok telepítése. Így pl. az USA-ban 1948-ban dolgozták ki a vadfajok *introdukcióját* a sportvadászat lehetőségeinek fokozása és a tájak új vadfajokkal történő esztétikai frissítése érdekében. A telepítésekre elsősorban olyan esetekben került sor, amikor az urbanizáció, az iparosítás stb. gyakorlatilag lehetetlenné tette az őshonos vadfajok fennmaradását (így tűnt el a kultúra terjeszkedésével Magyarország mai területéről a nyírfajd, a siketfajd, csökken a császármadár száma, szorul vissza a kultúrától távolodó szürkefogoly stb.). Az Egyesült Államok 45 államának természetvédelmi hivatala adta beleegyezését az introdukcióhoz; 15 év alatt (1948—1962) mintegy 100 madárfajt és alfajt vizsgáltak meg, közülük 18 európai és ázsiai madárfajt választottak ki a telepítés céljára. A sikeres telepítéshez legalább 200—300 db, vadon befogott madár szükséges — közlik a kísérletek eredményeképpen — vagy legalább ennyi mesterségesen tenyésztett madár három éven át történő telepítése. Érdemes a számokra felfigyelni — és máris kevesebb panaszunk lehet a szirtifogoly sikertelen telepítésére 10—20 páros egyszeri kiengedés után.

A telepített madárfajok közt első helyen áll a fácán. Nagy sikerrel települt a kínai örvös fácán (*Phasianus colchicus torquatus*), a zöld fácán (*Phasianus versicolor*); a szirtifogoly (*Alectoris graeca chucar*) és a vörösfogoly (*Alectoris rufa*). Sikertelen volt az aranyfácán (*Chrysolophus pictus*) és az ezüsthím (*Gennaelus nyctemerus*) telepítése. Érdekes kísérlet a japánfürgő (*Coturnix coturnix japonica*) sikeresnek ígérkező telepítése. Jó eredménnyel zárult a császármadár introdukciója.

A vadászterületek hozamnövelésének csak egyik oldala a telepítés. Ennél nem kevésbé fontos a területek kezelése, a vad fenntartását célzó berendezések létesítése, a vadföldek, az üzemtervi előírások, az ágazatok közti összhang stb.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy legfontosabb a terület gazdájának anyagi érdekeltsége a vadállomány fenntartásában és hasznosításában. És itt ismételtelen visszatérnék néhány szóban a populációk problémájára, melynek helyes megoldása a hozamfokozás egyik kiemelkedő feltétele. A vadász a populáció sűrűsége és struktúrája alapján tudja szabályozni a vad gazdasági hasznosítását. Érdekes megállapítás, hogy a populációk csökkenése a szaporodás intenzitását növeli, a szaporulat pusztulásának csökkenésére vezet. Ezért általában, ha a felnőtt állomány szintje az optimálisat meghaladja, az adott faj és környezeti viszonyok között csökken a populáció hozama és növekedésének üteme. A populáció gyenge létszámcsökkentése (kilövése) csökkentheti a vadgazdálkodás hozamát és a populáció biológiai degenerálódásához vezethet, nem beszélve arról, hogy a populáció nagy sűrűsége elősegíti a vadbetegségek és paraziták tömeges elterjedését, pl. a muflonnál a tüdőszőrférgesség, szarvasnál a torokmetyely nagyfokú fellépését.

A túlzott kilövés a populáció biológiai önállóságának elvesztését eredményezheti és az állomány már csak erőteljes beavatkozással állítható helyre.

Sok hasznos megállapítás hangzott el a kongresszuson a vadgazdálkodás égető problémáiról. Csak néhányat próbáltam kiemelni azzal a szándékkal, hogy felhívjam a figyelmet a biológiai vizsgálatok kiszélesítésére, ami a gyakorlat tapasztalataival párosulva nagy léptekkel viheti előre vadgazdálkodásunk fejlesztését.

Д-р Том Ш.: МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНГРЕСС ПО БИОЛОГИИ ДИКИХ ЖИВОТНЫХ.

Темой, состоявшегося в Москве в 1969 году, международного слёта биологов было поднятие биологической продуктивности диких животных в охотничьих территориях. Наиболее важным заключением надо считать то, что в настоящее время хозяйство диких животных не нужно считать самостоятельной отраслью, а одной из форм охраны биоценоза, обогащения и рационального использования. Из этого следуют формы, которыми можно достигнуть цели хозяйства по диким животным. Конгресс первоочередно занимался учётом диких животных, вопросами этологии и, имеющей большое значение с точки зрения повышения продуктивности, интродукцией. И в связи с изложенным давались объяснения по безрезультативности многих заложенных опытов.

Dr. Tóth, S.: INTERNATIONAL CONGRESS ON GAME BIOLOGY

The object of the International Congress on Game Biology held in Moscow in 1969 was to increase the biological yield of hunting grounds. One of the most important findings of the Congress was that game management could not be considered as a separate branch of the economy any more, but it is one of the ways, by which biogeocoenosis should be protected, enriched and rationally utilized. This determines also the forms of game management suitable for reaching its real aim. Some of the outstanding items, which the Congress dealt with, were the counting methods of game population, the problems of etology and introduction, very important subject matters in respect of increasing the yield of the area. Statements on the latter subject gave clear explanation to several unefficient introductive experiments.

Hazai lombosfatermékek az építészetben

DR. REISCHL ANTAL

Mi — a ma élő és dolgozó magyar építészek — abban nőttünk fel, hogy hazánk erdőkben igen szegény ország, s így a fával minden téren, rendkívül takarékoskodnunk kell, abból építésre alig jut, s az a kevés, ami jut, az is gyenge minőségű. S bár az egyetemen a fáról, mint építőanyagról, a különféle faszervezetekről tanultunk, mégis az életben, az építészeti gyakorlatunkban fával csak elvétve találkozhattunk. Köztudott, hogy építkezéseinken rendeletileg tiltott volt fát szerkezetként felhasználni.

Számunkra a fa, mint az egyik leggazdagabban alakítható anyag, szabad építészeti felhasználása mindenkor csak valamiféle elérhetetlen vágyalom volt, mint csupán a fában gazdagabb országok építései számára biztosított lehetőség. Pusztán külföldi szakfolyóiratok képanyagán át ismerkedhettünk a faanyagoknak újszerű, modern építészeti felhasználásával.

Bennem, mint régi budai ácsmestercsalád leszármazottjában, talán még mélyebben élt és él mindig a faanyag, a fa megmunkálása iránti nosztalgikus sze-

retet. Hisz kiskoromtól kezdve ebben éltem, s mindenkor családi büszkeséggel tekintek ma is azokra a patinás budai háztetőkre, valamint barokk templomtornyokra, amelyek egyik vagy másik ácsósóm alkotásai. De már csak apám elmondása alapján él bennem az egykori családi ácstelep, s annak helye, amely a Duna-parton volt a mai Bem-tér környékén. Egykor itt kötöttek ki a felvidékről leusztatott tutajok, amelyek szálfáiból épült nagyvárossá Budapest. Ezek azok a számunkra imponáló méretű fenyőfa gerendák, amelyeket a régi épületekből kibontva még ma is csodálunk, sőt felfűrészelve újra fel is használunk.

A magyar építészek még a századfordulón a fával mint építőanyaggal korlátlanul dolgozhattak, s így a fa felhasználási módjait az akkori igényeknek és viszonyoknak megfelelően kellően ismerték is. Viszont ma, amikor lehetőségünk nyílt arra, hogy ha más adottságokkal is, de ismét használhatunk faanyagokat, akkor nekünk, magyar építészeknek *meg kell tanulnunk a fa építészeti alkalmazásának mai, újszerű módjait.*

Az építészeti, mely tulajdonképpen a technika és a művészet ötvözete, céljában és törekvéseiben tisztá humánum, hisz minden alkotás végső sorban az emberről való gondoskodást szolgálja. Ha tehát mi építészek a fával, mint építőanyaggal tudatosabban szeretnénk foglalkozni — hogy a cél érdekében tökéletesebben alkalmazhassuk —, akkor nemcsak a technikáját kell megismernünk, hanem fel kell tárnunk a faanyagok „lelkét” is, azaz hatásviszonyukat az ember érzelmvilágához.

A fa, mint ősi építőanyag végigkíséri az emberiség történelmét. A természet adta építőanyagok — mint vályog, nád, fa, kő stb. — között kétségtelenül a fa a legértékesebb. Kezdetől fogva az ember számára egyszerűen kitermelhető, megmunkálható, s szinte mindenre felhasználható segítő társnak bizonyult, feloldotta az emberi félelmet, a kiszolgáltatottság érzetét, hisz tüze nemcsak meleget, főtt ételt adott, de egyben oltalmat is nyújtott a vadállatokkal szemben. Míg a vályogból csak fal készíthető, a kőből pedig már fejlett technikával is csak boltozat, addig a fa az épület teljes kialakítására alkalmas. Fal, földem, padló, tető épp úgy készülhet fából, mint ahogy világszerte még ma is az ajtók és az ablakok zöme.

A technika fejlődésével a természetes építőanyagok nagyrészüben elvesztik szerepüket, azokat ma már új anyagok előnyösebben pótolják. Viszont a kő és a fa a modern építészetben pótolhatatlan, s egyre több módon felhasználásra kerülő két természetes anyag. Közöttük azonban alapvető különbség van; az, hogy a kövek rideg-hideg anyagok lévén, az emberrel sohasem juthatnak olyan testközelségbe, mint a különféle faanyagok. Míg a fa bútorrá finomulva az ember „intim” anyaga is, addig a kő az emberek számára csak vagy a romantikát, vagy a monumentalitást jelentheti.

Sokunkban felmerülhet, mit is keres olyan ősi anyag, mint a fa, korunk építészetében, amelynek már a sokkal időállóbb fémek, üvegek, kerámiák, sőt műanyagok gazdag választéka áll rendelkezésére.

Az ember számára az építészet alkotta környezet mindenkor művi világ volt, melynek hatása alól soha nem vonhatta ki magát. Korunkban azonban az épületek, a városok már hatalmasra nőnek, s oly mértékben nyomasztóvá válnak, hogy az ott összezsúfoltan élő emberekben ösztönös védekezésékként fokozódik a szabad természet iránti vágyakozás. A nagyvárosi elembertelenedés fő okozója az egyoldalúvá torzult, és így rossz műviség. Az építészet feladata feloldani a technika és az emberség között kialakult ezen látszólagos ellentmondást.

A ma építészete a természetet, a növényzetet, a vizet, a napfényt törekszik behozni az épületbe, s a kőrengeteget fellazítani a teraszok, télikertek, átriumok

szövevényével. Korunk technikája újszerű építési anyagaival és szerkezeteivel lehetővé is teszi a belső- és külsőterek — tehát a művi vilagnak és természeti környezetének — eddig soha el nem ért mértékű összekapcsolását.

De a modern építészet a fémek és az üvegek e csillogó világába a kővel és fával lopja vissza a természethez tartozás érzetét. Mivel a fa ősi alkotóeleme a természetnek, melynek szülötte az ember, így a művi alkotásban, az épületben is minden faelem visszautal magára a természetre. A fa, mint anyag hatása alól senki nem tudja kivonni magát. Ősi vad erő árad a bárdolatlan gerendák szálás felületéből, éppen úgy, mint meleg otthonosság a faburkolatból, vagy nemes elegancia a színfurnér tükrös-fényezett felületéből. A fa bedolgozva az épületbe tovább él: az új, nyers fiatalságából évek alatt nemesen beéretté válik, s majd patinásan öreggő, talán éppen úgy, mint a ház lakói. Ez az együtt öregedő, elmúlás érzete is oka talán annak, hogy az emberhez érzelmileg az építőanyagok közül, ma is, a fa áll a legközelebb.

Bizton gazdagabban és hivatottabban lehetne még elmondani mindazt, amit a faanyagok az ember érzélemlilágában jelentenek. Én csak e pár kiragadott gondolattal próbáltam utalni rá.

Az építészek nevében köszönöm mindazoknak, akiknek szakértelme és munkája eredményezte, hogy ma már az építés számára is a hazai fafajták kellő mennyiségben és gazdag választékban állnak rendelkezésünkre. Reméljük, hogy közös igyekezetünk eredményeként az erdészek által megtermelt faanyagokat építészaink célszerűen és méltón fogják felhasználni.

Д-р Реишл А.: ПРОДУКЦИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ЛИСТВЕННОЙ ДРЕВЕСИНЫ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ

Венгерские строители ещё на рубеже столетия древесину, как строительный материал, использовали неограниченно. А сегодняшние строители уже так воспитались, что наша страна бедна лесом и нужно древесину экономить. А лес в строительстве является одним из материалов, который можно широко использовать; лес, как древний элемент создания природы, среди строительных материалов эмоционально наиболее близко стоит к человеку. Строительство вместе с древесиной похищает чувство принадлежности её к природе. Теперь, когда наши работы всё более расширяются, нужно усвоить новые методы использования древесины в строительстве.

Dr. Reischl, A.: THE UTILIZATION OF INDIGENOUS HARDWOOD PRODUCTS IN THE ARCHITECTURE

Even at the turn of the century there was plenty of timber for the Hungarian architects to work with. Architects of today, however, were instructed to economize with timber, since our country is very poor in timber resources. Timber is one of the most formidable building material, and besides being an ancient component of nature it is even today sentimentally the most intimate of all the building materials to human nature. Architecture uses timber for smuggling back the feeling of belonging to nature in modern life. Since the work and efforts of the Hungarian foresters resulted in our possessing more and more hardwood timber, we have to develop and learn new methods for utilizing timber in modern architecture.

Korszerű törekvések erdészeti építészetünkben

BARCSAY LÁSZLÓ

Az erdőgazdaság sajátos feladatainak ellátására számos épületet igényel. Különleges szerepet kap a lakóház, ha az erdőben az erdészcsaládoknak nyújt otthont, és vendégfogadásra is alkalmas, amikor már erdészház vagy vadászház a neve. Az erdőjárás örömeivel kapcsolódik az erdei házak emléke a fénykép-albumok lapjain, s ha bárhol látunk kőlabazatú faházat, tornácán szarvas-aganccsal, önkéntelenül is erdészházra gondolunk. A szép környezet és a megfelelő építészeti stílusjegyek, amelyek régi erdőgazdasági épületeinket már felületes szemlélődés során is jellemzik, annak a megállapítására készítetnek, hogy van erdészeti építészet. Sajátos jellemzőit első pillanatban a kő- és fa-szerkezetek harmonikus alkalmazásában véljük felfedezni, s csak alaposabb vizsgálódás során sokasodnak az ismertető jegyek.

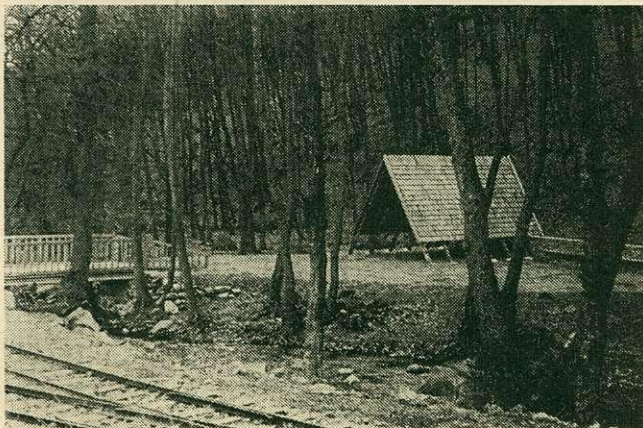
A jóléti erdőgazdálkodás közelebb hozza az erdőt a modern emberhez, de ezzel együtt az erdő arculatát formáló, szépségét fokozó — vagy sajnos néha rontó — erdészeti építményeket is. Nagyon fontos feladat ezért a szép régi erdészeti épületek fenntartása, felújítása, de legalább ilyen fontos az új létesítmények megfelelő elhelyezése és tetszetős építészeti külsővel történő kialakítása.

Az elmúlt évek nagy fatakarakóssági igyekezete hazánkban a faházakat szinte teljesen kiszorította az építészetből, sőt a típusstervezés túlzott szigorral történt alkalmazása néhány helyen az erdőbe egyáltalán nem illő ház létesítésére kényszerítette a beruházókat. Az erdőgazdaság ipari jellegű épületigényeinek faszerkezetekkel való kielégítése is, — jóllehet erre számos régi hazai és mai külföldi példa van — az értelmetlenül merev és szigorú előírások miatt lehetetlenné vált. Így aztán az erdészeti építészet elvesztette sajátos ismertetőjegyeit, pedig ha néhány jellegzetes öreg erdészeti épületre gondolunk: mint a szentpéterföldei vadászház Zalában, a LÁEV forgalmi irodája Majláthon, a faszerkezetű rácsos ívtartós fűrészcarnok Szilvásváradon, az erdőgazdasági székház Miskolcon, — hogy csak a hirtelen eszembe jutott néhányat említsem —, feltétlenül felvetődik bennünk erdészeti építészetünk jelenének és jövőjének kérdése.

A régi erdészeti épületek kétségtelenül romantikus stílusjegyeket viselnek magukon, de ez volt jellemző a korra, amelyben épültek. Ma már mások az igények, de minden bizonnyal vannak az építészetnek olyan formaképzési lehetőségei ma is, amit sikerrel alkalmazhatunk. A próbálkozások elkezdődtek, s ezeket a kezdeti lépéseket biztatónak tekinthetjük a jövőre nézve. Az új házak még vitatottak, talán némelyike kevésbé sikerült, vagy éppen túl merev, de a törekvés az újra, korszerűbbre mindenképp méltányolható.

A legegyszerűbb erdészeti épület bizonyára az esőház, az erdei menedék. Sajnos kevés van még ilyen, de szerencsére az erdők közjóléti szerepének újra jelentkező felismerése következtében ma már egyre több létesül. A Mátravasút lajosházai elágazásánál próbálkoztunk meg egy teljesen hagyományos szerkezetű, végtelenül egyszerű, de modern fogalmazású és léptékű esőház építésével, melynek terméskő hátfala, zsindefedele és a hozzávezető kis fahíd kellően illeszkedik a mátrai környezetbe (1. kép).

Merész kezdeményező volt a Bükkben Jósvai Pál, és ötleteinek kitűnő megvalósítója, *Denninger István*. Erdészeti építészetünkben merőben új szint jelentő

1. A lajosházai esőház (fotó: Barcsay L.)

erdésházuk Hollóstetőn épült (2. kép). A földszinten lakást és garázst, emeletén vendégszobákat tartalmazó épület erdésházi funkcióját tökéletesen betölti. Építészeti kialakítása erősen vitatott, de kétségtelenül modern formákat mutat, gondosan felhasználva a hagyományos kő- és faszerkezeteket. Az ott megfordulók vagy átutazók körében mindenesetre sikere van.

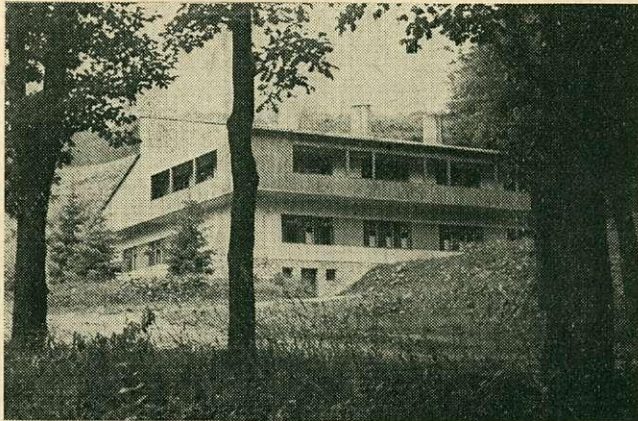

2. A hollóstetői erdésház (fotó: Barcsay L.)

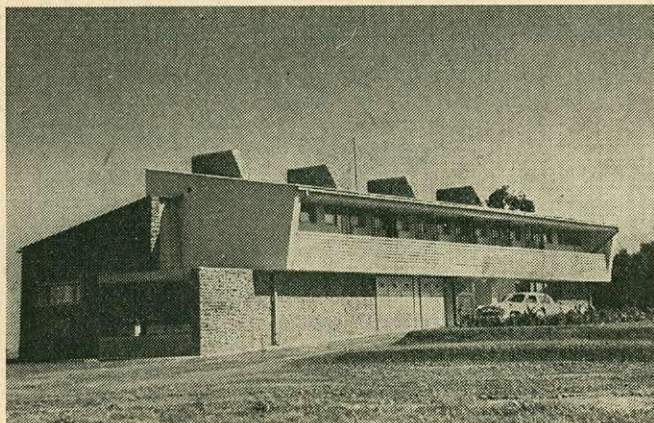
Főnagysági munkásszállójuk (3. kép) jóval mértéktartóbb, s talán épp ezért sikerültebbnek mondható. A kis ablakok, ha kissé ellentmondanak is a korszerű tömegformálásnak, kétségtelenül gyakorlatias megoldásnak ígérkeznek a téli hónapokra gondolva. Az emeleti loggia szerencsés továbbfejlesztése az öreg erdésházak tornácának, s erre emlékeztet a faszerkezetek kialakítása is.

Bár tömegében hasonló, mégis egész más úton járt Kovács Antal a nagymátéi vadásház tervezése során a Mecsekben (4. kép). A feszülten figyelő vadász tekintetét juttatja eszünkbe a loggia fölötti tető alól kivillanó ablaksor, s anélkül, hogy pazarul bánt volna a faszerkezetekkel, feltétlenül modern vadásházat alkotott. Vitatható részletmegoldásoktól eltekintve, sikeres kezdeményezésnek tekinthetjük.

Az erdészeti igazgatási és üzemi épületeknek ma már nincs sajátos arculatuk. Szerkezeteik, tömegalakításuk, formaképzésük nem tér el feltűnő módon más

3. A főnagysági munkásszállás (fotó: Barcsay L.)

4. A nagymátéi vadászház (fotó: Nigriny Z.)

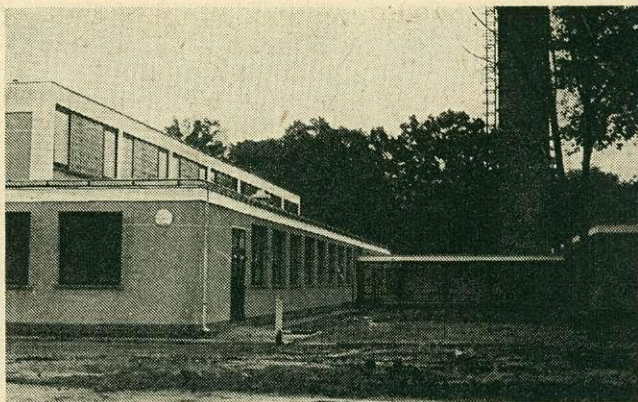
kommunális vagy ipari épülettől. Szerepük szerint azonban adott helyen vagy időben mégis az erdészeti építészet reprezentánsai, hozzánk nőnek, megszeretjük őket, sőt néha büszkéek vagyunk rájuk. Így vagyunk az ERTI sárvári kutatóállomásával is (5. kép), méltó környezetben ad otthont az erdészeti kutatásnak. Számos erdészeti épület ismert építésze, Nagy Béla tervezte ezt a nagy üvegfelületekkel megnyitott, vakító fehér mellvédfalakkal horizontálisan tagolt, négyszintes, korszerű fogalmazású, mértéktartó szép házat, amely méltó a parkhoz, melyben létesült.

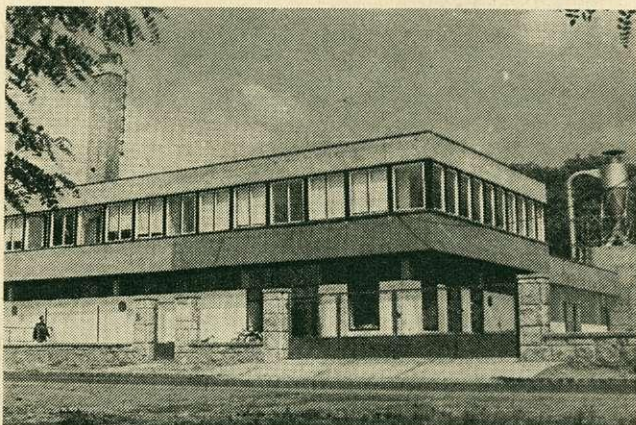
5. A sárvári ERTI állomás (foto: Bogdány T.)

Különleges követelményeket támasztott a környezet velünk szemben a debreceni Nagyerdő szélén létesített gépjavitóüzem tervezése során is (6. kép), így az erdőgazdasági gépjavitók eladdig szokványos, végtelenül leegyszerűsített és igénytelen építészeti kialakítása után megpróbálkoztunk egy lépéssel a korszerűbb és igényesebb fogalmazás felé.

Az erdőgazdasági fagyártmányüzemek hasonló igénytelenségéből is előbbre kellett jutni a verőcei üzem tervezésével. A Dunakanyar megkívánta igényesebb megformálás Juhász Péter érdeme (7. kép). A kétségtelenül jól sikerült ipari épület az erdészeti üzemi épületek egyik kiváló modern képviselője.

6. Debreceni erdőgazdasági gépjavító üzem
(fotó: Bogdány T.)

7. A verőcei fafeldolgozó üzem (fotó: Bogdány T.)

Erdészeti épületeink jórésze üdülőhelyek közelében, főközlekedési utak és vasutak mellett, de nem utolsósorban szép hazai erdeink útjai mentén létesül. Akik nem szakmai szemmel járnak az erdőt, vagy nem jutnak el legszebb tájainkra, ezekről a házakról formált véleményükkel az erdőgazdaságot is megítélik; nagy felelősséggel tartozunk tehát erdészeti építészettünkkel szemben. Ennek az építészetnek a jövőjére biztató ígéret az a néhány ház, ami már lelkes, korszerű törekvéseket tükröz, de még biztatóbb azoknak a szakembereknek az igyekezete, akik szívügyüknek tekintik a magyar erdőgazdálkodás e szűkebb szaktérületének művelését.

Барцаи, Л.: СОВРЕМЕННЫЕ УСТРЕМЛЕНИЯ В НАШИХ ЛЕСНЫХ ПОСТРОЙКАХ

У старых домов лесников и охотничьих домов был своеобразный вид. Использование камня и древесины составляло характерную черту построек. В прошлых годах стремление к экономии древесины полностью вытеснило из строительства деревянные дома и принудило во многих местах к созданию неподходящих к лесу зданий. Сейчас есть уже у строителей возможности к подготовке таких форм, которыми можно вновь создавать соответствующие лесному пейзажу характерные постройки, чтобы они имели романтическое действие. Эти новейшие устремления иллюстрируют настоящую картину.

Barcsay, L.: MODERN TENDENCIES IN OUR FORESTRY ARCHITECTURE

The old forester's and hunter's houses had a special character. Ragged-stone and timber was their main building material. In the last years great efforts on economizing with timber have almost entirely ousted timber from our architecture, and in several occasions resulted in buildings houses in the forests conspicuously contrasting with the landscape. Recently modern architectural formative solutions have been developed, by which characteristic buildings could be fitted in a woody landscape without arising any romantic impression. Such new attempts are shown in the attached photos.

Természetvédelmünk erdészeti feladatairól

V A R G A I M R E

A fokozódó természetvédelmi igény szükségessé teszi az erdészet ez irányú kiterjedt feladatainak felmérését, rendszerezését. E feladatok három csoportra oszthatók.

I. Az erdőgazdaságok, mint természetvédelmi kezelőszervek

Az erdészeti és természetvédelmi szervek együttműködését szabályozó 22/1963. sz. (Erdészeti Ért. 13.) OEF—OTvH közös utasítás — kormányrendelet alapján — előírja: „a védetté nyilvánított tárgyak és területek természetvédelmi kezelését a területileg illetékes állami erdőgazdaságok látják el, kivéve, ha azt az Országos Természetvédelmi Hivatal maga végzi, vagy annak ellátásával más szervet bíz meg”. Az OTvH az erdőkön kívüli értékek közül csak a legjelentősebb, vagy másként nem kezelhető, 15 védett terület (Kisbalaton, Velencei-tó, Bátorliget, egyes parkok, összesen 5315 hektár) természetvédelmi kezelésével terhelte meg az erdőgazdaságokat, amelyek egyébként gazdái az erdőkben levő sok természeti értéknek.

A fenti utasítás alapján az erdőgazdaságok természetvédelmi kezelőket és öröket alkalmaznak (összesen 25 fő). Fizetésüket és a kezelési munkák költségeit a közterhekkal együtt megtéríti az OTvH. Ez évente közel 1,5 millió Ft. Az utasítás nem szabályozza a vállalati általános költség, a haszon, az erdőgazdaságok természetvédelmi beosztottjai nyereségrészesedésének kérdését és a kezelt védett területek anyagai, eszközei nyilvántartásának rendjét. Rendetlen az erdőgazdaságok természetvédelmi munkabér felhasználásának bér-tömeggazdálkodási kérdése is.

A természetvédelmi kezelés szakmai és őrzési tennivalói elvileg a megbízott erdőgazdaságok szervezeti rendjében kerülnek végrehajtásra. Gyakorlatilag azonban annyira leköti az erdőgazdaságokat termelési főfeladatuk, hogy természetvédelmi személyzetük munkáját — kevés kivételtől eltekintve — nem irányítják és ellenőrzik kielégítően. Az OTvH csak a különleges kezelési munkákat irányíthatja közvetlenül, egyébként csak elvi irányítást és időszakos ellenőrzést végezhet. Ezért szükséges helyi kezelőszerv megbízása. A kérdések megoldását az sem könnyítette kielégítően, hogy a nagyobb megbízások természetvédelmi feladattal rendelkező erdőgazdaságokban — az erdészeti főhatóság hozzájárulásával — az utóbbi években egy központi előadó megbízott természetvédelmi ügyintézőként működik szerény havi honoráriummal.

Valószínűleg az lenne megnyugtató megoldás, hogy az erdőgazdaságok megállapított díj ellenében, kivitelezési jelleggel végezzék az OTvH által gondjaikra bízott védett területek kezelését, őrzését. Figyelembe kell azonban venni, hogy a természetvédelem olyan közjóléti kultúrfeladat, amely nem lehet üzletszerű nyereségszerző tárgya.

Szükségesség mutatkozik az erdőgazdaságok megbízások természetvédelmi tevékenységének új szabályozása közös MÉM—OTvH utasítással. Előreláthatólag erre csak a természetvédelemre és az erdőkre vonatkozó jogszabályok folyamatban levő módosítása után kerülhet sor. Addig átmeneti megoldással kívánatos rendezni a felsorolt jelentősebb — főleg pénzügyi — kérdéseket.

II. Az erdőkben — az erdőtörvény hatálya alá tartozó területen — levő védett természeti értékek kezelése

Védettek az 59/1954. (IX. 9.) M. T. sz. rendeletben meghatározott vadonélő madárfajok és azok a természeti értékek, amelyeket az OTvH elnöke (illetőleg

1962-ig jogelődje) határozattal védetté nyilvánított. Az 1970. január 1-i állapot szerint összesen 187 természetvédelmi terület, illetőleg tárgy van erdőben, 8026 ha összterülettel (beleértve a badacsonyi és tihanyi tájvédelmi körzet erdőit is). A fenti védett terület az ország összes erdőterületének 0,55%-a. Az erdőtörvény végrehajtására kiadott 33/1962. (IX. 12.) Korm. sz. rendelet 48. §-a előírja: „A természetvédelmi érdekből védetté nyilvánított erdőkben és fásításokban az erdőgazdálkodás módját az OTvH állapítja meg”.

Az utóbbi években kevesebb védetté nyilvánítás történt, de ezek tudományos igényvel végzett, részletes feltáráson alapulnak. E területek további tudományos kutatás tárgyát képezik.

Az 1939. évi, első magyarországi védetté nyilvánítástól 1944-ig hirtelen sok (141 db jelenleg is meglévő) természeti értéket nyilvánítottak védetté. Közöttük olyanokat is, amelyek ma már — főleg tudományos szempontból — kevésbé érdemesek védelemre (pl. már a védetté nyilvánítás idején is túlkoros, fenntarthatatlan fák, erdőrészek). E bíráló megállapítás mellett azonban elismeréssel kell tekintenünk elődeink sok nehézség ellenére kiharcolt természetvédelmi eredményeire, amelyek az akkori idők — esetleg romantikus — természetszemléletét és nem utolsósorban a magántulajdon hatásait tükrözik.

A II. világháborúval kapcsolatos veszélyek elhárítása egy időre spontán irányt szabott a természetvédelemnek. Így sok olyan érték (kevésbé jelentős park, erdőrész) védelme is szükséges volt, amely rendezett viszonyok között nem igényelt volna természetvédelmi intézkedést. Később az előnyösen változott tulajdonviszonyok lehetővé tették olyan jelentős értékek védelmét, amelyekre azelőtt gondolni sem igen lehetett (klasszikus példa a Badacsonyhegy).

Egyes erdőgazdaságok területén a fenti okok miatt kevés a védett természeti érték, noha volna mit megőrizni.

A természetvédelmi területek heterogén minőségi összetétele és területi megoszlása napjaink feladatává teszi a korszerű ökológiai szemlélettel végzendő teljes felülvizsgálatot, s ezt a munkát az OTvH meg is kezdte. Ez a munka az erdőben levő védett értékek esetében kerekén 130 község határát érinti. Legcélszerűbben az üzemtervkészítéssel párhuzamosan végezhető. E vonatkozásban is jelentős az 1975-re előirányzott 100%-os érvényes üzemtervezettség.

A védett erdőterületek egy része nem természetvédelmi rendeltetéssel szerepel az üzemtervekben. Ennek oka: bár a természetvédelmi hatóság rendszeresen megküldte a védelmi határozatokat az illetékes erdészeti szervezeteknek, a határozatokat nem mindig csatolták az üzemtervekhez. A sokszor már évtizede irattárba került határozatok az átszervezések és személyi változások labirintusában a feledés homályába merültek. Így az üzemtervek megújítása idején gyakran nem is tudott a védettségről sem az erdőrendező, sem az erdőgazda. Alig érvényesült az OEF—OTvH utasításnak az az előírása, hogy védetté nyilvánított terület erdőgazdasági üzemterveinek és éves favágatási terveinek jóváhagyásához az OTvH hozzájárulása szükséges.

Az sem jelentett mindig szerencsés megoldást, ha a régi határozatok ismeretében, csak azok figyelembevételével készült az új üzemterv. A régi természetvédelmi szemlélet ugyanis olykor abban az esetben is kizárta az emberi beavatkozást, amikor az szükséges lett volna a védendő természeti állapot tartós megőrzéséhez (pl. nem kívánatos szukcessziók megakadályozása). Továbbá a régi védelmi határozatok készítése óta gyakran meg is változtak a védett területek természeti viszonyai (a felülvizsgálat tehát a régi kezelési előírásokra is ki kell terjedjen). Ezért lényeges, hogy az OTvH szakképviselőivel, avagy szükség szerint a védelemben érdekelt tudományág művelőivel közösen meghatározott, korszerű kezelési előírások kerüljenek a védett erdők új üzemter-

vébe, illetve, hogy az erdőkre vonatkozó minden természetvédelmi előírás — az illetékes erdészeti szervekkel egyetértésben — bekerüljön az üzemtervbe.

Az erdőrendezők ugyanakkor sok természeti értéket mentettek meg az 1955 óta érvényes erdőrendezési utasítás alapján, amely védetté nyilvánítás nélkül is lehetővé teszi két hektárnál kisebb erdőrészek természetvédelmi rendeltetésű üzemtervezését.

Az OTvH ez irányú fokozottabb törekvése alapján az utóbbi években készült néhány természetvédelmi üzemterv is (Badacsonyhegy, aporligeti Fényi-erdő, Salgóvár környéke, s most készül a tihanyi üzemterv).

Az OTvH — a védett erdők új nyilvántartásának egyidejű megküldésével — javaslatot tett az erdőrendezési fősztálynak a most készülő új erdőrendezési utasítás természetvédelmi előírásaira.

Az említett üzemtervi kérdések és régebbi passzív kezelési felfogás következményeként a védett erdőkben felhalmozódtak a kezelési (főleg erdőnevelési) tennivalók. Elvégzésük nemcsak körültekintő intézkedést, hanem költségkeretet is igényel. Az erdőművelés 1971-től módosuló elszámolási rendjében ennek feltételeit is célszerű biztosítani. A várható költségek a jelenlegi közléti erdészeti kiadásoknak csak elenyésző hányadát érhetik el.

III. Az erdőkben levő, még nem védett természeti értékek gondozása

Bizonyos fokig az erdőgazdálkodásra is érvényes az, hogy a különböző vállalatok, szervek stb. tevékenységük során általában csak a saját szűkebb érdekeltységük szempontjából kívánják hasznosítani a természeti értékeket, de azt — magától értetődően — a lehető legnagyobb hatásfokkal. Ugyanakkor kevésbé törődnek az egyéb érdekkörökbe tartozó, számukra közömbös természeti értékek sorsával.

A belterjesedő, sok esetben ültetvényyszerűvé váló erdőgazdálkodás erdőterületeinek egy részén visszaszorítja a természetes erdőtípusokat. A fejlődés e természetszerű folyamata tükröződik *dr. Sali Emil*: „Az erdőgazdálkodás 25 esztendeje” című tanulmányából: a faanyag egyszerűbb ipari feldolgozása érdekében nem kívánatosak a túlzottan elegendes erdők (Az Erdő 3/1970. 103—104. oldal). Az érintett ágazatok terén ez a gyakorlati élet logikus következménye.

A tudományos, oktató stb. intézmények részéről viszont joggal jelentkezik az igény és egyre több javaslat, hogy egy-egy erdőgazdasági táj ma még kevésbé zavart, természetes erdő- és termőhelytípusainak legjellegzetesebbjeit őrizzük meg a természetes szukcessziós folyamatok tanulmányozása és egyéb tudományos vizsgálatok számára.

Különösen azokban az erdőkben levő természeti értékeket fenyegeti veszély, amelyek a — kialakulóban levő — gazdasági erdőosztályozás során jobb minőségűnek bizonyulnak, tehát belterjesebb, gépesített, nagyüzemű faanyagtermesztés célját szolgálják.

A természetvédelmi igények és a gazdasági élet követelményei között fennálló ellentmondások ma már könnyebben áthidalhatók. A növekvő élőfakészlet lehetővé teszi néhány jobb állomány véghasználatának olyan „feláldozását”, amire évtizeddel ezelőtt kevésbé gondolhattunk. E gazdasági kiegyensúlyozódás azonban főleg országos szinten jelentkezik. Az erdőgazdaságok vállalati anyagi érdeke e téren ellentmondásba kerülhet az országos közérdekkel. Szükséges tehát a megfelelő természetvédelmi-erdészeti hatósági beavatkozás.

Külön említést érdemelnek évszázados fáink, amelyek ma már ugyan kevésbé esnek fűrész áldozatául. De vajon elegendő-e, hogy többnyire csak egészen öregkorban kezdjük védeni e fákat, amikor már vajmi keveset tehetünk érdekükben? Szervezettebben kellene gondoskodni arról, hogy ükunokáinknak

is legyenek erdei aggastyánjaik. Tudatosan kellene meghagyni egyes alkalmas fákat, facsoportokat a szebb tájrészekben, turistautak mentén, tisztásokon, erdőszéleken, erdészeti-vadászati létesítmények közelében. Célszerű lenne üzemterveinkben — térképi bejelöléssel — intézményesen előírni az ilyen fák lehető legkorábbi felszabadítását, megfelelő gondozását, hogy e gyorsan rohanó korszak szépformájú, terebélyes koronájú élő hirmondói lehessenek későbbi időkben.

Időszerű tehát a még nem védett, de fenntartásra érdemes természeti értékek nyilvántartásba vétele. Az OTvH most készíti elő ezt az országos összeírást. Az erdőben levő értékek nyilvántartásba vételére a MÉM erdőrendezési főosztálya lehetővé teszi az erdőrendezősek és erdőfelügyelőségek bekapcsolódását. Befejezés előtt áll Sopron város és a soproni járás területén a munkamódszer-kialakító, kísérleti összeírás. Ebben a munkában segítséget jelent az OEE erdőművelési szakosztálya által 1966-ban indított társadalmi akció értékes eredménye, melyről *dr. Keresztesi Béla* számol be Magyar Erdők című könyvében. Az egyesületi összeírás elsősorban az erdészeti szempontból jelentős természeti értékekre (fákra, állományokra) terjed ki. Az OTvH nyilvántartásba kívánja venni az összes érintett tudományágak (növény-, állat-, földtan stb.) szempontjából jelentős és az egyéb okokból megőrzésre érdemes természeti értékeket. Az összeírás alapján megtervezhető a természetvédelmi területek olyan komplex távlati hálózata, amely kielégíti a természetvédelemmel szemben támasztott sokrétű igényt. Ennek keretében mindenkor a rendelkezésre álló feltételek ütemében, de tervszerűen történhetne a folyamatos védetté nyilvánítás.

Az erdőben levő természeti értékek összeírása szerves egységet képezhetne a jóléti erdőgazdálkodás országos megszervezéséhez bizonyára szükséges távlati felmérési-tervezési munkákkal (az erdők gazdasági osztályozása, rendeltetés szerinti korszerű beosztása, a jóléti szolgáltatás értékelési rendszerének kialakítása stb.).

*

A vázolt erdészeti feladatok megoldása is hozzájárul a világszerte terebélyesedő általános természetvédelem — korunk jelentős humanista mozgalma — hazai kibontakozásához. E feladatok végrehajtásához nélkülözhetetlen az erdészeti tudományos és oktató intézmények eddig is készséges segítsége, valamint a sokoldalú erdőhasznosítás terén is rohamosan fejlődő erdőrendezősek és erdőfelügyelőségek tevékeny közreműködése. Hasonlóan szükséges az erdészeti szakoktatás és továbbképzés során a természetvédelmi ismeretek gyarapítása.

Természetes erdőtípusok védelme

DR. CSAPODY ISTVÁN — DR. SZODFRIDT ISTVÁN

Természeti értékeink védelme nemzeti érdek, de egyben kötelezettség is mindazokkal szemben, akiknek kezelésében ilyen célra alkalmas területek vannak. Erdészeink ezen a téren mindig kiemelkedő szerepet vállaltak. Elég csak arra utalni, hogy *Kaán Károly* már a huszas évek elején szorgalmazta a bugaci „ősborókás”, a balatonfelvidéki cserszömörécés molyhostölgyesek valamelyik szép állományának védelmét; *Földváry Miksa* pedig szóban és írásban, korát megelőző mozgalmat indított természeti ritkaságaink megőrzésére. Újabb időben a Duna—Tisza-közi homokon a kunpeszéri és kunadaci gyöngyvirágos tölgyesek, a kunadaci turjános, a kunpeszéri nyírliget védelembe helyezése *Babos*

Imre kezdeményezésére történt. A természetvédelem hivatalos szervének tudományos tanácsadó testületében is, de a hivatali ügyintézésében is mindig voltak erdészek. Ezek az előzmények megkönnyítik az erdőket érintő, széles körű természetvédelmi program következetes megvalósítását.

Mit értünk természetvédelmi programon? Az eddigiek során egy-egy állomány kijelölése jórészt valamelyik lelkes, hozzáértő szakember érdeme volt és ez a munka nem volt rendszeres és átfogó. Most már arra lenne szükség, hogy erdei növénytársulásainkat módszeresen végigtekintsük és mindegyikből a legjellegzetesebb megjelenési formát kijelöljük. Ezt azért kell minél előbb megtennünk, mert az üzemtervszerű gazdálkodás óhatatlanul megváltoztatja a természetes képet mutató állományok jelentős részét és ha most nem fogunk egyes állományok kijelöléséhez, akkor erre néhány év múlva már talán nem lesz lehetőség. Természetes növénytársulásaink eredeti összetételét rövid időn belül aligha tudjuk visszaállítani; sokszor több száz év szükséges ehhez, tehát pótolhatatlan értékeket engedünk veszendőbe, ha sokáig késlekedünk.

A természetvédelemre érdemes objektumok között az alábbiakban csak erdő-társulásokról beszélünk, az erdőterületen levő más növénytársulások, ill. erdőn kívüli számos természeti ritkaság megvédéséről nem szólnak.

A védelembe helyezés népgazdasági érdekeket aligha érint, mert a javasolt objektumok jó része csak vadeddő, tehát még a helyükre telepíthető kultúrerdők sem eredményeznek nagyobb fahozamot. Az értékesebb erdők kivonását az üzemterv természetéből bőven kárpótolja az a jóléti haszon, amelyre Keresztesi Béla közelmúltban megjelent könyve hívta fel a figyelmet. A konkrétan kiválasztott erdők egyben a tudományos vizsgálódások alapjai is lehetnének.

Felvetjük azt is, hogy nem volna-e érdemes egyes összefüggő erdőttesteket tájvédelmi körzetté nyilvánítani, ezáltal jellegüket továbbra is megőrizni. Csodálatra méltó munkát végeztünk az alföldi homokok vagy a balatonfelvidéki kopárok fenyvesítésével, de a táj jellegét ezzel mégis oly mértékben változtattuk meg, hogy a jóléti hatások iránt is érdeklődő szakember nem tud ennek mindig egyértelműen örülni. Helyes lenne ezért, ha a táj jellegét megőrző, több erdőtársulást magában foglaló tömböket is kivonnánk az üzemi gazdálkodás köréből.

Javaslatunk tehát az, hogy hozzáértő szakemberekből sürgősen össze kellene hívni egy bizottságot, amelyik módszeresen számbavenné hazánk erdőtársulásait és meghatározná, hogy hol, milyen mértékben szükséges a védelem megvalósítása. Alábbiakban erre vonatkozóan teszünk egy javaslatot. A felsorolt erdőtársulásokat magyar elnevezésük betűrendjében tárgyaljuk. Azokat a társulásokat, amelyeket fokozott veszély fenyeget, legalább öt éven belül kellene védelembe venni. Ezeket !-jellel jelöltük meg. A kevésbé veszélyeztetettek pedig 5—10 év alatt nyernék el a védettséget. A felsorolt társulások neve után tájnevekkel, ill. közeli helymegjelölésekkel kívánjuk javaslatunkat konkrétá tenni. A helymegjelölések annyit jelentenek, hogy azon a környéken kellene egy-egy jellemző erdőrészletet vagy tagot kiválasztani és pontosan kijelölni. Esetleg a megadott helyek közül a legjellemzőbbet megtartani.

Andezit (magyarperjés) tölgyes *Poae pannonicae-Quercetum petraeae*.

Visegrád—Szentendrei h.: Apátkútibérc, Pomáz: Nagycsikóvár, Pilisszentlászló: Öregpáphegy (!), Szentmihály-hegy (!)

Andezit szurdokerdő (*Parietario-Aceretum*)

Visegrádi-h.: Szerkövek, Pilismarót: Nyírvölgy;
Dömösnél: Rám-szakadék (!).

Bokorfüzes (csigolyafűzzel) *Salicetum purpureae*.

Szigetközben a Nagy-Duna zátonyain és Csepelnél.

- Bokorfüzes (mandulalevelű fűzzel) *Salicetum triandrae*.
Pótharasztpusztá, Alsó-Duna ártér; Marostorok
Szegednél, Klárafalvánál.
- Borókás (*Junipero-Populetum*). Duna—Tisza-köze: Csévharaszt
(védtet terület); Tatárszentgyörgy, Bugac,
Kisalföldön: Iván: Nagylegelő.
- Bükkösök (dél-dunántúliak) *Vicio oroboidi-Fagetum*.
Göcsej: Tormafölde, Lukó, Tornyiszentmiklós,
Vének; Somogyban: Zselicségben.
(gyertyánelegyesek) *Melitti-Fagetum*. Bükk h.:
Feketesár, Jávorhegy, Örvénykő; Mátra: Sombokor, Galyatető, Piszkéstető; Budai-
h.: Jánoshegy; Bakony: Zörög-tető, Hubertlak, Bakonybél; Pilis: Pátrácos-tető;
Balatonvidék: Tátika (védtet terület); Kőszeg: Stájerházak; Soproni h.: Asztalfő
(szálalóerdő).
(jegenyefenyőelegyes) *Abieti-Fagetum*. Kőszeg:
Írottkő; Sopron: Mészverem.
(magashegységi) *Aconito-Fagetum*. Sátor h.:
Telkibánya, Nagy Péter Ménkő, Kis Péter Ménkő, Nagymilic; Mátra: Kékestető,
Saskő, Hollóstető; Börzsöny: Nagyhideghegy, Csóványos.
(mecseki) *Helleboro (odoro)-Fagetum*. Mecsek:
Zengő (Hosszúhetény felett: *Paeonia off. ssp. banatica*-val!), Hármashegy.
(mészkerülő) I. Mészkerülő bükkösnél!
- Bükkös sziklaerdő (*Seslerio Fagetum*) Bükk: Alsó-Sebesvíz (*Taxus*-szal), Ablakoskő
völgye-Hagymás lápa (*Allium victorialis*-szal); Visegrád h. (!).
- Csarabos (*Calluno-Genistetum germanicae*). Sopron: Daloshegy; Kőszeg: Szabó-hegy
(*Genista sagittalis*-szal); Őrség; Bakonyalja: Uzsa.
- Cseplésmeggyes cserjés (*Crataego-Cerasetum fruticosae*).
Bükk h.; Sopron: Szárhalmi-erdő és Dudlesz.
- Cseres-kocsánytalantölgyes (*Quercetum petraeae-cerris*).
Kisalföld: Iván, Nagylegelő (!).
- Cseres-kocsánytalantölgyes (*Quercetum-petraeae-cerris*).
Börzsöny: Feketehegy; Bakonyalja: Széki-erdő, Felsőnyirád, Lesence-völgy; So-
mogyban Baláta-tó (védtet terület).
(rekettyés cseres) *Genisto pilosae-Quercetum petraeae-cerris*. Visegrád—Szent-
endrei h.: Somhegy, Prédikálós-zék, Dömös: Nyalkabérc; Budai h.: Budakeszi.
(ezüsthársas cseres) *Tilio argenteae-Quercetum petraeae-cerris*. Zselic: Szent-
balázs; Mecsek: Misina-tető, Tubes.
- Cserszömöréc-s-molyhostölgyes bokorerdőt I. karsztbokorerdőknel!
- Elegyes karszterdő (*Fago-Ornetum*) Budai h.: Hunyadi orom, Budajenő; Pilis: Kis-
Szenás (*Linum dolomiticum*-mal), Perbál: Meszeshegy; Bakony: Miklóspálhegy-
Balogszeghegy (*Taxus*-szal); Balatonfelvidék: Keszthelyi h. *Festuca amethystina*-
val).
- Ezüsthársas cserestölgyest I. cseres-kocsánytalantölgyeseknél!
- Ezüsthársas gyertyános-tölgyest I. gyertyános-kocsánytalan tölgyeseknél!
- Égerláp (magyarkőrises) (*Fraxino pannonicae-Alnetum*)
Duna—Tisza-közi túrjánvidék: Ócsa—Dabas (részben védtet terület).
(páfrányos) (*Dryopteridi-Alnetum*) Somogy: Baláta-tó; Hanság: Király-, Csikos-
és Boldogasszony-égeres (*Urtica kioviensis*-szel);
Beregi sík;
(*Thelypteridi-Alnetum*) Mosoni Hanság: Máriakálnok; Balatonvidék: Hévíz; Zala
megye: Túrje; Uzsa; Pilis: Ókúti völgy.
- Égerligetek (hegyvidéki) (*Alnetum glutinosae-incanae*)
Sopron: Hidegvíz-völgy; Őrség és Vendvidék:
Szakonyfalu; Szóce; Sátorhegység: Kemencepatak.
(podagrafüves) (*Aegopodio-Alnetum*) Sátor-h., Bükk, Őrség: Vashosszúfalva.
(szubmontán) (*Carici acutiformi-Alnetum*)
Bakonyalja: Sárosfő, Uzsa; Somogy.
- Fenyőelegyes tölgyes (*Pino-Quercetum*) Kőszeg, Göcsej, Őrség, Fenyőfő (részben);
Fűzláp (*Calamagrosti-Salicetum cinereae*) Somogy: Baláta-tó; Zalaszántó, Nyirád;
Szigetköz; Dunamente: Egerbakta, Keleméri Mohosok; Észak-Alföld: Csaroda,
Bátorliget (védtet terület).

- Fűzligetek (*Salicetum albae-fragilis*) Gemenc- Pörböly, Tóserdő.
- Galagonya-veresgyűrű cserjés (*Crataegum danubiale*). Szigetköz; Gemenc, Baja.
- Gesztyénészek (*Castanetum sativae* cult.) Sopronbánfalva—Ágfalva (!), Kőszeg: Királyvölgy (!), Velem, Cák; Mecsekben: Zengővárkony és Pécsvárad között, Pécsbányatelep (!); Zalában: Rezi (!), Zalamerenye; Közép-hegységben: Nagymaros (!).
- Gyertyános-kocsányostölgyes (*Quercus robori-Carpinetum*) Észak-Alföld: Long-erdő, Baktalórántháza (!), Duna—Tisza köze: Kunbaracs (védett); Szigetköz: Halászi; Lébény; Mezőföld: Vajta; Ormánság; Káld.
(ezüsthársas gy.-kstölgyes)(*Fraxino pannonicae-Carpinetum*) Zselic.
- Gyertyános-kocsánytalantölgyes (*Quercus petraeae-Carpinetum*) Magyar középhegységben mindenütt Tornai Karsztól Keszthelyig. Így Bakony: Ámoshegy; Budai h.: Csúcshegy, Szabadsághegy, Tiszántúlon: Fényi erdő.
Illir változata (*Helleboro dumetorum-Carpinetum*) Zalában és Somogyban (Zselic),
Mecseki változata (*Asperulo taurinae-Carpinetum*) Mecsek: Mélyvölgy, Lapis, Magyarürög.
- Gyöngyvesszős cserjés (*Spiraeetum mediae*) Bükk: Gerennavár; Sátor h.: Füzér vára; Mátra; Börzsöny: Nagymána, Rigóhegy, Nagyhideghegy.
- Gyöngyvirágos tölgyes (*Convallario-Quercetum*) Duna—Tisza köze: Kunpeszér (!), Kunadacs (!), Kunbaracs, Kiskunhalas: Fehértó; Nyírség; Kisalföld: Herkályi erdő (*Eranthis hiemalis*-szal, részben),
- Hársas törmelékerdő (*Mercuriali-Tilietum*) Budai h.: Hárshegy, Kis Remete h., Budakeszi: Hársbokor h.; Pilis: Nagy Kevély, Vadálló kövek; Börzsöny: Kőhegy; Bakony (!).
- Hársas sziklaerdő (*Tilio-Sorbetum*) Bükk-hegység (!).
- Hárs-kóris sziklai sztyepperdő (*Tilio-Fraxinetum*) Sátor-hegység (!), Börzsöny: Bernecebaráti, Szokolyai kőhegy, Nagymarosi Rigóhegy.
- Hárs-kóris szurdokerdő (*Phyllitidi-Aceretum*) Bükk h.: Alsó Sebes völgye; Börzsöny; Pilis: Dobogókő, Pilismarót; Nyír-völgy; Bakony (!).
- Homoki erdeifenyves (*Festuco-Pinetum*) Fenyőfő—Bakonyszentlászló (védett terület).
- Hordalékliget (*Hippophae-Salicetum*) Szigetköz (?). Jegenyefenyős bükköst l. bükkösöknél!
- Jegenyefenyves lúcos (*Abieti-Piceetum*) Sopron: Mészverem; Kőszeg: Hörmann-forrás, csak töredékesen!
- Juharos tölgyes (*Aceri campestri-Quercetum petraeaeroboris*) Gödöllői dombvidék: Valkó, Sajóvámos.
- Karsztbokorerdő (*Cotino-Quercetum pubescentis*). Budai h.: Hármashatárhegy, Hunyadi orom, Tündér szikla; Perbál: Meszes hegy; Pilis: Kis Sznénás, Nagy Kevély (!); Vértes; Bakony: Bakonybél; Parajos hegy, Bakonykoppány: Somberekettő; Keszthelyi h.: Pető-hegy (!); Balatonfüred: Péterics hegy; Mecsek: Misina-tető; Sopron: Szárhalmi erdő.
- Karszterdőt l. elegyes karszterdónél!
- Keményfa ligeteket l. tölgy-kóris-szil ligeterdónél!
- Kőrsliget (*Carici remotae-Fraxinetum*) Sopron: Vadkanárok; Bakony.
- Ligeterdőket l. tölgy-kóris-szil, ill. éger és fűzfaligeteknél!
- Lucosok kultúrerdők, spontán l. mint jegenyefenyős lucosokat!
- Mecseki gyertyános-tölgyeseket l. gyertyános-kocsánytalan tölgyeseknél!
- Mecseki sziklaerdők (*Tilio argenteae-Fraxinetum*) Mecsek.
- Mecseki szurdokerdők (*Scutellario-Aceretum*) Mecsek: Várvölgy, Óbánya, Magyar-egregy.
- Mészkedvelő erdeifenyvesek, részben, mint *Cytiso-Pinetum* Velem felett, részben, mint *Lino flavae-Pinetum* Zalában (Alibánfa-Petőhenye). Mindkét helyen: !
- Mészkerülő bükkösök (*Deschampsio-Fagetum*) Bükk: Pázsag, Alabástrombérc, Nagy István erőse, Jávorhegy; Mátra: Ágasvár, Pizskésettő; Börzsöny: Királyháza, Kurucbérc; Bakony: Hubertlak (*Lycopodium selago*-val); Mecsek: Jakab-hegy; Bakonyalja: Uza (védett terület); Kőszeg: Óház; Sopron: Klastromhegy.
- Mészkerülő erdeifenyvesek (*Myrtillo-Pinetum*) Órség, Szentgotthárd.
- Mészkerülő gyertyános-tölgyes (*Luzulo-Quercus-Carpinetum*) Soproni h.

- Mészkerülő tölgyes (Ny.-Dunántúlon) (*Castaneo-Quercetum*) Sopron: Dalos-h., Károlymagaslat; Kőszegi h.: Vöröskereszt, Hétforrás; (Középhegységben) (*Genisto tinctoriae-Quercetum*) Sátor-h., Bükk, Mátra, Börzsöny.
- Molyhos cserestölgyes (*Orno-Quercetum*) Budai h.: Remete-h.; Visegrádi h.; Bakony, Sopron: Szárhalmi erdő.
- Molyhos-kocsánytalan tölgyes (*Corno-Quercetum*) É.-Középhegység: Bükk, Sárhegy, Karancs.
- Nyíres (hegyvidéki) (*Betulo-Callunetum*) Mátra: Galyatető; Bakony: Zörögтетő; Sopron: Kányaszurdok.
- Nyírláp (*Salici pentandrae-Betuletum pubescentis*) Észak-Hanság; Nyírség: Nyírbátor.
- Pusztai tölgyes (*Festuco-Quercetum roboris*) Kisalföld: Herkályi erdő; Nyírség és Duna—Tisza köze számos helyén.
- Rekettyés tölgyes (*Genisto pilosae-Quercetum petraeae*) Visegrádi-h.: Dömös: Nyalkabérc.
- Sajmeggyes molyhostölgy dolomiton (*Ceraso mahaleb-Quercetum pubescentis*) Budai h.: Remetehegy, Hársbokrhegy, Ószeg; Gerecse: Peskő, Turul-hegy; Bükk: Szarvaskő, Nagyeged, Kerekhegy stb.
- andeziten (*Festuco pseudodalmaticae-Ceraso mahaleb-Quercetum*) Visegrád-Szentendrei h.: Kőhegy, Nyergeshegy, Vaskapuhegy, Pilishegy; Börzsöny: Ördöghegy, Bernecebaráti.
- Sziki tölgyes (*Festuco pseudovinae-Quercetum roboris*) Ohat (védett terület), Újszentmargita (!).
- Sziklai cserjések (*Cotoneastro-Amelanchieretum*) Bakony: veszprémi Séd; Vértes: Fáni-völgy.
- Szurdokerdő andeziten (*Parietario-Aceretum*) Visegrád—Szentendrei h.
- Tatárjuháros tölgyes (*Acari tatarici-Quercetum*) Fót, Kerecsend, Lovasberény, Mezőcsát.
- Tiszafást l. elegyes karszterdönél!
- Tölgyes hárserdő (*Dictamno-Tilietum cordatae*) Gödöllői dombvidék: Valkó.
- Tölgy—kőris—szil ligeterdő (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*) Kisalföld: Csáfordjánosfa (védett terület); Rábaköz: Himod; Szigetköz; Somogy: Baláta-tó (védett terület); Gemenc—Pörbölly; Ormánság (!), Észak-Alföld; Turjánvidék.
- Törmeléklejtő erdőt l. hársas törmelékerdőnél!
- Törpemandulás (*Amygdaletum nanae*) Budai h.: Csiki hegyek (!); Mezőföld: Németkér-Hard (!).
- Töviskes (*Crataegeto-Prunetum*) Kis- és Nagy-Alföld peremterületén.

Az erdőgazdálkodás ciklusa hosszabb lejárátú, sokszor meghaladja az egy emberöltőt. Ezért az erdészek szaktevékenységét mindig is az utókorral szemben érzett felelősség érzése hatotta át. Ennek eredményeként örökölhettünk olyan állományokat, amelyek közül ma még lehetséges a természeti értékek kiválasztása és megőrzése. Ez a felelősségérzés hasson át ma is bennünket és addig cselekedjünk, amíg nem késő. Amennyiben a hivatalos természetvédelmi eljárásnak valami akadály merülne fel, akkor legalább üzemszerűleg kellene a védelmet megvalósítani.

Д-р Чароди И.—Д-р Содфридт И.: НЕСКОЛЬКО СООБРАЖЕНИЙ ОБ ОХРАНЕ НАШЕЙ ПРИРОДЫ.

Первоначальный состав растений значительной части естественных лесных сообществ в последние десятилетия сильно изменился. Желательно, чтобы из каждого характерного сообщества одно или больше типичных насаждений именно осталось. Авторы в этих целях предлагают осуществление всеобъемлющей программы по охране природы и конкретно намечают эти насаждения, которые в течение будущих 10 лет нужно зачислить в территорию охраны природы.

Dr. Csapody, I.—Dr. Szodfridt, I.: SOME REMARKS ON OUR NATURE PROTECTION ACTIVITY

Most of our natural forest associations have changed considerably in respect of their original plant composition in the last decades. It is desirable to preserve some typical forest stands of each characteristic association in their integrity. For this sake the authors elaborated a comprehensive program for the realization of nature protection, and made a concrete proposition for some stands to be proclaimed as natural reservation parks within 10 years.

Megemlékezés Blattny Tiborról (1883–1969)

DR. CSAPODY ISTVÁN

1969. december 12-én fájdalmas hír tudatta az országhatáron túlról, hogy *Blattny Tibor* gyémánt-diplomás erdőmérnök, a kimagasló erdőszobanikus és szakíró, — a gyászjelentés szavaival élve — „testtel és lélekkel erdész, vadász, botanikus és természetbarát”, „munkás és tevékeny, sikerekben gazdag és hosszú élet után”, 87 éves korában Besztercebányán (Banská Bystrica) eltávozott az élők sorából.

Blattny Tibor 1883. február 22-én született Kasán (Košice), ahol akkor édesapja kataszteri erdőbecslő, s aki később a Szepesség egy kis ruszin falujában, Tarcafőn (Toriszko) Lőcse város (Levoča) erdőmérnöke volt. Itt töltötte *Blattny Tibor* 8 éves koráig gyermekéveit és magánúton itt végezte az elemi iskola első három osztályát is. 1891-ben került az elemi iskola befejezése és a középiskolai tanulmányok megkezdése céljából Lőcsére, s ettől kezdve csak a vakációk idején látta viszont az időközben Sáros megyébe, Tótsóvárra (Solivar) költözött szülői otthonát. A lőcsei főreáliskolában érettségizett 1900-ban, jeles eredménnyel.

Mint egyik írásában vallja magáról: „Egész lelkemmel a tanári pályára, a természettudományok szakra készültem, azonban az Eötvös-kollégiumba való felvételért beadott pályázatomban nem remélt csalódást hozott; szüleim anyagi segítségére alig számíthatván, választanom kellett a pesti egyetemi évek gondterhes nélkülözései és a selmeci erdőszobanikus (akkor még) akadémia között, ahol a Bedő-féle ösztöndíjból — amely részemre biztosítva volt — szüleim megterhelése nélkül is szerényen megélhettem. Így kerültem az erdőszobanikus pályára, amelyet a természettudományok és a természet szeretete révén megkedveltem.” Főiskolai tanulmányait állami ösztöndíjasként Selmecebányán (Banská Štiavnica) 1903. július 31-én be is fejezte s még ugyanezen év őszén (IX. 14.) a besztercebányai erdőgazgatóságához került gyakornoknak. 1905-ben (X. 26.) államvizgázott és ezzel egyidejűleg erdőszobanikus lett, 1907-ben (VIII. 8.) segéderdőmérnökké, 1910-ben (X. 21.) alerdőfelügyelővé, 1914-ben (I. 3.) címzetes főmérnökké, 1917-ben (IV. 7.) tényleges főmérnökké, 1919-ben (I. 1.) pedig erdőtanácsossá nevezték ki.

Élete első szakaszának e külső állomásainál sokkal jelentősebb belső fejlődése, amelyhez az első indításokat az akkortájt éppen nyugalomba vonuló *Fekete Lajostól* kapta. A nagyhirű selmeci professzor ugyanis korán felismerve *Blattny Tibor* botanikai hajlandóságát, azzal a kéréssel fordult az akkori földművelésügyi minisztériumhoz, hogy erdőszobanikus növényföldrajzi megfigyeléseinek kiegészítésére és adatainak statisztikai feldolgozására *Blattny* személyében állandó munkaerőt bocsásson rendelkezésére. A felettes hatóság 1906 októberében *Blattny Tibor*t Besztercebányáról át is helyezte Selmecebányára, aki így *Fekete Lajos*nak sűrű († 1916) hű munkatársaként, nagy felkészültséggel és lelkesedéssel vett részt az akkor már javában folyó adatgyűjtés nehéz munkájában. A kettejükre váró munka nagyságáról és tartamáról — írta utóbb *Blattny Tibor* — „még akkor magának *Fekete Lajos*nak sem volt sejtelme, mert e munkálatok előrehaladtával egyre újabb kérdések megoldása bizonyult szüksé-

gesnek. Teljes ambícióinkat kellett tehát latbavetnünk, hogy a munka — melynek sikerében igen sokan kételkedtek — mihamarább tető alá kerüljön. 1906-tól 1912-ig tartott az adatgyűjtés, csoportosítás és durva feldolgozás munkája” s ezalatt alkalma volt beutazni az ország valamennyi erdőgazdaságát, botanikailag nevezetes hegyvidékeit és magashegységeit. Ez útjainak eredménye volt több korai publikációja, az 1912-ben már sajtó alá került „Erdészeti jelentőségű fák és cserjék a magyar állam területén” c. munka magyar kiadásának előmunkálataként. A magyar kiadást csakhamar a németnyelvű is követte s az 1914-es világháború kirobbanásakor már csak a címlapja hiányzott.

A háborús mozgósítás sajnálatos módon megakadályozta további terveinek valóraavaltását: 1914. augusztus 1-én — a kassai tűzéréknél 1905/6-ban letöltött önkéntesi éve alapján nyert hadnagyi rangban — 3 éves frontszolgálatra (Galícia) vonult be, s amikor 1917-ben, tartalékos főhadnagyként leszerelt, *Kaán Károly* rábeszélésének engedve, és abban a reményben, hogy tudományos munkásságát csak átmenetileg kell felfüggesztenie, a kincstári erdészethél helyezkedett el. Államerdészeti szolgálatát főerdőmesteri beosztásban Selmecebányán kezdte meg, majd 1918 áprilisában Kisgaram (Hronec) székhellyel Zólyomban, a cserpataki erdőgondnokságot (Cserpatak, Háromvíz, Szikla stb.) vezette. Itt érte a trianoni döntés, amely őt magát is nehéz választás elé állította. Amikor azonban egyik pesti látogatás alkalmával Kaán Károly részéről érthetetlen elzárkózást kellett tapasztalnia (ex litt.) s az a korábbi terv, amely szerint az FM-ben felállítandó természetvédelmi osztály vezetőjévé nevezik ki, kútba esett (Jávorka Sándornak Blattny Tiborhoz 1921-ben kelt sorai) — nyelvi és kisebbségi helyzetéből adódó nehézségei ellenére is, maradásra határozta el magát. Így került 1921-ben a csehszlovák államerdészet szolgálatába. Ebben az időben teljesen lekötötte gyakorlati munkája, a legeltetés és a vadorzás elleni harc, egyre jobban szórakoztatta a vadászat. 1922. április 20-án Zsarnócára (Zarnovica), 1930. február 16-án Liptóújívárra (Liptovsky Hradok) került igazgatóhelyettesi és ellenőrző munkakörbe, főerdőtanácsosi rangban. Liptói éveire — noha nem voltak zavartalanok, mert a tarvágásról és a különböző felújítási rendszerekről vallott nézetei számos hivatalos kellemetlenséget szereztek neki — mindig szívesen emlékezett. Azt az élete végéig érzett jogos csalódást, hogy elméleti-tudományos munkálkodását feladni kényszerült, némileg felejtették a joghatósága alá tartozó, ún. felsővági erdőgondnokságok (nevezetesen a liptóteplicskai, feketevági, szvarniki, maluzsinai, fenyőházi és tátraszéplaki gondnokság) területén folytatott botanizálásai, a vadászattal és halászattal való egyre szorosabb foglalkozás, a természetvédelem terén kifejtett tevékenysége és a csehszlovák turista egyesület tátrai csoportjában vállalt szerepkör. Kedvelt időöltése volt az Alacsony Tátra (Nézké Tatry) Csertovica (Čertovica) és Királyhegy (Králová hola) közötti szakaszának felkeresése, mint korábban a Szittnyára tett kirándulásai. Ekkor és a későbbi években több előadást tartott Bécsben, Eberswaldeban és az Odera melletti Frankfurtban s levélbeli vagy személyes összeköttetésben állott hazai botanikusokkal (pl. *Degen Árpád*, *Jávorka Sándor*, *Ambrózy-Migazzi István*), ill. külföldi dendrológusokkal (pl. *Silva-Tarouca*, *Miśák*, *L. Tschermak* stb.). Elméleti és gyakorlati tevékenységének elismerését jelentette, amikor a morvaországi Hodoninba került 1937-től (I. 1.), 1938 októberében pedig Pozsonyba (Bratislava) hívták be a szlovák államerdészet vezérigazgatóságához igazgatóhelyettesnek, kormánytanácsosi rangban. Innen ment 1945. április 30-án nyugalomba, ez azonban csak névleges maradt.

A benne változatlanul élő kutatói kedv ugyanis nem hagyta nyugodni s élete ezen harmadik szakaszában visszavezette fiatal éve álmaihoz. Rimaszombatba (Rimavská Sobota) költözött és 1948-tól az ottani járási mezőgazdasági levél-

tár vezetőjeként intenzíven kutatta *Decrett József* munkásságát és a Koháry-Coburg hercegi uradalom erdőgazdálkodásával kapcsolatos, 1828—1879 közti gazdag anyagot. Ennek az uradalomnak volt ugyanis 46 éven át erdőigazgatója a fatermési tábláiról máig is nevezetes *Greiner Lajos* († 1882), akinek korszakos tevékenységéről *Blattny* több érdekes erdészettörténeti tanulmányt írt.

Erdészettörténeti kutatásai közben talált időt botanikai kérdések tanulmányozására is. 84 éves koráig terepen járva, vizsgálta a hegyi fenyőt (*Pinus mugo*) és a dévényi boroszlán (*Daphne arbuscula*) előfordulását, a tölgyeket, szelidgesztenyét, diót, a fűzeket és a páfrányokat. A Szlovák Tudományos Akadémia felkérésére ekkor készítette el (1959) klasszikus areálgeográfiai művének *T. Štastnyval* közösen átdolgozott, Szlovákia területére korlátozott új kiadását is. Sokoldalú munkássága elismeréséül az Alma Mater Sopronban, 1956. szept. 5-én aranydiplomával, 1966-ban, 60 éves működése jubileuma alkalmával pedig gyémántdiplomával tüntette ki. Besztercebányán halt meg 1969. dec. 12-én, felesége halálát követő 10 nap múlva. Felesége — akivel 1909. okt. 18-tól 61 éven át boldog házasságban élt — *Faller Gizella*, *Faller Gusztáv* selmeci professzor unokája és *Faller Károly* főbányatanácsos, kohászprofesszor leánya volt. Házasságukból 1910-ben született egyetlen fiúk, *Blattny Elemér*, akinek édesapjára vonatkozó számos értékes és szíves adatközlését e helyen is hálásan köszönöm. (Életrajzi adatokat szolgáltatott ezenkívül még *Bencsik Mátyás* erdőmérnök is.) *Blattny Tibort* Selmecebányán, a „frauenbergi” temetőben temették el december 14-én, nem messze egykori mestere és szerzőtársa, *Fekete Lajos* sírjától.

Blattny Tibor nevét számos, az irodalomjegyzékben feltüntetett értékes tanulmány őrzi. Legjelentősebb ezek között a nevével egyet jelentő „Erdészeti jelentőségű fák és cserjék a magyar állam területén” c. monumentális mű, a magyar florisztikai növényföldrajznak máig is állandóan idézett (pl. *L. Tschermak* 1950, *K. Rubner* 1953, *J. Futak* 1966, *Paschovchi-Donița* 1967 stb.) és klasszikussá vált standardműve, amelynek adatait az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetségének (a mai JUFRO elődjének) határozata alapján 1897-ben kezdték összegyűjteni. Bár igaz, hogy a nagyszabású vállalkozásban az akkori egész magyar erdészársadalom kivette részét (különösen lelkes támogatói voltak *Horváth Sándor*, *Kaán Károly*, *Nagy Károly*, *Roth Gyula*, *Térfi Béla* és *Vadas Jenő*), a kezdeményezés és szervezés főérdeme *Fekete Lajosé*, az óriási anyag tudományos feldolgozása és szerkesztése, a könyv tényleges megírása *Blattny Tibor* nevéhez fűződik. A ragyogó tollal és megbízható pontossággal írt anyag fő erénye az erdészeti szemléletnek a botanikai princípiumokkal való mesteri ötvözése. *Blattny Tibor* erről (1956. jún. 12-én kelt levelében) így vall: „*Fekete Lajos* kizárólag statisztikai alapon vélte a közös (nemzetközi) tervet realizálni. A kezdet nehéz volt, a praktikus erdészet szolgáltatta adatok jórészt nem bizonyultak megbízhatóknak és ezért kiválasztott, jól instruált szakemberek vették át a feladatok irányítását (ezek közé tartozott *Roth Gyula* és *Fekete Zoltán* is). A közelebbi célkitűzés az volt, hogy pontosan megismerjük a főbb fafajok természetes elterjedési területét és ezen belül a vertikális klímahatárokat, mégpedig hegycsoportonként külön-külön.” „A saját kollektív gyűjtési anyag mellett a régebbi phytogeographusok (*Fuchs*, *Kerner*, *Hunfalvy*, *Pax* stb.) megállapításait is felhasználtuk, emellett azonban a helytelenül idézett, a valóságnak meg nem felelő állításokat helyesbítettük, ill. módosítottuk.” *Fekete—Blattny* műve így vált forrásmunkává és csak sajnálnunk lehet, hogy a pontosan leltározott és kötegelt, Selmeceéről Sopronba szállított alapanyagának a II. világháború után történt teljes elpusztulása miatt

a könyv további kiegészítésére nem kerülhetett sor, Szlovákia területére átdolgozott kiadása pedig az eredeti célokat aligha közelítette meg.

Blattny Tibort, a gyakorlati és elméleti munka területén egyaránt kimagasló, tehetséges és képzett szakembert, a szabatosan és lebilincselő stílusművészettel alkotó író-t és igaz embert két szaktudomány: az erdészet és a botanika, és két nemzet: a magyar és a szlovák gyászolja. Emlékét példaként őrizzük azzal a hűséggel, amely életének tartalma és jellemzője volt.

Blattny Tibor irodalmi munkássága

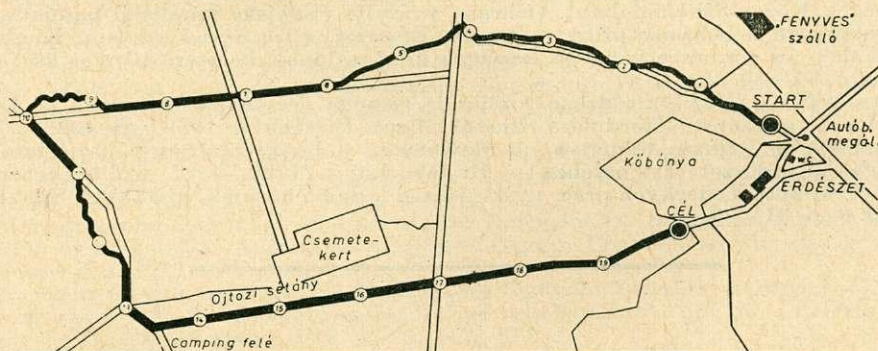
1. Az erdők megrontója. Magyar Erdész. 1908. 8. p. 168—170.
2. A selmecebányai diófákról (Von den Nussbäumen zu Selmecebánya). Erdészeti Kísérletek. 1908. 10. p. 113—118. — Ism.: Erd. Lapok. 1909. 48. p. 616.
3. A magyar Alföld befásítása érdekében. (Néhány adat Bernátsky Jenő közleményéhez. = Im Interesse der Aufforstung des Alföld.) Erdészeti Lapok. 1909. 48. p. 582—588.
4. Európa erdőségei az ősidőkben (Cieslar Adolf: Europas Wald in grauer Zeit). Erdészeti Lapok. 1909. 48. p. 1097—1104.
5. Felmenet a Rozsályra. Magyar Erdész. 1909. 9. p. 335—336.
6. „Bepka”. Magyar Erdész. 1909. 9. p. 353.
7. A nyolc hársfa. Magyar Erdész. 1909. 9. p. 354.
8. Az erdészeti növényföldrajzi megfigyelések jelen állásáról (Von dem heutigen Stand der forstwirtschaftlichen pflanzengeographischen Beobachtungen). Erdészeti Kísérletek. 1909. 11. p. 152—161.
9. Súly szerint fizetett tűzifaszállítás (= Entgelt des Brennholztransportes). Erdészeti Lapok. 1910. 49. p. 33.
10. Részletek a jegenyefenyő (*Abies pectinata* DC) magyarországi elterjedésének méltatásához (= Beiträge zur Verbreitung der Tanne in Ungarn). Erdészeti Lapok. 1910. 49. p. 447—467.
11. Jég- és fagykárok Dél-Magyarország erdőségeiben (= Hagel- und Frostschäden in den Wäldern Südungarns). Erdészeti Lapok. 1910. 49. p. 579—581.
12. Tiszafa a Délkeleti Határkárpátokban (= Die Eibe in den südöstlichen Grenz-Karpathen). Erdészeti Lapok. 1910. 49. p. 866—868.
13. A bükk növényföldrajzi méltatása, különös tekintettel az Északkeleti Kárpátokra (Pflanzengeographisches Würdigung der Buche mit besonderer Berücksichtigung der nordöstlichen Karpathen). Erdészeti Kísérletek. 1910. 12. p. 1—45.
14. Helyreigazítás (= Berichtigung). Erdészeti Kísérletek. 1910. 12. p. 147.
15. A *Syringa Josikaea* Jacq. elterjedéséhez (Zur Verbreitung von *Syringa Josikaea* Jacq. (Botanikai Közlemények. 1910. 9. p. 65 (163)).
16. Adatok a molyhos tölgy (*Quercus lanuginosa* Lam.) elterjedéséhez. (Beiträge zur Verbreitung von *Quercus lanuginosa* Lam. (Botanikai Közlemények. 1910. 9. p. 65, 240—241.
17. Az erdei fatenyészet határai Magyarországon (= Die Grenzen der Waldvegetation in Ungarn). Erdészeti Lapok. 1911. 50. p. 267—287.
18. Az erdők és a főbb fafajok megoszlása Németországban (= Zur Verbreitung der Wälder und der wichtigsten Waldbäumen in Deutschland). Erdészeti Lapok. 1911. 50. p. 570—572.
19. A szelídgesztenye elterjedési és természeti viszonyai a Magyar Állam területén (Die Verbreitungs- u. Vegetationsverhältnisse der edlen Kastanie in Ungarn). Erdészeti Kísérletek. 1911. 13. p. 1—49 + 1 térkép.
20. Horizontale und vertikale Verteilung der Rotbuche in Ungarn (= A bükk horizontális és magassági megoszlása Magyarországon). Centralblatt für das gesammte Forstwesen. 1911. 37. p. 209—221.
21. A jegenyefenyő erdőgazdasági jelentősége növényföldrajzi szempontból (= Die forstwirtschaftliche Bedeutung der Tanne mit Rücksicht auf die Pflanzengeographie). Erdészeti Lapok. 1912. 51. p. 147—160.
22. A vörösfenyő őstermőhelyei a Szebeni Havasokban. (Über einige ursprüngliche Standorte der Lärche in den Cibiner Alpen). Erdészeti Kísérletek. 1912. 14. p. 101—103. — Ism.: Magyar Botanikai Lapok. 1913. 12. p. 270.
23. A vörösfenyő őstermőhelyei a Szebeni Havasokban (Über einige ursprüngliche Standorte der Lärche in den Szebener Alpen). Magyar Botanikai Lapok. 1912. 11. p. 305—308.

24. Megjegyzések Pax F.: „Grundzüge der Pflanzenverbreitung in den Karpathen” I—II. című munkájához (Bemerkungen über F. Pax: „Grundzüge der Pflanzenverbreitung in den Karpathen” Bd. I—II.). Botanikai Közlemények. 1912. 11. p. 185—193, 218.
25. Levélváltás (Degen Árpáddal) „Az erdei fatenyészet határai Magyarországon” ügyében (Briefwechsel betreffend die Grenzen der Waldvegetation in Ungarn). Magyar Botanikai Lapok. 1912. 11. p. 340—346.
26. Újabb adatok a *Syringa Josikaea* Jacq. fil. elterjedéséhez (Neuere Standorte der *Syringa Josikaea* Jacq. fil. (Botanikai Közlemények. 1912. 11. p. 225. — 1913. 12. p. 12—14.
27. Az erdőtáj átalakulásairól (= Über die Umwandlungen der Waldzone). Erdészeti Lapok. 1913. 52. p. 907—922.
28. A vörösfenyő (*Larix decidua* Mill.) elterjedése Magyarországon (Die Verbreitung der Lärche in Ungarn). Erdészeti Kísérletek. 1913. 15. p. 34—43.
29. Adatok az ezüsthárs (*Tilia tomentosa* Mönch) északi határának megállapításához (Beiträge zur Feststellung der nördlichen Grenzen der Silberlinde). Botanikai Közlemények. 1913. 12. p. 91, 165—166.
30. A havasi fenyőről (*Pinus cembra* L.). Az Erdő. 1913. 7. p. 292—294.
31. Az erdészeti jelentőségű fák és cserjék elterjedése a magyar állam területén (= Die Verbreitung der Bäume und Sträucher von forstwirtschaftlicher Bedeutung im Gebiete der ungarischen Staate). Erdészeti Lapok. 1917. 56. p. 420—430, 464—473.
32. Az ismertebb fák hazai elterjedéséről (= Verbreitung der Holzarten). Az Erdő. 1914. 8. p. 73—74, 85—88.
33. B. T. — Fekete Lajos: Az erdészeti jelentőségű fák és cserjék elterjedése a Magyar Állam területén. I—II. + 18 műmelléklet. Földműv. Min. kiadása, 1913. Selmechánya. (Joerges Ágost és özv.)
34. B. T. — Fekete Lajos: Die Verbreitung der forstlich wichtigen Bäume und Sträucher im ungarischen Staate. (Ford. Bernátsky Jenő) I—II. Selmechánya, 1914. (Ism.: Degen Á. in Magyar Botanikai Lapok, 1917. 16. p. 153—155., Rapaics Raymund in Uránia, 1917. 18. p. 368.; Tuzson János in Botanikai Közlemények, 1918. 17. p. 80—83.
35. Výskyt lesného stromovia (= Erdei fajok előfordulása). Slovenské lesné a drevárske hospodárstvo. 1935. 11. p. 5—6.
36. Informacie o lesopestebnej činnosti v slov. štát. lesoch. Les a drevo. (= Adatok a szlovák áll. erdők erdőművelési tevékenységéhez.) 1943. 9. p. 1—3.
37. Všeobecné lesnícke pomery an Horehroní v Dekretovej dobe (= Adalékok a Felső-Garamvidék általános erdészeti viszonyaihoz Dekrét idejében). In: „Jozef Dekrét Matejovie” (= Dekrét M. József emlékkönyv). 1954. Sborník J. ŠPN. Bratislava. 1954. p. 405—412.
38. Lesokultúrna činnosť. býv. veľkostatku Coburg od. r. 1828—1879, rukopis. (= Adatok a szlovákiai erdészet történetéhez a Coburg-i uradalom 1828—1879 idejéből), 1955.
39. Rastlinogeografické zaujímavosti Stredoslov kraja,,” (= Növényföldrajzi különlegességek Közép-Szlovákiában). Ochrana prírody. (Krajské stredisko pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody Banská Bystrica. = Természetvédelem. Kiadta a Műemlék- és természetvédelem országos központjának beszterebányai körzete). 1960. p. 67—80.
40. Šťastný T. — (ral): Prírodné rozšírenie lesných drevín na Slovensku (= Erdei fajok természetes előfordulása Szlovákiában). Bratislava, 1959. pp. 402.
41. Príspevok k dejinám lesníctva na Slovensku — Ludovít Greiner. (= Adatok a szlovákiai erdészet történetéhez — Greiner Lajos (1796—1882) Coburg-igazgató monográfiája]. Vedeckých prác. výsk. ústavu lesného hospod. v Banská Štiavnici. 1965. 6. p. 31—73.

Az erdei torna

Mind az egyes emberek, mind a társadalom egészségének fejlődésében döntő szerepe van a munkának. Legyen a munka jellemzően fizikai vagy szellemi, szükségszerűen vele jár a teljesítmény időszakos csökkenése. A munkavégzés hosszadalmas volta vagy nehézsége egyaránt előidézheti a teljesítmény csökkenését, egyszerűen kifejezve a fáradtságérzést. Anélkül, hogy az elfáradás bizonyult kérdéskomplexumába elmélyednénk, megállapíthatjuk, hogy a teljesítményszint fenntartásának, sőt növelésének alapvető módszere a munka közben és a munkaidő után végzett „aktív pihenés”. Cselekvő, tevékeny vagy aktív pihenés olyan testmozgást, tornát jelent jellegénél és körülményeinél fogva, amely egyaránt alkalmas mind a fizikai vagy izomelfáradás, mind a szellemi vagy pszichés elfáradás tüneteinek és következményeinek kiküszöbölésére, elhárítására. Az aktív pihenés határfokát nagymértékben növelhetjük, ha a célszerűen megválasztott testmozgást jó levegőjű és csendes helyen végezzük. Éppen ezért az aktív pihenésre szinte egyedülállóan alkalmas lehetőségeket kínál az erdő.

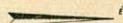
Az erdőnek ilyen értelemben vett hasznosításával első ízben Svájcban éltek. Zürich város erdőmestere, néhány tevékeny sportember és az ottani testnevelési főiskola lelkes tanárai összefogtak, s a városi erdőben megfelelő tornapályát jelöltek ki. A pályán, annak egyes állomályaival elvégezhető tornagyakorlatokat dolgoztak ki és egyszerű tornaeszközöket alakítottak ki. Figyelemre méltó, hogy már a pálya létesítésének első szakaszában, s azóta is állandóan ott áll az egyszerű sportmozgalom mellett az anyagi feltételek megteremtésével a „VITA-Életbiztosítási Rt”. Érthető, ez, hiszen az ilyen tömegsportmozgalom jelentősen hozzájárulhat az életkor meghosszabbításához. Zürichben, a világban első ilyen „erdei tornapályát” 1968. május 17-én adták át a lakosság, a társadalom használatára. A svájci kezdeményezőktől kapott részletes tájékoztatás és tapasztalatok figyelembevételével a Magyar Testnevelési és Sportszövetség tömegsport-szakembereinek hatékony közreműködésével Sopronban, a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság hegyvidéki erdészetében megtervezhettük az első hazai erdei tornapályát, s kidolgozhattuk a pályán elvégezni ajánlott testgyakorlatokat. Az erdészetvezető kezdettől fogva magáénak tekintette a pálya létesítésének gondolatát és a Megyei Idegenforgalmi Hivatal hozzájárulásával az anyagi feltételeket is sikerült megteremteni.

A TORNAPÁLYA VÁZLATRAJZA

JELMAGYARÁZAT:

- a pálya nyomvonala
- ① a tornahelyek száma

LÉPTÉK:

A soproni erdei tornapálya 2 km hosszú és a város legalkalmasabbnak tartott üdülőövezetében fekszik (lásd a vázrajzot). A pályán 100 méterenként táblával jelzett állomások vannak. A táblák jelzik az egyes állomásokon elvégezni ajánlott testmozgásokat, valamint az állomások közötti távolságok megtételének módját. Tekintettel voltunk arra, hogy az erdő ezzel a sportlehetőséggel, ezzel a tevékeny pihenési lehetőséggel az emberek legszélesebb körének rendelkezésére álljon. Ezért a pálya használatát bárki számára, aki azt rendeltetészerűen használni kívánja, ingyenessé tettük. A pályát használni kívánóknak lehetővé tettük, hogy egészségük, koruk és erőnlétük figyelembevételével választhassák meg a gyakorlatokat. Ezért három csoportba soroltuk a pályát igénybevenni szándékozókat: 1. az „A” csoportba soroltuk az átlagosnál erősebb ifjakat és felnőtteket, de nem versenyző sportolókat; 2. a „B” csoportba az átlagos egészségű, de rendszeresen nem sportoló felnőtteket és serdülőket, és 3. a „C” csoportba az idősebbeket, a csökkent munkaképességűeket és a gyerekeket. A Magyar Testnevelési és Sportszövetség gondoskodott arról is, hogy a város lakossága, az üdülők, gyógyüdülők, szanatóriumok, továbbá a szálló- és campingvendégek megfelelő tájékoztató füzet segítségével részletes útbaigazítást kapjanak a pálya használatára, hogy tevékeny pihenésük szakszerűen szolgálhassa egészségüket és esetleg adatokat is nyújthasson a kezelő orvosoknak.

A városok, üdülők közelében levő erdők — kis befektetéssel — így válhatnak a társadalom, a köz jóléte emelésének eszközévé. Bizton reméljük, hogy az „ezerarcú erdő” az ország számos városa, üdülője mellett hamarosan széles körben fogja bizonyítani, hogy a lakosság felüdülésének, munkateljesítőképesége fenntartásának és emelésének szinte egyedül alkalmas környezetet képes biztosítani, s ezt az erdőt óvni és megvédeni nemcsak a hivatásos erdészeknek feladata, hanem az egész társadalom érdeke.

Benedek Attila

Élettényezőnk, az erdő *

VÁRNAI TIVADAR

Mind többet olvasunk az erdők szociális funkciójának fokozódásáról. Az ember és az erdő kapcsolata messze időkre nyúlik vissza. Az öt eljegesedési korszak és az ezekkel váltakozó felmelegedési korszakok élőlényeket átformáló változásai alakították ki a mai flórát és vele együtt az embert. Az előember nyomait mintegy félmillió éves, őseink maradványait pedig átlagosan 100 ezer éves rétegekben találták meg. Az eljegesedési és az ezeket felváltó felmelegedési korok alatt az ősöknek kényszerű alkalmuk volt, hogy sok kiindulás, veszély és az ezekkel járó változás hatása alatt alakuljanak át. Az ember ezekkel a hatalmas ciklusokkal mérhető tanulói időben szerezte meg azt a kiváló alkalmazkodó képességet, amely a legnagyobb biztosíték az emberi faj fennmaradására.

Vajon hol keresett védelmet az ember a jégkorszakok idején? Feltétlenül ott, ahol megtalálta a neki legmegfelelőbb mikroklímát. Azt, amely letompította a szél erejét, a tél hidegét és a felmelegedési ciklusok alatt a nap hevét is. Ahová az állatvilág nagy része is behúzódott, hogy ott az ember táplálékául, lenyűgözött gereznájával testének védelméül, kihelyezett csontjaival szerszámul szolgáljon. Ahol az életet biztosító tűz táplálására a tüzelőt, életrendjének változosságához a vadgyümölcsöt, gombát, vadmézet, gyógyulásához a füveket, gyökereket megtalálta. Ezt a mikroklímát nyújtja a legmagasabb szintű növényi és állati lehetőség, az erdő.

* Az OEE pécsi csoportja klubnapján, 1970. febr. 23-án tartott előadás alapján.

Az erdő oltalmában eltöltött sokkal későbbi és napjainkig tartó időszakra emlékeznek nemcsak szervezetünk, hanem tudatunk is. Erről tanúskodnak a régi kultúrák áldozati ligetei, a szent erdők ősgermán istenei, a finn erdők ősmondái, a mi Hunor és Magor legendánk, amik ma is tudat- és lélekformáló erők. A mai embernek is erős a környezetigénye az erdő iránt.

Felmérések szerint a civilizált államok népességének 10—12%-a neurotikus. Számuk főként azokban a gazdag országokban növekszik, ahol a technika modern vívmányainak hódolva, elfordulnak a természetes életformától és megfélemednek saját belső világukról. Az ember denaturálódására jellemző, hogy az irodaházakat is magában foglaló belvárosból kitiltja az autókat. Ezt nem elsősorban közlekedésrendészeti okból, hanem azért tenné, hogy az embert gyaloglásra kényszerítse és eközben alkalma legyen, hogy beszélgessen embertársaival.

Más hypercivilizált országokban is igyekeznek küzdeni az érzelmi kultúra lassú csökkenési folyamata és az egyes ember érzelmi elárvulása ellen. Sajnos, a társadalomnak atomjaira való bomlása lassan és állandóan tart. Még sajnosabb, hogy az ifjúság egy része, — nálunk is — az érzelmek korszerűtlenségét hirdeti. Ideáljuk a mindentől való lelki függetlenség, a cinizmus, a nihil. Az írók és művészek jórésze is megfélemedzik arról, hogy mondanivalójával embernevelő és ezért felelősségvállaló legyen. Az ember valódi értékét pedig érzelmi gazdagsága szabja meg. Visszatérve a neurózisra, már szó volt az ember kiválóan kifejlődött alkalmazkodási képességéről. A neurotikus ennek hiányával jellemezhető legjobban. Ő az, aki képtelen az élet követelményeihez alkalmazkodni. Kilátástalan és az életenergiákat is felemészítő harcot harcolva, önmagával is szembe fordul. Életerejének fogytán, elveszti lelki egyensúlyát, biztonságát, majd elégedetlenné, boldogtalanná válik. Ezzel a társadalom számára megszünt értéktermelő, értékalkotó képessége. Mint gondozást igénylő azonban új terheket rak a társadalomra.

Van-e nálunk is ilyen folyamat? Igen. A demográfiai robbanásnak, vagy újkori népvándorlásnak is nevezett urbanizációs folyamat. Világméretekben az jellemzi, hogy amíg a múlt század közepétől századunk közepéig a Föld lakosságának száma a háromszorosára, addig a városok lakosságának száma húszszorosára növekedett. Nálunk a folyamat lassúbb, mint a gépesítettebb mezőgazdasággal rendelkező országokban, de nálunk is megállíthatatlan és növekvő iramú. A falvak gépiesedő mezőgazdasága már nem igényel annyi munkaerőt; s ezért eltaszítják maguktól a népességet.

A városba való beözönlés azonban megelőzi az iparosodás ütemét és az azzal együtt járó munkaalkalmakat. Megelőzi még a lakástermelést és az ellátási intézmények hálózatát is. Így a beözönlő népesség az évszázadok folyamán megszokott természetes környezetéből kiszakítva, nemcsak anyagi, hanem főként lelki, erkölcsi szempontból jut hátrányos helyzetbe.

Mindezek ellensúlyozására az ifjúság nevelésében az eddiginél sokkal nagyobb szerepet kell juttatnunk a flóra, a fauna, a természetföldrajz, a geológia, a természetjárás megszerettetésének és minden olyan tevékenységnek, mely az egyre fokozódó alkoholizmustól, a határainknál már kopogtató kábítószerektől, majd a bűnözéstől megóv. 1967-ben 87 ezer alkoholelvonó kezelést és 860 ezer ideg-beteg ápolási napot tart nyilván statisztikánk.

Sürget a szabadidő mozgalom helyes irányban való elindítása is. Termelésünk az évi 3%-os növekedéssel 25—30 év alatt megkétszereződik. A társadalmi jövedelem ennek megfelelően megnő. A gépek termelékenységére megkívánja az automatizálást. Ezek miatt további munkaidő- rövidítéssel és megnövekvő szabadidővel kell számolnunk. Erre már most fel kell készülnünk azzal, hogy gon-

doskodunk az elfáradás utáni regenerálódást is, a nemes szórakozást is nyújtó, aktív pihenés módozatairól.

Emlékezünk alföldi lakosságunkat pusztító tüdővészre, mint népbetegségre. A szélhordta finom futóhomok szemcsék a hozzájuk tapadt és rajtuk utazó baktériumokkal behatoltak a tüdőhólyagocskába és beoltották a betegséget. A futóhomokon ma erdők és gyümölcsösök termik a jó levegőt is. A városi levegő azonban egyre rosszabb a füstgáz, korom, hamu, por szennyeződéstől és a mikrobákkal való fertőzöttségtől. Vizsgálatok szerint, amíg a Párizs környéki erdő levegőjének egy köbméterében 50, addig a városi parkokéban 80 ezer, a főútvonalak levegőjében 500 ezer, az áruházakéban 4 millió a csíraszám.

Társadalmi jólétünk tehát minél több erdei iskola, ifjúsági tábor, sporthely, gyógyintézmény, az egészségre káros munkahelyen dolgozók számára erdei szanatórium létesítését indokolja. A társadalombiztosítás egészségügyi kiadásaira 1967-ben államunk a nemzeti jövedelemnek 11,3%-át, 22 milliárd Ft-ot költött. E kiadások évi átlagos növekedése 2 milliárd Ft. A 22 milliárdból kerekén 9 milliárdot fordítottak orvosi, kórházi, rendelői, táppénz, gyógyszer kiadásokra. Ezek olyan jellegűek, amelyek ha nem is csökkenthetők, de emelkedési intenzitásukban gyengíthetők, ha az erdőt, mint ősi gyógytényezőt fokozottabban alkalmazzuk. Fatermelésünk értéke 1969-ben kerek 2 milliárd Ft, annyi, mint amennyivel a társadalombiztosítási egészségügyi kiadásaink évente növekednek.

Az erdőknek a társadalom ilyen közvetlen szolgálatába állítása így társadalmi létkérdéssé lépett elő.

IRODALMI SZEMLE

Balogh András: Magyarország nevezetes fái

(Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1968. Második átdolgozott, bővített kiadás.)

1957-ben jelent meg első ízben Balogh András festőművész, kiváló grafikus munkája Magyarország ősi fáinak gyönyörű rajzaival és a hozzá tartozó egyéni kísérőszöveggel.

Ahogy a szerző az előszóban kifejti, ez a könyv nem anekdoták gyűjteménye és nem dendrológiai katalógus, főleg nem botanikai szakmunka. Ezeknél sokkal több, vallomás a fák örök szépségéről, a fák filozófiájáról és esztétikájáról. A szerző az ősi fákról szóló magyar irodalom áttekintő ismeretében egyéni mondanivalóinak gazdag tárházából merített. Olyan művész beszél hozzánk, rajzain és írásán keresztül, aki valóban hivatott arra, hogy a fák nevében nyilatkozzék. Mint írja a XX. század művészei korunk zűrzavarát tükrözik művészetükkel és ez addig fog tartani, amíg a forradalmi átalakulások után kialakulnak az új világkép igazi horizontjai.

A szerző felismerte már az „élet mély értékeit”, tudja, hogy mi az örök szépség. Csodálatos finomságú rajzain az első kiadásban 22 ősi magyar fát örökített meg, amelyeknek egy része ma már elpusztult. Beszámol a fák múltjáról és a fák alakjában, szenvedélyes mozdulatú ágaik tragikus kifejezésében megtalálta hazánk és nemzetünk történelmi múltját.

A tölgyek, hársak, szilek, nyárfák, szelídgesztenyék matuzsálemi korú ősi példányait csak a művészi rajz hivatott megörökíteni. Szép lehet egy tökéletes fényképfelvétel is, de a fa lelkét csak a hivatott művész szeme láthatja meg. A művészi rajz elhagyja azokat a fölösleges részleteket, amiket a fényképezőgép lenszéje automatikusan megörökít. A rajz a lényegét tartalmazza és kiemeli a hatalmas törzsek és ágaik harmonikus egységét, vagy sokszor fájdalmasan égre meredő torzóját. A fák szépségének felismerése és történetüknek ismerete különösen a fákat kezelő erdészek számára hasznos. A gazdasági mechanizmus akaratlanul is kedvez annak a gazdaságossági szemléletnek, mely sajnos a kegyelettel nehezen egyeztethető össze.

Pedig az öreg fák is hasznosak, pénzben ki nem fejezhető értékük van. Ezt minden erdész tudja.

Balogh András könyvének második kiadása 1968-ban jelent meg. Az első kiadás 22 ábrája az új műben már 32 rajzra szaporodott. Újabb történelmi és irodalmi neve-

zetességű fákat örökített meg. A kísérő szöveg a hangulatos leírásokon kívül most már gyakorlati szempontból — a védetté nyilvánítás megkönnyítésére — a nevezetes fák és arborétumok megyénként összeállított jegyzékét is tartalmazza. A fedél belső oldalán áttekintő térképvázlat ábrázolja a legfontosabb dendrológiai gyűjtemények és híres fák lelőhelyeit. Az ábrázolt fák e térképen piros karikával vannak megjelölve.

A mű első kiadásának 550 példányát most a második kiadásban 2450 példányra bővítették. Remélhető, hogy a következő kiadásig a szerző további sok szép, nagyműltű öreg fa rajzát fogja elkészíteni és a vörös karikák azokon a tájakon is szaporodni fognak, ahol jelenleg még hiányoznak. Ezt a könyvet egyetlen erdőt és fát tisztelő és szerető szakember sem nélkülözheti.

Dr. Mátyás Vilmos

Természetvédelem az Amerikai Egyesült Államokban — a Nemzeti „Wildlife” Szövetség tevékenysége. A természeti készletekkel és erőforrásokkal történő ésszerű gazdálkodás kérdéseit világszerte központi helyen állanak. Ezekkel a kérdésekkel foglalkozik a világ egyik legnagyobb természetvédelmi szervezete, az Egyesült Államok Nemzeti „Wildlife” Szövetsége is. (Az angol „wildlife” — kiejtése: vájldlájf — szónak nincs pontos magyar megfelelője. A szó körülbelül a vadon, a szabad természet életét; a növények, állatok és az ember természetes létét fejezi ki, de csupán a vadon élő állatokra is alkalmazzák.)

A Szövetség 1938-ban létesült; új washingtoni székháza pedig *John F. Kennedy* elnök alapítványából épült. Viszonylag rövid történeti múltja ellenére ma már az USA egyik legnépszerűbb szervezetének tekinthető; hatalmas tömegekkel teremtet és teremt állandóan kapcsolatot. Filozófiája és céljai az *Ezt hisszük* (This We Believe) címen terjesztett, tömören megfogalmazott és művészen elkészített kiadványból ismerhetők meg. Az emberiség jólétét meghatározó természeti források, mint a talaj, a vizek, az erdők, az ásványok, a növényi és állati élőlények bölcs használatára és a velük történő helyes gazdálkodásra hívja fel az amerikai nép figyelmét, de egyben rámutat a konkrét teendőkre is.

E célok megvalósítási eszközei között első helyen a nevelés, az oktatás igen fontos szerepét említi. Az oktatási intézmények felszólítása mellett közvetlenül maga is részt vesz ebben a munkában. A Szövetség ilyen irányú tevékenységét számos ingyen kapható (1—1 példányt ingyen, több példányt pedig elég mérsékelt áron küldenek megrendelésre) szakemberek által megírt könyvecskékből ismerhetjük meg. Tizennégy ilyen tanulmányt, tudományos szintű filozófiai fejtegetést felnőttek és felsőfokú tanulmányokat végző diákok részére, míg hét kiadványt gyermekek részére írtak. Példaként érdemes ezekből néhányat megemlíteni.

Ernest Swift: *Amiből életünk fakad* (By Which We Live). A szerző a nemzet óriási felelősségére hívja fel a figyelmet a természeti erőforrásokkal történő gazdálkodás és bánásmód terén. Tényekkel támasztja alá, hogy a történelem során letűnt kultúrák esetében a hanyatlást milyen jelentős mértékben segítette a természeti források egyszóval és a jövővel keveset törődő kimerítése. Amerika jelenét és jövőjét illetően elretentő példaként említi a „dübörgő bölénycsordák” kipusztítását, amelyek a préri gazdaságos hasznosításának egyik nagy lehetőségét adhatták volna; továbbá a hatalmas erdőirtásokat a nyomukba lépő erózióval, valamint a világháborúnak és a fegyverkezési versenynek köszönhető óriási mértékű nyersanyagpazarlást.

Ralph A. MacMullan: A „hatásos” rovarirtók problémája (The Case Against „Hard” Pesticides). Ez a könyvecske elsősorban a DDT, Endrin, Chlordane, Dieldrin, Heptachlor, Lindane és egyéb klórozott hidrokarbonátos rovarirtók ellen kel ki.

Wernwr Nagel: A környezet fejlesztése a vadban bővelkedés kulcsa (Habitat Improvement: Key To Game Abundance). A szerző négy jelentős életfeltételét említi a vadnak. Ezek: az élelem, a védelem (időjárással és természetes ellenségekkel szemben), a víz és az életér. A könyvecske számos módszertani javaslatot tartalmaz az állatvilág populációjának fejlesztésére.

Louis S. Clapper: *Amerika szégyene — a vizek szennyezettsége* (America's Shame — Water Pollution). A Szövetség *National Wildlife* című folyóiratának egyik számából vett és különlenyomatként sokszorosított cikk ismerteti a problémát, a megoldás érdekében ez ideig tett lépéseket és azt, hogy mit tehet a cikk olvasója a probléma megoldásában.

Will Johns: *Amerika szépsége érdekében* (For the Beauty of America). A könyvecske útmutatásokat ad arra nézve, hogyan lehet elősegíteni Amerika talajai, erdei, vízei és vadjai szerepének és természetes szépségének megőrzését vagy helyreállítását.

A második csoportban szereplő kiadványok célja a természet életének megismertetése és megszerettetése általános iskolás korban. Ide tartoznak: *A talaj életet jelent* (Soil Means Life), *A víz* (Water), *A mi Egyesült Államunk madarai, virágai és fái* (Birds, Flowers and Trees of Our United States), *Erdők és parlagok állatvilága*

(Wildlife of Forest and Rangelands), *Tavak, folyók és mocsarak állatvilága* (Wildlife of Lakes, Streams and Marshes), *Megművelt területek és mezőségek állatvilága* (Wildlife of Farm and Field), *Parti vizek állatvilága* (Wildlife of Coastal Waters).

A gyerekek oktatására különös figyelmet szentelnek. Ez abból is látható, hogy a Szövetség közreműködésével minden héten színes TV műsort közvetítenek az állatok életéről. Ezek célja szintén az állatok, a természet szeretetére való nevelés. A Szövetség sátoros táborozásokat is szervez gyerekek részére, ahol erdészeti vagy természetvédelmi témakörben tanulmányokat végző egyetemi hallgatók, vagy szakemberek vezetésével tevékenyen részt vesznek az erdősítési és különböző természetvédelmi munkákban.

A bevezetőben említett *Ezt hisszük* című, elvi állásfoglalásokat rögzítő lap második fejezete az *Együttműködés* címet viseli. A Szövetség egyik fontos célja, hogy a különféle nemzetközi, nemzeti, táji, állami szervezetek és bizottságok, kutató intézetek stb. megfelelő csoportjaival és vezetőivel állandó közvetlen kapcsolatot tartson. Hogy ez sem csupán szépen hangzó elgondolás, az jól látható a National Wildlife Federation *Conservation Directory*, 1969 című, 150 oldalas kiadványban. Ebből kitűnik, hogy Kanadát is beleszámítva a Szövetség több mint 2000 szervvel és ezen belül mintegy 10 000 olyan személlyel tart közvetlen kapcsolatot, akik aktívan is részt vesznek a sokrétű szervező munkában. A külföldi kapcsolatokról szólva az *Ezt hisszük* megállapítja: „... valamely más nemzet vagy egy másik kontinens természeti erőforrásainak kimerülése közvetett módon, az Egyesült Államok készleteinek fokozott elvonása révén hatást gyakorolna az Egyesült Államok jólétére is. Ebből kifolyólag a Szövetség elkötelezi magát arra, hogy a kölcsönös fennmaradás közös célja érdekében más nemzetek hasonló szervezeteivel együttműködik.”

Az *Ezt hisszük* további pontjai a természeti források kezelésének szakszerű megszervezéséről, a kormányzervekre gyakorolt pozitív hatás szükségszerűségéről és végül a gazdálkodás néhány alapvető elvi kérdéséről szólnak. Ez utóbbiak sorában tömör, de igen sokatmondó megállapítások találhatók a természeti erőforrások többoldalú hasznosításával, a vadgazdálkodással, a vízgazdálkodással, a folyómederszabályozással, a forrásvizekkel, a vizek szennyezésével, a vizek élővilágával, az állami földterületekkel, a magánterületekkel, a nemzeti parkokkal és emlékművekkel, a kirándulóhelyekkel, és végül a talajvédelemmel kapcsolatos kérdésekre nézve. Az említett problémakörök mindegyikében erősen kiérződik a Szövetség határozott állásfoglalása a természeti erőforrások olyan sokoldalú és harmonikusan összehangolt hasznosítása mellett, amely a társadalom egészére nézve az optimális eredményt jelenti és a távolabbi jövő számára is pozitív irányú fejlődést biztosít. (Ref.: Harsay Gy.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Az erdők közjóléti szerepével és fásítással foglalkozó szakosztály munkájáról

Az erdők közjóléti szerepével és fásítással foglalkozó szakosztály 1967-ben kezdte meg munkáját. Elődje, a fásítási szakosztály is hasonló cél megvalósításáért dolgozott, amikor a leendő erdők közjóléti szerepét igyekezett előtérbe helyezni. Csakhogy a mai életforma nem vár hosszú évtizedeket. A természetbe vágó tömegek, az egyre növekvő városi lakosság mind szélesebb körben keresi fel a meglévő erdőket, különösen a leg szebb természeti adottságokkal rendelkező, legöregebb erdőállományokat. Erdeinket elő kell készíteni, alkalmassá kell tenni a kiránduló tömegek, turisták letelepedési, pihenési, szórakozási igényeinek kulturált biztosítására. Így vált szükségszerűvé, hogy a fásítási szakosztály tevékenységét bővítse.

A szakosztály az erdők közjóléti hatásának megfelelő szemlélet kialakítását szervezett vitaalkalmakkal igyekszik előmozdítani. Kihelyezett szakosztályüléseken a helyi szakemberekkel folytattunk eszmecsereket, hogy megismerjük, tisztán lássuk azokat az eszközöket, módszereket, amelyekkel leginkább célt érhetünk. Ilyen kihelyezett szakosztály-üléseket tartottunk a többi között Szombathelyen, Tihanyban, Sopronban, a Pilisi Parkerdőgazdaság területén.

Azonban nemcsak az erdész szakemberek figyelme fordul manapság az erdők felé. Különböző rokon munkaterületek vízügyi, építész, kertész, természetvédelmi mezőgazdász, közlekedési szakembereivel társégyesületeik keretében vesszük fel a kapcsos-

latot, ezenkívül a természetjárókkal, a Hazafias Népfront bizottságaival, ifjúsági szervezetekkel szintén jó a kapcsolatunk.

Szakosztályunk javaslata alapján az elmúlt évben az Egyesület két pályázati felhívást is tett közzé. Az egyik zöldövezeti tervezési, a másik fotópályázati volt, az utóbbi eredményéről rovatunk végén már be is számolhatunk. Egyesületünk Elnöksége 1969-ben két alkalommal foglalkozott szakosztályunk munkálkodásával, feladataival, céljaival. Megnyugtató volt számunkra az a megállapítás, hogy szakosztályunk az ország érdekében a közzé szolgálatába való állítására irányuló törekvéssel hasznos munkát végez. Az Egyesület ez évi nemzetközi rendezvénye az erdők közjóléti szerepével foglalkozó konferencia lesz; ennek a célja az erdők közjóléti szerepének egységes értelmezése, a kapcsolatos fogalmak tisztázása, metodika kialakítása, a hazai szakközösség és a közvélemény tájékoztatása.

Szakosztályunk kitűzött céljának megvalósítása az egész erdész közösség ügye. Azt szeretnénk elérni, ha minden erdészeti szakember átérezné annak fontosságát és a lehetőséghez képest úgy munkálkodna, hogy a gondjaira bízott erdők egész társadalmunk javára betöltsék sokoldalú rendeltetésüket.

Mészöly Győző szakosztálytitkár

Az elnökségi ülés ismertetésének folytatása:

A harmadik napirendi pont megvitatása során az elnök előjáróban biztosította a MTESZ-t céljai megvalósításának támogatásában. Egyesületünk aktívan bekapcsolódik az ágazatra vonatkozó gazdaságpolitikai döntések előkészítésébe, a kialakult koncepciók megvitatásába és az elfogadott határozatok végrehajtásába. Készül a népgazdaság hosszútávú terve, s ehhez a távlati fejlesztési bizottságok kérik a MTESZ egyesületek segítségét. A távlati fejlesztési bizottság felkérte Egyesületünket, hogy úgy mint az elemző szakaszt, a hipotézisek tervezetét is vitassa meg az érdekelt egyesületekkel.

Egyesületünk 1970. évi munkaterve a fagazdálkodás fejlesztésével kapcsolatos legfontosabb kérdések megtárgyalását tűzi napirendre. Most a távlati koncepciók készítésének időszakában az új gazdaságirányítási rendszer ilyen jellegű igényekkel lép fel a társadalmi egyesületekkel kapcsolatban is, ezért az elnökség a következő témák megvitatását tervezi:

várható fa- és fatermék felhasználás 1985-ig;

fakitermelés és a termelt faválaszték összetétele 1985-ig;

az erdőművelési munkák 1971-től bevezetésre kerülő elszámolási, értékelési és finanszírozási rendjének főbb irányelvei.

A MTESZ részére a társegyesületek közötti megvitatásra a munkaterv a következő témákat javasolja:

fafelhasználás és a faipar szerkezeti átalakítása (FATE, MAE, ÉTE közösen);

az erdőtelepítés, fásítás növelésének lehetőségei a mezőgazdaság által gazdaságosan nem hasznosítható területeken (MAE-tel közösen);

mezőgazdasági, élelmiszeripari és erdészeti szállítások kooperációs lehetőségei (MAE, ELTE közösen);

az építőipar fejlesztéséhez szükséges ipari háttér megteremtése; acélváz

szerkezetek, műanyagok (ÉTE, FATE, GTE, MKE közösen);

cellulóz és papíripar fejlesztése (PNyTE, FATE, IGE közösen).

E legfőbb célkitűzéseknek megfelelően veszik ki részüket a munkából munkatervi feladatként a központi bizottságok, szakosztályok, valamint adottságaiknak megfelelően a helyi csoportok.

A munkaterv részletes vitája után az elnökség elfogadta a munkatervet a következő megjegyzésekkel:

— a távlati hipotézisek anyagát a továbbiakban a Műszaki Fejlesztési Bizottság és a Gazdaságtani Szakosztály együttesen tárgyalja meg, tekintettel arra, hogy lényegében e két központi szerv fogja át az Egyesület egész munkáját és kooperál, koordinál a társegyesületekkel is,

— a pályázatok tervét ki kell egészíteni Schmal Ferenc javaslatára a „Korszerű szarítóbendereszek”, „Fa- és faalapanyagú épület fém és műanyag kombinációja”, valamint „A faveszteség gazdaságos elkerülhetősége” témakörrel.

A napirend negyedik pontjaként Dr. Madas András adott tájékoztatást. A IV. ötéves terv koncepciójának munkamenetével kapcsolatosan elmondotta, hogy a Tervhivatal ki fog adni irányelveket, tárgyalni fog a minisztériumokkal, vállalatokkal, majd elkészíti javaslatát a párt, a kormány, a parlament elé. Helyesen ítéli, ha ebben a szakaszban, tehát amikor a Tervhivatal a vállalatokkal tárgyal, beillesztenék az Egyesületet véleményadásra. A Műszaki Fejlesztési Bizottság és a Gazdaságtani Szakosztály közös ülésen tárgyalja meg az ágazati koncepciókat és állásfoglalásaként készítsen javaslatot a IV. ötéves tervet illetően. Ez után mód nyílik a IV. ötéves terv meg-

beszélésére a helyi csoportok képviselőinek bevonásával, amely módszer már az elemző szakaszban is hasznosnak bizonyult.

Egyesületünk ügyvezető elnöksége a központi bizottságok és szakosztályok vezetőinek részvételével kibővített ülést tartott. Megtárgyalta az 1970. évi munkatervi feladatokat és az egyesületi munka kérdéseinek összehangolását. *Fekete Gyula* főtitkár tájékoztatta az ügyvezető elnökséget az erdőgazdaságok átszervezésével kapcsolatos egyesületi munkáról, majd értékelték a helyi csoportok 1969. évi munkáját. Az értékelés elsősorban súlyt helyezett a taglétszám alakulására. Ennek, valamint a végzett munka értékelése alapján az ügyvezető elnökség a helyi csoportokat három kategóriába sorolta.

Az első kategóriába tartoznak: Esztergom, Pécs, Szeged, Sopron, Eger, Kecskemét, Debrecen.

A második kategóriába tartoznak: Miskolc, Kaposvár, Veszprém, Baja, Keszthely, Szolnok, Győr, Nagykanizsa, Sárospatak, Budakeszi, Tatabánya.

A harmadik kategóriába sorolt csoportok: Zalaegerszeg, Mátrafüred, Nyíregyháza, Gödöllő, Szombathely, Vác, Gyula, Székesfehérvár, Pápa, Zamárdi, Tamási, Balassagyarmat.

Az erdészettörténeti szakosztály az Agrártudományi Egyesület agrártörténeti szakosztályával közös tanácskozást vett tervbe s a program összeállítását egy munkabizottsági ülés elé utalták.

Az erdők közzjóléti szerepével és fásítással foglalkozó szakosztály ülést tartott. Foglalkoztak az időszerű felügyeleti munkákkal, az új erdőművelési elszámolási rendszerrel és az erre vonatkozó — a szakosztály által előzetesen kidolgozott — tervezetet vitatták meg külső szakemberekkel, valamint az erdőrendezések és az erdőfelügyelőségek vezetőivel. A tanácskozáson hasznos és szükséges javaslatok születtek, s ezek felhasználásával készül majd el az Egyesület javaslata a MÉM számára.

A műszaki fejlesztési bizottság ülésén a résztvevők megvizsgálták a *fagazdasági ágazat elektronikus gépi adatfeldolgozási lehetőségeit*. A legsürgősebb tennivalóként — külön munkabizottságot szervezve — a számítógép-alkalmazás elterjedését elősegítő intézményes oktatás bevezetését javasolták mérnöktovábbképzés formájában. A munkabizottság vezetője, *Király László* javaslatot tett, hogy milyen feladatokat kell elsősorban elvégezni s ezek felélelik az erdőrendezés, kuta-

tás, oktatás, üzemgazdaságtan és általános ügyvitel speciális kérdéseit. Egyetértésre jutottak abban a tekintetben is, hogy jobb propagandát kell kifejteni a számítógépek alkalmazásának elterjesztése érdekében. A munkabizottság az ágazattal kapcsolatos speciális feladatok komputeres megoldásának alternatíváit a műszaki fejlesztési bizottság elé terjeszti. A munkabizottságra váró feladatokat *Dessewffy Imre*, a MFB elnöke ismertette.

Az erdőrendezési szakosztály ülésén széles körű vitát folytattak az új erdőrendezési utasítás tervzetéről s a felvetett kérdéseket tisztázták. A javaslat alkalmassá vált arra, hogy magasabb hivatali fórum elé terjesszék.

Az erdészeti gazdaságtani szakosztály ülésén az erdők ökonómiai osztályozásának problémáit vitatták meg az előzetesen kiküldött anyag alapján. Az egyöntetű vélemény kialakítása érdekében a vita eredményeként öttagú munkabizottságot alakítottak az alkalmas módszer kidolgozására. Az ülés második napirendi pontjaként *Halász Aladár* ismertette *Nyers Rezső* elvtársnak a MTESZ kibővített elnökségi ülésén tartott beszámolóját, valamint az Egyesületünk elnöksége februári ülésén elhangzott megállapításokat és határozatokat.

Az erdei vasutak szakosztály ülésén *Tóth Gyula* tartott előadást: „Az újítómozgalom és annak az erdei vasutakra gyakorolt hatása” címmel. Ismertette az újítómozgalom elmúlt húsz évének eredményeit, figyelemmel arra, hogy közel félmillióra tehető az újítók és feltalálók száma, s ebben a nagy táborban hűződnek meg az erdei vasutak és karbantartó műhelyeik újítói is.

Az erdőhasználati szakosztály az 1970. évi *fakitermelői verseny* előkészítésével, illetőleg megrendezésével kapcsolatos tennivalókat tárgyalta meg munkatervével szoros összefüggésben.

A Mikológiai Szakosztály megválasztotta új vezetőségét. Elnök: *Dr. Ubrizsy Gábor* akadémikus, Tiszteletbeli elnökök: *Dr. Bánhegyi József* egyetemi tanár, *Dr. Bohus Gábor* tud. osztályvezető, *Dr. Haracsi Lajos* ny. egyetemi tanár. Társelnök: *Dr. Igmándy Zoltán* egyetemi docens, Ügyvezető: *Schuster Viktor*. Titkár: *Dr. Reményi K. András* főmérnök. Szervező titkár: *Dr. Csukássy Lórántné*. Tudományos Bizottság vezetője: *Dr. Dános Béla*, egyetemi docens. Oktatási Bizottság ve-

zetője: *Jakab Albert*. Szerkesztő bizottság vezetője: *Dr. Kalmár Zoltán*, főiskolai tanár, Faanyagvédelmi Bizottság vezetője: *Gyarmati Béla* főmérnök. Könyvtáros: *Dr. Konecsi István* tudományos munkatárs. A vezetőségválasztó taggyűlés megvitatta a szakosztály további feladatait. Célul tűzték ki, hogy a korábbi eredményes szakülések, ankétok, tanfolyamok, tanulmányutak keretében fokozott gondot fordítanak a tudományos igény kielégítésére és ennek érdekében a szakosztály munkájába bevonják a mikológia és faanyagvédelem tárgykörében dolgozó kutatók széles körét. Szorgalmazzák a taglétszám növelését az ifjúság körében is.

A mikológiai szakosztály újjáalakuló ülésén *dr. Ubrizsy Gábor* akadémikus, a

A helyi csoportok életéből

A budakeszi csoport erdészeti szakmai előadássorozatot rendezett Budapesten a Technika Házában. Előadást tartott *Varga Imre*: „Az erdészet természetvédelmi feladatai a növényvilágban”, *dr. Győry Jenő*: „Az erdészet természetvédelmi feladatai az állatvilágban”, *Varga Gábor*: „Arborétumok és parkok természetvédelmi és erdőgazdasági jelentősége”, *dr. Szederjei Ákos*: „Vadász- és gyűjtőúton Afrikában” címmel. A két utóbbi előadást diafilm-vetítés egészítette ki.

*

A kecskeméti csoport a Fásítás Hónapja keretében filmdélután szervezett.

A csoport vezetőségi ülésen tárgyalta meg *Sipos Sándor* titkár előadásában az 1970. évi munkatervi feladatokat, a költségvetést, a rendezvényeket, tanulmányutakat, valamint a tagszervezés és az anyagi ügyek legfőbb kérdéseit.

*

Az egri csoport klubnapján *Zilahy Aladár* számolt be a Német Demokratikus Köztársaságban tartott erdőművelési tapasztalatcseré tanulságairól.

*

A szegedi csoportban *Mészöly Győző* tartott diafilm-vetítéssel kísért előadást „Távlati célok a közérdekű erdőtelepítések és fásítások vonatkozásában” címmel.

*

A miskolci csoport vezetőségválasztó taggyűlésén *Lonkai János* bevezetőleg ismertette a MEM-ben lefolytatott korszerűsítés jelentőségét, majd a fafeldolgozó üzemek jelenlegi helyzetével, kapacitásának alakulásával s a továbbfejlesztés céljaival foglalkozott. Előadásában kitért

szakosztály új elnöke bevezetőjében foglalkozott a szakosztályi tagoknak a tudományos munkába való bekapcsolásával. Az újjáalakuló ülés résztvevői a szakosztály titkárává *dr. Reményi Andrást* választották meg.

A továbbiakban *dr. Ubrizsy Gábor* előadást tartott és ismertette a gombák modern rendszerezésével kapcsolatosan a mikológia tudományának külföldi és hazai fejlődését, valamint azoknak a szakembereknek a munkáját, akik ebben a tevékenységben valamilyen szerepet vállaltak. Előadást tartott még *dr. Tardos Béla*: „Klimatológia, meteorológia és a gomba-termés összetétele” és *dr. Komlóssy György*: „Az antibiotikumoktól a karcinogén penészekig” címmel.

a vertikális integráció jelentőségére, s ezzel kapcsolatban a telepítendő fafeldolgozó üzemek elhelyezéséről, a kapacitás és a gazdaságos üzemeltetés megtervezéséről, kihasználásáról, végezetül az erdők ökonómiai osztályozásának szükségességéről és megvalósításáról fejtette ki nézeteit.

Fekete Gyula főtitkár méltatta a csoport eddigi munkáját, változta Egyesületünk feladatait s azon belül a csoportok további munkájának irányát és fejlesztési lehetőségeit. Ezt követően a taggyűlés megválasztotta az új vezetőséget.

*

A székesfehérvári csoport taggyűlése megválasztotta a csoport új vezetőségét és ugyanakkor megvitatták az 1970. évi feladatokat. Előadást szerveztek, amelyen *dr. Nagy Emil* és *dr. Pásztor Lajos* diafilmmel kísért előadást tartott a korszerű apróvad-tenyésztésről. Az előadók a fácán, a fogoly és a nyúl, valamint a tőkésréce korszerű nevelésével, a vadgazdaságok ez irányú feladataival, a vadgyakori betegségeivel s azok megelőzésével foglalkoztak s előadásuk során sok hasznos felvilágosítást és tanácsot adtak.

*

A soproni csoport rendezésében előadást tartott *dr. Horváth A. Olivér* műzeológus: „Szubmediterrán jellegű erdei növények és növénytársulások Magyarországon, különös tekintettel a Mecsek-hegységre” címmel. Az előadó közel háromévtizedes kutató munkájának legfontosabb eredményeit ismertette s előadását színes diapozitív vetítéssel kísérte.

*

A kaposvári csoportban *Király László* tartott előadást „Erdőrendezésünk aktuális problémái” címmel. Ismertette az

erdőrendezés múltját, jelenlegi feladatait és azokat a lehetőségeket, amelyeket az adottságok alapján a megfelelő információ és térképezés szempontjából meg lehet valósítani. Az előadó kitért a gépi adatfeldolgozás technológiájára, a fotogrammetria nyújtotta segítségre, majd beszámolt az új erdőrendezési utasítás előkészítő munkálatairól is.

A csoport ezt az alkalmat felhasználta arra is, hogy az erdőrendezőség dolgozói részére ismertetést adjon az erdőgazdaság üzemterveivel szemben támasztott igényekről. Az ismertetést *Schwartz Dezső* és *Kiss Lajos* tartotta, utána tartalmas vita alakult ki.

A csoport a Somogy megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági és Élelmezési Osztálya, a Hazafias Népfrent Somogy megyei Bizottsága, a MEDOSZ Somogy megyei Bizottsága, a KISZ Somogy megyei Bizottsága, a MEM Kaposvári Állami Erdőrendezősége és a Somogyi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság közös rendezésében fásítási ankétot szervezett. Megemlékeztek a 25 éves fásítási tevékenységről, majd a fásításban kitűnt Somogy megyei dolgozók jutalmazására, elismerésére került sor s ezt *dr. Majer Antal* vetítettképes előadása követte.

A Baranya megyei csoport *Gyuristics Tamás* előadása nyomán vitatta meg a Mecseki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság IV. ötéves tervét, különös tekintettel az erdőművelésben és a fakitermelésben megvalósítandó technológiákra. A vitában a résztvevők annak a nézetüknek adtak kifejezést, hogy a probléma komplex megoldására kell törekedni, mert a rész megoldások nem vezetnek célra. A fejlesztésnek ki kell terjednie az állományok feltárására, a felkészítő rakodók gépeire és technológiájára, a gépsorok gépeinek beszerzésére és alkalmazására.

A Baranya megyei csoport klubdelután keretében ismertette az 1970. évi munkatervét, meghatározta a munkabizottságok

feladatait és ismertette a MSZMP 1969. évi határozatát a MTESZ munkájának továbbfejlesztéséről.

A csoport klubnap szervezése keretében vitatta meg *Várnai Tivadar* előadását, amelyet „Az erdő mint egészségügyi tényező” címmel tartott, majd „Milyen igényeket támaszt a fapiac az erdőgazdaság 1970. évi értékesítési tevékenységével szemben” témakörben előadást rendezett, amelyet *Battyáni János* osztályvezető tartott. *Várnai Tivadar* előadását e számunkban közöljük.

A Mikológiai és Faanyagvédelmi Szakosztály rendezvényein *Dr. Horánszky András* „Növénytársulások, gombatermőhelyek”; *Babos Lórántné* „Újabb ritka gombák ismertetése”; *Bátaszéki Judit* „Gombák szerepe a táplálkozásban” címmel tartott előadást.

Az Erdészettörténeti Szakosztály ülést tartott, amelyen *Kolossváry Szabolcsné* „A magyar papíripar fejlődése és az erdőgazdaság kapcsolata a XIX. század végétől a második világháborúig”, valamint *Dr. Erdélyi Zoltán* „Az erdővel kapcsolatos népi hiedelmek a Börzsönyben” címmel tartott szakelőadást. Az előadásokat megbeszélés, vita követte.

Egyesületünk elnöksége által az elmúlt év folyamán meghirdetett fotópályázatra 60 db fotó érkezett be. A bíráló bizottság a bizottsági tagok pontozásos értékelésének figyelembevételével s a pályázati felhívásban meghatározott tartalmi igény kiemelt érvényesítésével, a pályázati felhívásban kitűzött díjakat az alábbi pályázóknak ítélte oda:

Az I. és II. díjat nem adta ki. A III. díjat *Kletz Károly* (Miskolc) „Tavaszi erdőben”, „Túrázás a havas erdőben” című képével és *Dobroszláv Lajos* (Tatabánya) „Szép erdő 2.” és „Szép erdő 5.” című képével nyerte el. További hat pályázó jutalomban részesült.

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület (Budapest V., Szabadság tér 17.) kiadványa

Szerkesztő: KERESZTÉSI BÉLA, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora. Főmunkatárs: JÉROME RENÉ. Szerkesztő bizottság: BIRCK OSZKÁR, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátus, ERDŐS LÁSZLÓ, FILA JÓZSEF, FIRBÁS OSZKÁR, FÖLDES LÁSZLÓ, HERPAY IMRE, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, IHAROS FRIGYES, IMREH JÁNOS, JÁRO ZOLTÁN, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, KALDY JÓZSEF, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, KOCSÁRDI KÁROLY, MADAS ANDRÁS, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, MARTON TIBOR, RADO GÁBOR, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, SALI EMIL, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, SCHMAL FERENC, TÓTH SÁNDOR, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa. Kiadja: a Lapkiadó Vállalat. (Budapest, VI., Lenin körút 9–11.) Felelős kiadó: SALA SÁNDOR. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai. Előfizethető még a Posta Központi Hírlap Iroda (Budapest, V., József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján.

Példányszám: 4830

70.5., 12092 - Révai Nyomda, Budapest. — F. v.: Pováry Jenő

Index: 25 208

